111E JAARGANG — NO.: 295 DINSDAG 20 DECEMBER 1994

AMIGOE

VANDAAG

STRAUSS-MARSERA ...geen antwoord...

Prekè

Chance: ATM krijgt mee-ethers

Tsjetsjeense hoofdstad Grozny in Russische tang:

Moskou: Pas overleg na ontwapening leger

MOSKOU/GROZNY - Moskou heeft de druk op Tsjetsjenië en zijn hoofdstad Grozny nog verder opgevoerd met beschietingen en bombardementen op wat Moskou strategische doelen noemt en met het aanhalen van de omsingeling van de hoofdstad Grozny. De door president Boris Jeltsin aangewezen contactman voor Tsjetsjenië vice-premier Nikolaj Jegorov zei dat het door Moskou gestelde doel bereikt was ten aanzien van Grozny. Moskou houdt vast aan zijn eis dat het Tsjetjseense leger ontwapend moet worden.

Met Jegorov kan de Tsjetjseense president Doedajev eventueel contact op kan nemen, zoals Jeltsin heeft bepaald. Jegorov heeft zich daarom tijdelijk in Mozdok gevestigd in noord-Ossetië. De Russische vice-premier maakte duidelijk 'dat niemand de bedoeling heeft met Doedajev te gaan praten tenzij de illegale groepen bandieten volledig ontwapend zijn'. Daarmee wordt in het Russische jargon het Tsjtsjeense leger bedoeld. Tijdens de persconfentie maakte hij verder duidelijk dat de luchtmacht bij zijn aanvallen op Grozny zich beperkt tot strategische doelen zoals bruggen.

GUERRILLA

Volgens de Russische spionage zijn de troepen die loyaal zijn aan Doedajev al begonnen met het opzetten van kampementen in het bosrijke gebied in het zuiden van het land. Kennelijk om vandaar uit een guerrillaoorlog te beginnen

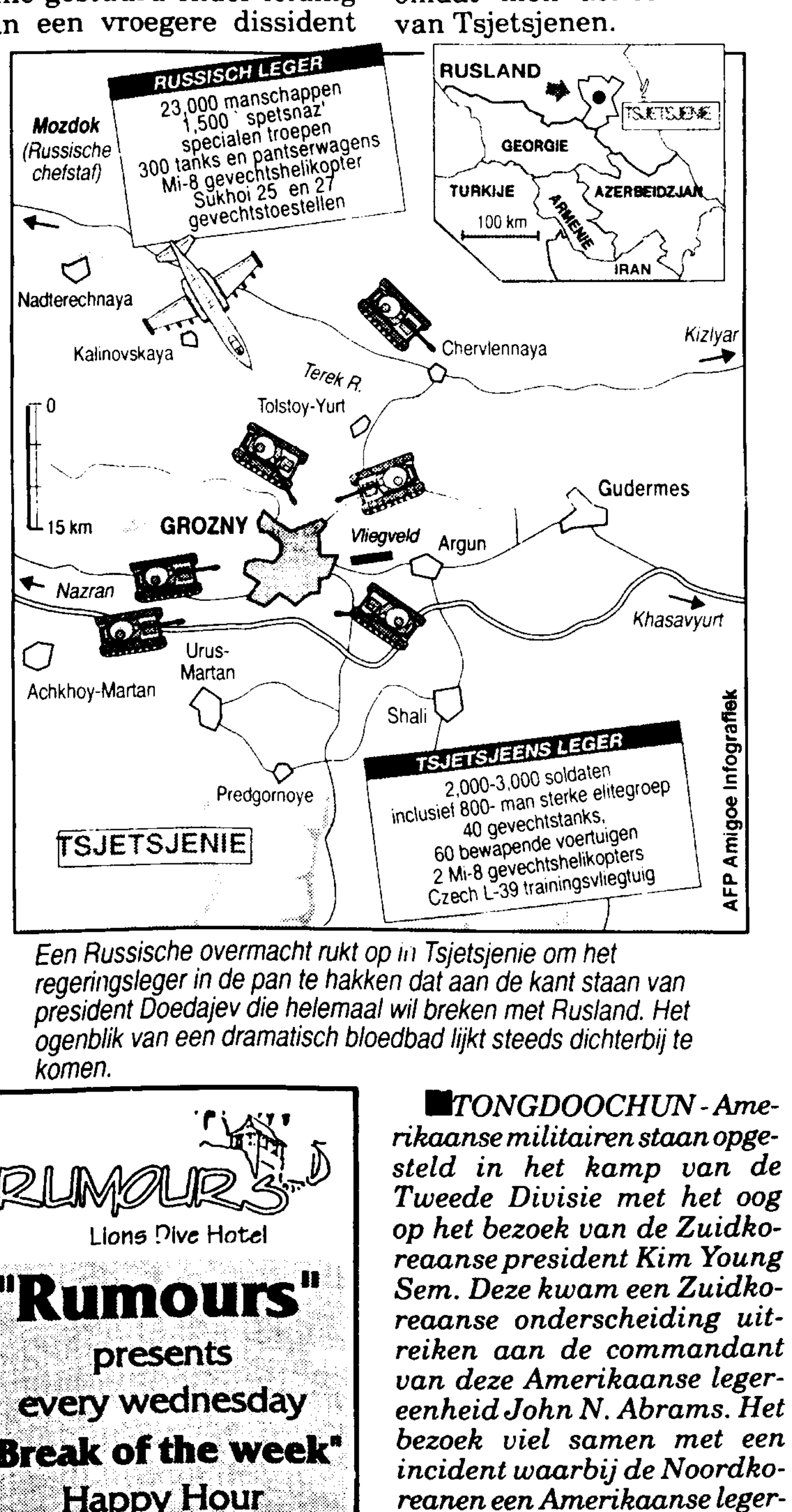
Het persbureau Itar Tass meldde dat het Tsjetsjeense parlement een oproep had gedaan om een menselijke keten te vormen. Daarmee zou men op de hoofdwegen de troepenbewegingen van de Russen moeten voorkomen. De oproep was gericht tot de bevolking van het noorden van de Kaukasus.

ARTILLERIEVUUR

Vanmorgen hoorde men in Grozny voortdurend Russisch artillerievuur. Ook hoorde men snelvuur. Vliegtuigen vlogen over de stad, waarschijnlijk in een poging om de bevolking bang te maken. Ook in de nachtelijke uren ging het vuren door. De meeste inwoners zijn de stad echter ontvlucht. Een aantal woningen heeft zijn dak verloren. Er zijn ook enige doden gevallen. Er hangt een gasreuk als gevolg van vernielde gasleidingen.

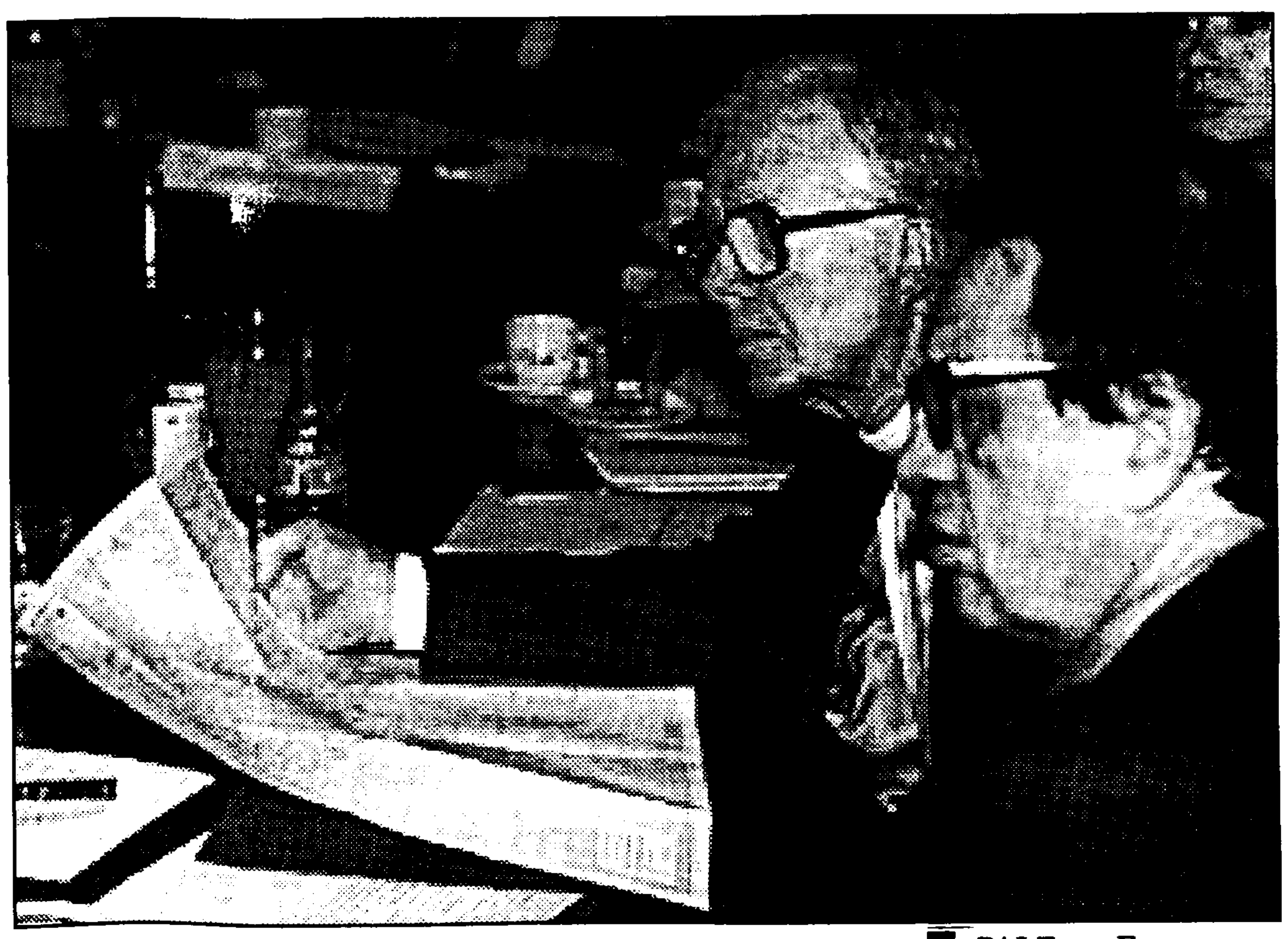
Van verschillende kanten is ondertussen op de Russische president een dringend beroep gedaan de vijandelijkheden ten opzicht van de opstandige republiek te staken. Ook is er een Russische delegatie naar Tsjetsjenië gestuurd onder leiding van een vroegere dissident uit de tijd van het Sovjet-communisme, de 64-jarige Sergei Kovalev.

Op de toegangswegen naar Moskou wordt sinds maandag door militairen het verkeeer gecontroleerd; Kennelijk met het oog op eventuele Tsjetsjeense terreurbendes. In feite was de Russische hoofdstad ook geheel afgegrendeld. Pantserwagens van de eenheden van het ministerie van Binnenlandse Zaken zijn daartoe gemobiliseerd. Deze actie moet kennelijk het vertrouwen van de burgerbevolking in de regering herstellen. Daaronder was paniek uitgebroken omdat men acties vreesde van Tsjetsjenen.

Een Russische overmacht rukt op in Tsjetsjenie om het regeringsleger in de pan te hakken dat aan de kant staan van president Doedajev die helemaal wil breken met Rusland. Het ogenblik van een dramatisch bloedbad lijkt steeds dichterbij te komen.

Carter bekijkt kaart van Bosnië

■ PALE - Ex-president Jimmy Carter (midden) van de Verenigde Staten bekijkt de landkaart van Bosnië tijdens zijn gesprek met de Bosnisch-Servische leider Radovan Karadzic. Dit overleg werd gevoerd in de zetel van de zelf-geproclameerde hoofdstad van de Bosnische Serviërs in Pale. Bij die gelegenheid bedankte Carter voor de uitnodiging die hij had ontvangen van Karadzic.

(AFP-satellietfoto)

Chance: "In kader nation building"

Uitzendmonopolie ATM vervalt februari '95

WILLEMSTAD — Het monopolie van de Antilliaanse Televisie Maatschappij, dat andere tv-stations verbiedt vanaf Curaçao uit te zenden, zal per 3 februari 1995 vervallen. Een wetsontwerp ter wijziging van de telecommunicatiewetgeving is daartoe ingediend. De centrale overheid meent dat in het kader van *nation building* andere zendgemachtigden dan ATM vanuit Curaçao televisieprogramma's mogen gaan uitzenden.

Dat verklaarde minister Leo Chance van Verkeer en Vervoer naar aanleiding van vragen van statenleden. Het Bonaireaanse statenlid Silberie wilde van de minister weten waarom Flamingo TV niet vanuit Curaçao mag uitzenden.

Chance legde uit dat de huidige wetgeving niet strookt met het idee van vrije communicatie-uitwisseling in de Antillen. De centrale regering heeft derhalve een wijziging van de bestaande wetgeving voorbereid die het mogelijk maakt dat 'op alle eilanden kennis kan worden genomen van wat er zich in de Antillen afspeelt'.

Het is nu nog zo dat ATM alleen op Curaçao een uitzendinrichting mag aanleggen en dat Flamingo TV niet vanuit Curaçao mag uitzenden. "Een ongewenste situatie gezien onze wens voor vrije uitwisseling van Antilliaanse programma's", aldus Chance.

ATM verkreeg haar monopoliepositie februari 1991 voor een periode van 10 jaar, waarin een bepaling opgenomen 'met terugwerkende kracht tot februari 1995'. Flamingo TV verkreeg haar uitzendvergunning in 1990, eveneens voor een periode van tien jaar. In tegenstelling tot ATM heeft het vanuit Bonaire opererende televisiestation geen monopolie voor uitzenden.

De minister verkoos tijdens zijn beantwoording het juridisch ingewonnen advies letterlijk voor te lezen. "Dit is complexe materie waar ik me geen buil aan wil vallen." Zo noemt hij de aanpassing aan de telefoon en telegraafverordening en de vraag inhoeverre de bestaande zendmachtigingen dienen te worden aangepast als problemen die nog verder onderzoek behoeven.

■ TONGDOOCHUN - Amerikaanse militairen staan opgesteld in het kamp van de Tweede Divisie met het oog op het bezoek van de Zuidkoreaanse president Kim Young Sem. Deze kwam een Zuidkoreaanse onderscheiding uitreiken aan de commandant van deze Amerikaanse legereenheid John N. Abrams. Het bezoek viel samen met een incident waarbij de Noordkoreanen een Amerikaanse legerhelikopter neerschoten, die al dan niet per ongeluk het Noordkoreaanse luchtruim was binnengevlogen. Een van de twee inzittenden zou daarbij om het leven zijn gekomen. Overleg met de Noordkoreanen heeft nog niet de vrijlating van de andere Amerikaan opgeleverd, noch het vrijgeven van het stoffelijk overschot van de omgekomen Amerikaan. Vandaag zouden delegaties van de VS en Noord-Korea elkaar ontmoeten over deze kwestie. Washington heeft Peking in de arm genomen om invloed op Noord-Korea uit te oefenen om de Amerikaanse piloot snel vrij te laten.

(AFP-satellietfoto)

Hoog bezoek voor Amerikanen in Zuid-Korea

Voor begrotingshulp en milieubeheer

Samenwerkingsverdragen Haïti en VS ondertekend

PORT-AU-PRINCE - De Verenigde Staten en Haïti hebben twee samenwerkingsverdragen getekend ter waarde van ruim zestien miljoen dollar. Het gaat hierbij om de aflossing van schulden en om het milieubeheer.

President Jean-Bertrand Aristide is vele afspraken nagekomen sinds hij is teruggekeerd in Haïti twee maanden geleden. Zo stelde Brian Atwood vast als directeur van het Amerikaanse Agentschap voor Internationale Ontwikkeling (USAID). Atwood bracht een bezoek van drie dagen aan Haïti. Het effect van zijn leiderschap is duidelijk zichtbaar en heeft een zichtbare uitwerking, aldus de USAID-directeur. Het eerste akkoord ter waarde van vijftien miljoen dollar werd getekend met premier Smarck Michel en minister van Financiën Marie-Michele Rey. Dit handelt onder andere over begrotingshulp.

De hulpgelden kunnen worden aangewend voor de aankoop van brandstof, zo gauw Haïti bepaalde verplichtingen ten opzichte van de Wereldbank en de Interamerikaanse Ontwikkelingsbank is nagekomen.

ONTBOSSING

Het andere akkoord is bedoeld ter bescherming van het natuurlijk milieu van Haïti, dat al bijna onherstelbaar is aangetast door de ontbossing en het ontstaan van een 'Sahel-situatie' waarbij de grond uitdroogt, erosie optreedt en deze situatie zich blijft voortzetten. Het gaat om hulp ter waarde van drie kwart miljoen dollar. Dit akkoord werd ondertekend door premier Michel en Milieu-minister Antoine Verdier.

Begrafenis in Brazilië:

Pedro Collor de Mello overleden

BRASILIA — Voor begrafenis in eigen vaderland werd vandaag in Brazilië het stoffelijk overschot verwacht van de ondernemer Pedro Colior de Mello die in New York is overleden als gevolg van een tumor in de hersenen.

De 42-jarige broer van de voormalige president Fernando Collor de Mello baarde een paar jaar geleden opzien met zijn onthullingen over de corruptie rond de toenmalige president en zijn vriendenkring. De oud-president toonde zich berouwvol bij het herdenken van zijn overleden jongste broer. Deze werd gedurende twee weken verpleegd aan niet minder dan vier kwaadaardige tumoren in zijn hersenen.

Extra geld voor extra politie op straat in VS

WASHINGTON — President Bill Clinton van de Verenigde Staten heeft de Californische politiechef Joseph Brann belast met het organiseren van de inzet van de honderdduizend man extra politiepersoneel op de Amerikaanse straten.

Na de beëdiging van Brann maakte de Amerikaanse president bekend dat 327 miljoen dollar wordt uitgetrokken voor dit project. Onderdeel is ook het verbannen van de verkoop van bepaalde wapens en het uitbreiden van de toepassing van de doodstraf tot bepaalde misdrijven. Het vrijkomen van dit geld maakt het steden mogelijk meer politiepersoneel in dienst te nemen. Het Witte Huis omschreef Brann als een voorbeeldige agent.

Bij razzias zestienhonderd arrestaties verricht:

Bahrein komt in actie na dagen rellen met doden

MANAMAH - In Bahrein zijn bijna zestienhonderd personen gearresteerd op beschuldiging van deelname aan de ernstige rellen die twee weken geleden in het land begonnen. Dat is dinsdag vernomen uit diplomatieke bronnen in de hoofdstad Manamah.

De aanhoudingen hadden plaats in Manamah en andere steden en dorpen waar veel Shi'ieten wonen. Daar zijn bij bloedige botsingen tussen betogers en ordetroepen volgens de Bahreinse oppositie ten minste negen doden gevallen en tientallen gewonden. De diplomaten in de Golfstaat konden de aantallen slachtoffers niet bevestigen. De autoriteiten in Manamah maakten zondag alleen de dood van een politieman bekend. De onrust brak uit op 5 december na de aanhouding van een Shi'ietische geestelijk leider, sjeik Ali Salman.

De gemoederen leken dinsdag tot bedaren te zijn gekomen. De ordetroepen handhaven echter de zeer strenge veiligheidsmaatregelen. Dit met het oog op de vijftiende topconferentie van de Samenwerkingsraad van de Golf (GCC) in Manamah, die woensdag begint. Shi'ietische groepen hebben een demonstratie aangekondigd ter gelegenheid van de Golf-top.

Het fundamentalistische Islamitische Bevrijdingsfront van Bahrein (FILB), een van de grootste oppositiegroepen, zei vanuit Teheran dat bij de rellen in het emiraat vijf Shi'ietische demonstranten en vier soldaten zijn omgekomen. Volgens het FILB hebben de Bahreinse autoriteiten een 'golf arrestaties' verricht. "De politie inspecteert alle huizen en er worden mannen, vrouwen en zelfs kinderen aangehouden."

Misdaad in opmars in Rio de Janeiro

RIO DE JANEIRO — In de eerste elf maanden van dit jaar hebben 7.784 mensen op een gewelddadige manier de dood gevonden in Rio de Janeiro.

In dezelfde periode van verleden jaar werden er 7.342 mensen van het leven beroofd. Over heel 1994 werden er 7.985 doodslagen geteld in deze Braziliaanse stad-staat.

Leo Chance: "Aandelen en winst eerlijk verdelen"

'Landsradio nv' gaat medio 1995 van start

WILLEMSTAD — De verzelfstandiging van Landsradio zal in de tweede helft van 1995 een feit zijn. Daarna zullen de eilandgebieden en het Land naar ratio participeren in het aandelenkapitaal van Landsradio. De aandelen zullen zo eerlijk en zorgvuldig mogelijk worden verdeeld, 'want de winst moet eerlijk verdeeld', aldus minister Leo Chance (Verkeer en Vervoer) tijdens verklaringen in de statenzaal.

De minister kreeg van vrijwel alle statenfracties vragen over de plannen met Landsradio. Chance weerlegde de algemeen geldende vrees dat hij het wel erg rustig aan doet inzake het zoeken naar geschikte partners en participanten in het toekomstige telecom-aandelenkapitaal. "Landsradio rekent de meest gerenommeerde telecombedrijven tot haar werkpartners." Daartoe behoren onder meer: AT&T, MCI, US Sprint, PTT Nederland, France Telecom, Telecom Italia, KDP Japan, Britisch Telecom en Teleglobe Canada. Na de verzelfstandiging van Landsradio, 'een proces dat al loopt', zullen participanten in het aandelenkapitaal kunnen worden geworven, zo zei de minister.

Chance weerlegde de stelling dat de minister zijn beleid zou opleggen aan de Raad van Ministers of de Staten. "Voor mij geldt het regeerakkoord als uitgangspunt, ik zou bijna zeggen als bijbel. Ik ben ervoor om het akkoord uit te voeren." Ook voor andere thema's in de telecommunicatie herhaalde Chance steevast zijn standpunt. "De Raad van Ministers besluit uiteindelijk, niet de minister." De minister besloot zijn lesje in regeerverantwoordelijkheid met de vaststelling dat hij alle voornemens aan de Staten zal voorleggen. "Ik ben er voor u, niet voor de media of allerhande belangengroeperingen."

STTK

In die geest beantwoordde de bewindsman de vraag van Suzy Römer (PNP) wat hij dacht van de opinie van de bonden STTK en Kamara Sindikal, die van mening zijn dat Landsradio behoort tot het nationaal erfgoed. "Mevrouw, ik respecteer de rechten van de vakbonden. Zij zijn mijn gesprekspartner als het gaat om hun arbeidsen rechtspositie. Dat zijn zij niet als het gaat om investeringsplannen en het uitvoeren van het regeerakkoord."

De minister verklaarde verder dat de verlaging van het internationaal telefoontarief een stap is die zorgvuldig wordt genomen. "Daarvoor benaderen wij alle eilandgebieden. Een dergelijke beslissing kan hun inkomsten beïnvloeden. We dienen hen dus te consulteren om geen verkeerde beslissingen te nemen. Wij doen niets op eigen houtje." Hetzelfde beslissingstraject wordt gevolgd voor wat betreft het verbieden van de *call backservices*. Ook daarover wordt allerhande advies ingewonnen voordat daadwerkelijke stappen worden genomen, zo zei de minister. De statenleden uitten allerwegen hun tevredenheid over de wijze waarop Chance de *issues* in de telecommunicatie behandelde. Römer (PNP) verklaarde 'dat haar fractie akkoord gaat met het betreffende begrotingsonderdeel'.

Santa Rosa Resort bouwrijp

■WILLEMSTAD — *Jos van Vliet, Johan Vreekamp en Matt Sjoer staan hier ingeklemd tussen de Kerstman en een accordeonist tijdens de officiële 'lichtopening' van het Santa Rosa Resort. De projectontwikkelaars hadden de Kerstman en Don Martina uitgenodigd om de straatverlichting van het nieuwe resort te ontsteken. Vreekamp en Van Vliet noemden het een unicum dat Kodela de straatverlichting al had geïnstalleerd voordat er een huis gebouwd is. Van Vliet en Aredco verkopen 52 kavels voor een grondprijs vanaf 90 gulden per vierkante meter. Voor de helft van de kavels hebben zich reeds kopers aangemeld. Wie bouwt in de nieuwe omsloten wijk dient te voldoen aan een uitgebreide lijst van bouwvoorschriften. Santa Rosa Resort is bouwklaar nu de wegen, telefoonlijnen en nutsvoorzieningen zijn aangebracht.*

Voor meer lokaal nieuws zie pagina's 9 en 11

'Afhankelijkheid Antillen van Nederland groter'

WILLEMSTAD — Het doel van de Antilliaanse eilanden om financieel minder afhankelijk te worden van Nederland, werd niet gehaald. "Onze afhankelijkheid ten opzichte van Nederland is juist groter geworden", is de constatering van minister Strauss-Marsera.

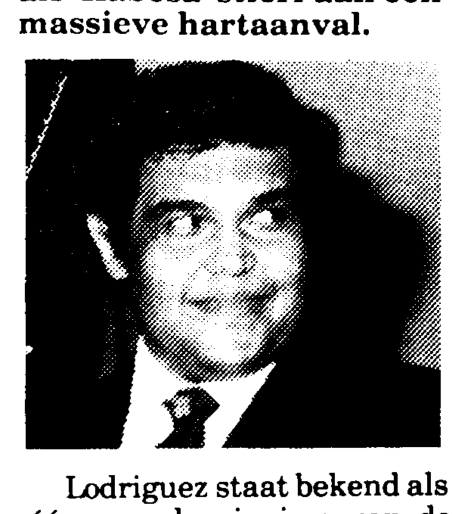
De minister zei echter ook dat de huidige financiële situatie de eilanden geen andere keuze laat. De Antillen hebben de steun van Nederland nodig. "Wat en waar zouden we zijn zonder de financiële injectie van Nederland voor de woningbouw, scholen, luchthaven en alle andere projecten die van vitaal belang zijn."

De weg naar financiële onafhankelijkheid is lang. Niet alleen de overheid, maar de hele bevolking moet creatiever worden. Het menselijk potentieel moet daarbij centraal staan. Daarom juicht ze de initiatieven toe voor fondsenwerving door lokale instanties.

Volgens Strauss moet gedacht worden aan een nieuwe ontwikkelingshulp-'filosofie'. Concreet betekent dit dat de nadruk gelegd zal moeten worden op de ontwikkeling van alle Antilliaanse eilanden.

Casinobaas Lodriguez plotseling overleden

WILLEMSTAD — Carlos Lodriguez, de bekende oud-eigenaar van een groot aantal nummerkantoren op Curaçao, is gisteren plotseling overleden. De 41-jarige Lodriguez was bezig met een inspectie van de werkzaamheden van zijn in aanbouw zijnde hotel te Bapor Kibra toen hij opeens in elkaar zakte. Lodriguez, beter bekend als 'Kabesa' stierf aan een massieve hartaanval.

Lodriguez staat bekend als één van de pioniers van de nummerverkoop. Kabesa bracht niet alleen vele innovaties in de sector teweeg, maar was ook één van de eersten die begon met een hele keten nummerkantoren en zich inzette voor de legalisering van de nummerverkoop.

Enkele jaren geleden besloot Lodriguez een einde te maken aan zijn nummerverkoop-activiteiten en stortte hij zich in de hotelsector. Zo begon hij onder andere met het beheer van een casino in Hotel Otrobanda en stak hij veel geld in de aanbouw van een hotel schuin tegenover het Princess Beach Hotel. Daar was ook plaats ingeruimd voor een groot casino. De nummerkantoren werden verkocht aan Nos Strea.

Lodriguez maakte zich de laatste tijd sterk voor de introductie van kransloten. De casinobaas, die de kransloten reeds verkocht in het casino van Hotel Otrabanda, probeerde ze toegankelijk te maken voor de gehele bevolking. Het BC zette hier echter een punt achter en eiste eerst een onderzoek naar de mate waarop kransloten de gokverslaving kunnen bevorderen. Het Nederlandse Jelinek-instituut is met dit onderzoek belast.

Tijdens een gesprek gistermiddag omstreeks drie uur zakte Lodriguez plotseling in elkaar. Hij werd door de werknemers direct in een wagen vervoerd, maar bij aankomst in het ziekenhuis konden de dienstdoende artsen slechts de dood constateren.

Lodriguez werd op 17 juli 1953 geboren en laat een echtgenote, dochter en zoon achter.

Strauss-Marsera: Samenwerkingsprotocol behoeft voorbereiding

Goedkeuring projecten door Nederland verloopt moeizaam

WILLEMSTAD — Minister Strauss-Marsera kon gisteren tijdens de begrotingsbehandeling geen antwoord geven op de vraag waarom er dit jaar sprake is van een onderbesteding van de MJP-gelden à 20 miljoen gulden. Wel wist de minister te melden dat een aantal reeds geplande projecten niet van de grond kwam door de lange weg van goedkeuring en vanwege de hoge eisen van de Nederlandse regering. "Het is meestal een moeizaam proces", zei ze.

Zoals bekend, hebben de Nederlandse Antillen al jaren te maken met onderbesteding van projecten. Veel statenleden wilden daarom weten wat hieraan ten grondslag ligt. Welke de bedragen zijn die hierdoor weer terugvloeien, bleek ook al niet duidelijk tijdens de antwoordenronde van Strauss-Marsera, die overigens herhaaldelijk verwees naar collega van Financiën Etiënne Ys, als de man die over de cijfers beschikte. Overigens maakte minister Voorhoeve afgelopen zaterdag bekend dat de voor dit jaar overgebleven 20 miljoen gulden in overleg met minister Ys is bestemd ten behoeve van de in te stellen kustwacht.

Op korte termijn zal een groot aantal projecten ter goedkeuring aan Nederland worden aangeboden, aldus Strauss-Marsera. Ook de evaluatie van de technische bijstand op de eilanden wordt het komende jaar een feit. Financiering voor verbetering van de Sabaanse luchthaven is spoedig rond, antwoordde Strauss op vragen van Will Johnson.

Dat het nieuwe samenwerkings-akkoord tussen Nederland en de Antillen niet - zoals gepland - op 15 december heeft plaats gevonden, heeft te maken met onvoldoende tijd van voorbereiding. De overheid heeft wat meer tijd nodig om tot een gebalanceerde redactie van de overeenkomst te komen, verklaarde de minister gisteren.

Ze deelt wel de mening van parlementariër Suzy Römer, dat het ontbreken van een officiële overeenkomst of officieel protocol geen ideale situatie is in de ontwikkelings-relatie met Nederland. Hoewel het departement van Ontwikkelingssamenwerking het concept gereed heeft, is het nog te prematuur om het ter bespreking aan de diverse eilandgebieden aan te bieden, aldus Strauss-Marsera.

De minister wil in ieder geval uiterlijk januari de lijnen uitgestippeld hebben voor het beleidsorgaan. In dit orgaan hebben zitting de Antilliaanse en de Nederlandse minister van Ontwikkelingssamenwerking en de gedeputeerden die belast zijn met Economische Zaken. Het is de bedoeling een Antilliaans platform te vormen.

De statenleden hadden veel vragen omtrent het Bureau Interne Deskundigen ('ID'), zowel aan Strauss-Marsera als aan Ys. "Ook ik ben van mening dat het Bureau Interne Deskundigen zoveel mogelijk door Antilliaanse krachten bemand moet worden", aldus Strauss. Volgens haar wordt er wel degelijk controle uitgeoefend op genoemd bureau dat ook onder verantwoordelijkheid van de minister van Financiën valt. De bewindsvrouwe toonde zich voorstander van het aanwenden van eigen middelen. Maar daarvoor is deskundigheid nodig. Daarom zal er meer aandacht moeten worden besteed aan de vorming en scholing van landskinderen.

Het ID is belast met de controle op de gelden die het KabNA ter beschikking heeft gesteld voor goedgekeurde projecten. Het is een 'Antilliaanse' functie, maar bij benoeming van het ID moet het KabNA goedkeuring geven; dat wil vertrouwen kunnen hebben in de persoon die de KabNAgelden uitgeeft. Het bracht DP-statenlid Marcel Gumbs tot de constatering dat het dus om het oude liedje gaat: wie betaalt, bepaalt. Bovendien zou het ID zeer selectief te werk gaan. Zo kreeg volgens Gumbs de ene te bouwen school op Sint Maarten snel geld 'en andere scholen waar de voertaal Engels is' zouden geen geld hebben gekregen om te worden opgeknapt.

Onpartijdig advies over kabelkwestie

WILLEMSTAD — Een onpartijdige instantie gaat zich buigen over de problematiek van de glasvezelkabelverbindingen in de telecommunicatie. De aanbevelingen zullen uiterlijk binnen twee maanden aan het parlement worden aangeboden. Minister Leo Chance van Verkeer en Vervoer maakte dat bekend tijdens de begrotingsbehandeling in de Staten. Chance zei in antwoord op vragen van de statenleden dat hij tot op heden één offerte had gekregen voor de verlenging van de kabel Americas I van Venezuela naar Curaçao en Aruba, afkomstig van AT&T.

De minister hamerde op het belang van een onpartijdige analyse van de mogelijkheden voor aansluiting van Curaçao op een zeekabelnetwerk. Een dergelijke aansluiting is nodig om het internationaal telefoonverkeer uit te breiden en te laten voldoen aan eigentijdse eisen.

Chance ontkende dat er tussen hem en collega-bewindsman Arrindell (Telecommunicatie) verschil van mening zou bestaan over de te kiezen optie. Chance zou een voorkeur hebben uitgesproken voor een verbinding die via Sint Maarten en Sint Thomas loopt. "Omdat er nog geen beslissing is genomen en we de mogelijkheden nog aan het onderzoeken zijn kan er ook geen verschil van mening bestaan."

Wandelroute Boca Tabla

WILLEMSTAD —Stinapa, de beheerder van het Christoffelpark en de aangrenzende 'shete boka', heeft een wandelroute uitgezet bij Boca Tabla. Hij loopt van de parkeerplaats bij de ingang naar Boca Tabla langs de noordkust naar Boca Bayena of Boca Pistol en via een kalkheuvel en een manzaliña-bos terug naar de parkeerplaats. Duur: ongeveer anderhalf uur. De route is aangegeven met gele palen en blokken.

Ook de weg naar de grot van Boca Tabla en het uitzicht vanaf het plateau is met borden aangegeven. De toegang is gratis. Er wordt wel twee gulden parkeergeld gevraagd in verband met de bewaking van de parkeerplaats. Er is nog één weg naar Boca Tabla vanaf de weg naar Westpunt. De overige zijn allemaal gebarricadeerd om bewaking van het shete boca-gebied te vergemakkelijken.

Kerstconcert Tony Sherman

WILLEMSTAD —De zanger Tony Sherman geeft tweede Kerstdag om 8 uur een concert in de ballroom van het Holiday Beach hotel. Hij wordt begeleid door zijn eigen orkest onder leiding van Ronchi Mathew.

Aan het concert werkt ook de groep Genesis mee. De toegang is 120 gulden en dat is inclusief het Kerstdiner.

'Auto-onderdelen niet goedkoper'

WILLEMSTAD — De invoerrechten op auto-onderdelen gaan voorlopig nog niet naar beneden. Zo maakte minister Ys gisteravond bekend.

Al in de tijd dat minister De Paula nog minister van Financiën was, werd voorgesteld de invoerrechten op auto-onderdelen te verlagen. Ook Ys is hier in principe voorstander van. "Het levert werkgelegenheid op, omdat meer mensen dan hun auto beter laten onderhouden. Ook is het met het oog op de verkeersveiligheid goed als auto's beter worden onderhouden. Probleem is echter dat verlaging van de invoerrechten alleen die effecten heeft, wanneer de burger ook daadwerkelijk minder betaalt voor die onderdelen. Het ontbreekt de overheid nu nog aan een apparaat dat prijscontroles kan uitvoeren."

De ervaring heeft inmiddels al geleerd, dat importeurs en/of de verkopers van artikelen hun goederen niet goedkoper aan de consument aanbieden wanneer de invoerrechten of andere kosten dalen. Als de burger dus niet goedkoper dan voorheen zijn auto kan laten maken, is slechts het effect dat de importeur/verkoper er financieel beter van wordt en dat de overheid alleen maar inkomsten derft. En een goede prijscontrole is voorlopig nog niet van de grond getild, vreest Ys.

Een ander punt is, dat er een studie zal moeten komen naar wat die verlaging van invoerrechten betekent in termen van derving van inkomsten voor de overheid. "En dat lijkt momenteel niet eenvoudig te doen", aldus Ys.

Pourier: "Uitgezonderd financiële offshore"

FIOD helpt Belastingen bij bedrijfscontroles

WILLEMSTAD — De centrale overheid krijgt assistentie van de Fiscale Inlichtingen en Opsporingsdienst FIOD bij de controle van belastingafdracht van bedrijven. De financieel dienstverlenende offshore-sector zal hiervan worden uitgezonderd.

Dat maakte premier Miguel Pourier bekend tijdens de begrotingsbehandeling in de Staten. Dat de offshore wordt gevrijwaard van de FIOD-controle is vanwege de mogelijke belangenverstrengeling die zou kunnen optreden, zei de premier. "Nederland en de Antillen hebben conflicterende belangen." Hij doelt waarschijnlijk op de situatie dat de FIOD zou kunnen stuiten op gegevens van Nederlandse bedrijven die belastingsvrijdom op de Antillen genieten. Pourier heeft al eerder gezegd dat hij de financiële offshore ruimere mogelijkheden wil geven.

Het is volgens de premier onmogelijk dat bedrijven op jaarbasis slechts 70 miljoen aan belastingen afdragen. Pourier zegt dat er een eind moet komen aan de *free for all* toestand van de belastingen. "Ik ken bedrijven die sinds hun oprichting nog nooit enige controle hebben gekregen." Een volstrekt onacceptabele situatie, zo meent de minister-president.

De veronderstelling dat ondernemers voor wat de afdracht van belastingen aangaat in nogal wat gevallen onvoldoende met de billen bloot gaan werd vorige week nog naar voren gebracht door vakbondsman Errol Cova. Hij zei pas te geloven in een samenwerking met de sociale partners, met name de werkgevers, als zij hun jaarrekeningen openbaar maken. Volgens de Kamara Sindikal-leider zou daartoe een wettelijke verplichting dienen te worden ingesteld.

Op Curaçao presenteren voornamelijk (internationale) bankinstellingen en enkele overheids-nv's hun jaarcijfers. Een overgrote meerderheid laat de presentatie van jaarcijfers achterwege.

Volgens Cova bemoeilijkt het verzwijgen van de winstcijfers de cao-onderhandelingen. Een recent voorbeeld daarvan is het KTK-conflict. Directeur Voges weigerde de jaarcijfers publiek te maken.

Ook van een groot bedrijf als de Isla-raffinaderij is niet bekend of en hoeveel winst er gemaakt wordt op Curaçao. Tijdens de onderhandelingen over de contractverlenging is aangevoerd dat de Isla-raffinaderij geen winst maakt.

Overheids-nv's die goede zaken doen brengen hun winsten wel in de openbaarheid. Zo heeft Curoil goede zaken gedaan en wist de Curaçaose Dok Maatschappij, na jarenlang tobben en een grootscheepse reorganisatie, het jaar met een bescheiden winst af te sluiten.

Moord Balkanweg opgelost

WILLEMSTAD — De moordaanslag die vorige week op 'Statuutdag' aan de Balkanweg in Marchena plaatshad is opgelost. Inmiddels zitten drie verdachten, waaronder de dader, vast. Twee personen, die het brein vormen achter de moord, worden nog gezocht. Alle verdachten zijn Antillianen.

De politie bevestigde dat de 27-jarige G.S.C. en de 26-jarige S.I. de aanslag hebben uitgevoerd, waarbij de eerste het fatale schot loste en S.I. met de dader in de huurauto zat, van waaruit de moord gepleegd werd. De 34-jarige M.V. werd aangehouden op verdenking van eigendom van het moordwapen en het verbergen daarvan.

Dat de moord verband houdt met drugshandel is duidelijk, maar politievoorlichter Davelaar wil daarover officieel niets kwijt totdat de twee voortvluchtigen zijn aangehouden. Niet duidelijk werd of het nu de bedoeling van de daders was om de 24-jarige Joseph de Lima te vermoorden of iemand anders.

Verder werd op de persconferentie gemeld dat de politie tijdens de feestdagen meer gaat controleren op vuurwerkmisbruik en verkeersovertredingen. Ook komen er controles op aanwezigheid van papieren bij weggebruikers, zoals keuringskaart, belastingkaart en verzekering. Ook benadrukt de politie dat vooral tijdens de feestdagen opgepast moet worden met drank. Op het moment dat er gedronken wordt, moet de auto blijven staan.

Zingende ministers

WILLEMSTAD — Ministers en staatssecretarissen van het kabinet Pourier gaan vanavond in het Holiday Beach Hotel zingen. Dit songfestival dat gepaard gaat met een kerstdiner werd georganiseerd door medewerkers van de Raad van Ministers en begint om 19.30 uur.

De bewindslieden staan niet alleen. Enkele ambtenaren zullen ook meedingen naar de titel van 'beste zanger'. Behalve premier Miguel Pourier geven de ministers Ys, Corion, Strauss-Marsera, Pedro Atacho en Sneek acte de présence. De groep Rissam zorgt voor de muzikale omlijsting.

■ *WILLEMSTAD — Met de ondertekening van de overeenkomst tussen de Stichting Monumentenfonds en enkele financiële instellingen is één van de doelstellingen van de Stichting, het creëren van fondsvorming, bereikt. Door de bijdrage van deze instellingen ten bedrage van 1.8 miljoen zal het jaarlijkse fonds van de Stichting 8 miljoen zijn. Op de foto het moment van de ondertekening door onder anderen MCB-directeur Lionel Capriles en Eddie de Kort van Banco di Caribe.*

Monumentenfonds vergroot financiële ruimte voor restauratie monumenten

WILLEMSTAD —Tussen de stichting Monumentenfonds (MFC) en enkele financiële instellingen werd gisteren een tweede financiële overeenkomst getekend. Deze lokale instellingen droegen gezamenlijk voor een bedrag van 1,8 miljoen bij aan het fonds. Mede door deze bijdrage beschikt de Stichting over een jaarlijks fonds van 8 miljoen, dat bestemd is voor de restauratie van monumenten.

Tijdens de ondertekening gistermiddag op het kantoor van de MFC, sprak KabNa-vertegenwoordiger Lammert de Jong zijn waardering uit voor dit initiatief.

Gedurende dit jaar financierde de Stichting reeds voor een bedrag van 15 miljoen een totaal van negentien projecten ten behoeve van de restauratie tvan monumenten. De doelstelling van de nog jonge stichting - in augustus 1992 opgericht - lijkt hiermee bereikt te worden. Bij de oprichting werden met het eilandgebied Curaçao en met het KabNa (Kabinet voor Antilliaanse en Arubaanse Zaken) afspraken gemaakt voor een financiële bijdrage.

Overeengekomen werd dat gedurende vijf jaar, van 1993 tot 1997, het eilandgebied jaarlijks zal bijdragen met 1,2 miljoen gulden, de financiële instellingen met 1,8 miljoen, terwijl de financiële steun van KabNa 5,4 miljoen bedraagt.

Een overzicht laat zien dat lokale instellingen redelijk goed hebben bijgedragen: in 1993 werkten ruim acht lokale instanties mee, waardoor het reeds genoemde bedrag van 1,8 miljoen gehaald werd. Dit jaar, 1994, ontving de Stichting Monumentenfonds van 10 instellingen het bericht dat ze in het fonds wensen te storten.

Het beleid van het MFC is er op gericht om meer informatie te verstrekken teneinde het aantal projecten uit te breiden. Momenteel zijn er twaalf projecten in uitvoering, terwijl drie in een beginfase verkeren. Zes projecten werden afgerond.

De inmiddels door de Stichting Monumentenfonds gefinancierde projecten zijn in Otrobanda en in Punda. Restauraties vonden plaats in Otrobanda in de Hoogstraat, Emmastraat, de De Rouvilleweg, Breedestraat Otrobanda en Rifwaterstraat. Voor wat betreft Punda werden gebouwen gerenoveerd in de Breedestraat, Scharlooweg, Pietermaaiweg, Julianaplein, Nieuwestraat, Johan van Walbeeckplein , Ansinghstraat en Prinsenstraat.

De procedure voor een lening of subsidie is als volgt: Eigenaren van monumenten die daarvoor in aanmerking willen komen, kunnen een verzoek daartoe tot het MFC richten.

Volgens het Stichtingsbestuur zijn de leningsvoorwaarden gunstig. Naast de lening worden aan de aanvrager ook subsidie-faciliteiten verleend. Het bestuur is voorts van mening dat het restaureren van oude gebouwen een belangrijk deel is van ons culturele erfgoed.

Spectaculaire inbraak bij Hector Henriquez B.

WILLEMSTAD — Dieven zijn er vandoor gegaan met 30.200 gulden tijdens een spectaculaire inbraak in het gebouw van Hector Henriquez B. aan de Caracasbaaiweg. Op een zeer professionele manier verschaften de dieven zich toegang tot het gebouw en de brandkast.

Zondagochtend verschaften de mannen (volgens het eerste onderzoek moeten het er meer dan twee zijn) zich toegang tot het gebouw via het dak. Het alarmsysteem werd vervolgens uitgeschakeld en de telefoon onklaar gemaakt. Ook werden de ramen dichtgeplakt zodat de mannen ongestoord hun weg konden gaan. Vervolgens werden de deuren van binnenuit opengemaakt en werd een wagen naar binnen gereden met branders.

De dieven schenen uitstekend op de hoogte te zijn van de situatie in het kantoor. Van de twee brandkasten die er aanwezig waren werd slechts één opengebrand. In de andere kluis zaten paperassen en belangrijke documenten. Op zeer professionele wijze werd de brandkast opengebrand.

Daarna maaken de dieven zich met de buit uit de voeten. De politie had tot vanmorgen nog geen spoor van de verdachten. Opmerkelijk is wel dat het afgelopen weekeinde voor dieven erg lucratief was. Eén dag ervoor werd het Van der Valk-casino overvallen en werd 45.000 dollar en 60.000 gulden buitgemaakt. Ook van deze mysterieuze overvaller(s) is geen spoor te bekennen.

Politiewoordvoerder Mando Davelaar waarschuwde gisteren bedrijven zich beter te beveiligen en indien nodig de handleiding voor preventie van criminaliteit door te nemen. Terwijl steeds meer woningen voorzien worden van hekwerk en alarmsystemen laat de beveiliging van bedrijven nog veel te wensen over, aldus de politiewoordvoerder. Vooral deze bedrijven, die in het weekeinde enkele dagen gesloten zijn en waarin zich soms grote bedragen bevinden, zijn een gemakkelijke prooi voor het dievengilde.

Naar verluidt is het niet de eerste keer dat er in het kantoor van Hector Henriquez B. wordt ingebroken. Een keer zijn dieven er zelfs met de gehele brandkast vandoor gegaan.

Overheid betaalt twee ton aan personeel Las Palmas

WILLEMSTAD — Het Bestuurscollege heeft hotel Trupial Inn via Korpodeko geherfinancierd. Het hotel heeft een lening gekregen, met een aanzienlijk lager rentepercentage dan een commerciële lening. Ook bij hotel Las Palmas wordt financieel bijgesprongen. De overheid zal de werknemers van het hotel middels een voorschot van 200.000 gulden aan salarissen voor de maand december uitbetalen. In januari moeten de werknemers omzien naar ander werk.

Het toeristenbureau CTDB zal garant staan bij de bank, die de werknemers uitbetaalt. Indien de huidige operator, Hidco, nog over de brug komt met dit geld en aan de werknemers uitbetaalt, zal het alsnog worden ingehouden.

Zoals bekend zal Las Palmas binnenkort weer in overheidshanden komen. Volgens Mendes zal bij de verkoop van het hotel het bedrag van 200.000 gulden terugverdiend worden, evenals overige schulden van Las Palmas.

De gedeputeerde heeft goede hoop dat er voor Las Palmas een nieuwe operator gevonden zal worden. Reeds 12 gegadigden hebben zich gemeld.

De overheid heeft vorige week Princess Beach hotel en Caribbean hotel financiële garanties verstrekt om 'verlichting' te brengen in de structurele problemen waarin deze hotels verkeren. "De hotels zijn van groot belang voor de ontwikkeling van ons toerisme."

CURAÇAO COMMENTAAR

ALM: Winst of verlies

In de discussies over de haalbaarheid en bedrijfsvoering van de Antilliaanse Luchtvaart Maatschappij lijken vriend en vijand het erover eens: winst maken is een onhaalbare zaak. Zelfs premier Pourier is over de streep, waarbij de minister-president wel aantekent dat een relatief klein land als de Antillen zich eigenlijk geen eigen luchtvaartmaatschappij kan permitteren.

Sinds de KLM te kennen heeft gegeven niet langer te willen opdraaien voor de verliezen en aandrong op een drastische reorganisatie gaven allerhande blokken binnen de ALM hun visie. De Raad van Commissarissen sprong in de bres voor de directie en herhaalde nog eens dat winst vergeten kon worden. Piloten drongen aan op een nieuw vlootplan en de NABLP stelt voor de KLM uit te kopen en de mid-Atlantische route over te nemen.

De KLM, minderheidsaandeelhouder, wordt door de meeste partijen binnen de ALM beschouwd als een lastige luis in de pels. De NABLP waarschuwde zelfs voor een op handen zijnde directiewisseling waarbij KLM'ers de touwtjes zouden overnemen. De bond zou beschikken over uitgelekte bevindingen uit het rapport van de perspectievencommissie. Die kreeg de opdracht het ultieme onderzoek naar de stand van zaken bij de ALM te verrichten. Op grond waarvan Pourier de geëigende maatregelen wil nemen om het bedrijf efficiënter te laten draaien.

Door de insinuaties van de vakbond komt het deze week te presenteren rapport al bij voorbaat onder vuur te liggen. Het is nu al te voorspellen dat - voor directie en personeel -vervelende maatregelen naar de prullenmand zullen worden gedirigeerd, omdat 'de KLM er wel achter zal hebben gezeten'.

Vorig jaar nam gedeputeerde Mendes de Gouveia een drastische beslissing door de Curaçaose Dok Maatschappij van haar enorme overheadkosten te bevrijden. Ook de CDM had steeds vele argumenten paraat om aan te tonen hoe onmogelijk het was om winst te maken. Na de reorganisatie maakt de scheepswerf weer winst. Die beslissing noemde hij 'politiek zeer onpopulair'. Maar hij meent ook dat zachte heelmeesters stinkende wonden maken.

De ALM is evenals de CDM een overheidsbedrijf. De bevolking van de eilanden mag van de ALM vragen dat er uitstekende service wordt verleend en dat er alles aan gedaan wordt om het bedrijf lonend te maken. Geen van de twee wensen wordt gerealiseerd.

Er lijkt, bedrijfseconomisch gezien, een voor de hand liggende oplossing om de ALM aan te zetten tot een betere prestatie: een eind maken aan de monopoliepositie. Als dat niet mogelijk blijkt, omdat geen enkele vliegmaatschappij bereid zou zijn om de routes van de ALM over te nemen, dan kan gedacht worden aan -gedeeltelijke- privatisering. Evenals bij de CDM kan overwogen worden het exploiteren van de vliegmaatschappij in handen te geven van een *company*die niet simpelweg de overheid laat opdraaien voor alle verliezen.

"Investeerders aantrekken"

Sulvaran lanceert idee van 'défiscalisation'

WILLEMSTAD — PAR-statenlid Glenn Sulvaran lanceerde gisteravond tijdens de begrotingsbehandeling het idee van 'défiscalisation' ter stimulering van investeringen in de economie. De genoemde belastingmaatregel lijkt sterk op de al bekende investeringsaftrek voor ondernemers, maar is meer gericht op te ontwikkelen sectoren van de economie.

De GATT, de World Trade Organisation (WTO) die per 1 januari van start gaat, kortom: de globalisering van de wereldeconomie, maken kleinere landen als de Antillen kwetsbaarder voor internationale ontwikkelingen. De Antilliaanse economie is bovendien niet erg gediversificeerd. Tot nu toe blijkt het erg moeilijk investeerders aan te trekken, terwijl meer investeerders in verschillende takken van de economie de Antillen minder kwetsbaar zouden maken.

Sulvaran bekeek hoe het met de investeringen op het Franse deel van Sint Maarten is gegaan. Daar is, zoals overal elders op Frans grondgebied, een speciale investeringswet ontworpen die versneld blijkt te werken. De overheid bepaalt eerst de sector die voor de *défiscalisation* in aanmerking komt. Dat kan om industrie gaan, woningbouw, toeristische projecten, of wat daar ook maar voor in aanmerking komt. De geboden investeringsvoordelen zijn hoger dan bij de gewone investeringspremie.

"Het zou goed zijn hierover een discussie te starten", denkt Sulvaran. "We móeten iets doen om fiscale *incentives* aan te bieden. Mogelijk is die Franse wet ook voor ons goed toe te passen."

Aerorepublica
3 keer per week Aruba-Bogotá

ORANJESTAD — De Colombiaanse luchtvaartmaatschappij Aerorepublica begint morgen met geregelde vluchten op Aruba. De vluchten zijn drie keer per week vanuit de Colombiaanse hoofdstad Bogotá.

De nieuwe maatschappij zal op maandag, woensdag en zaterdag de vluchten uitvoeren. Aerorepublica werkt samen met de tour-operators ABC, Extur en PanTurismo.

■ *ORANJESTAD — Bij het overheidsdepartement Bureau Interne Diensten 'BID) is men in deze kersttijd niet alleen met interne diensten bezig. Het personeel heeft namelijk een gaita-muziekgroep opgericht voor externe diensten. De groep met de mooie naam* ***Solo, Luz y Amor****, treedt alleen voor scholen en sociale instellingen op.*

Weststrate winnaar Plaza windsurfrace

ORANJESTAD — Arubaans windsurfkampioen Jeroen Weststrate werd in 48 minuten winnaar van de Café The Plaza Long Distance Race, die van Seaport Marketplace naar Westpunt en terug ging. Ewald Winklaar kwam zes minuten na Weststrate binnen, gevolgd door Victor Janssen, initiatiefnemer van deze lange afstandsrace.

Rebecca Wolthers, de jonge Amerikaanse die pas een jaar surft, was de enige vrouwelijke deelnemer. Zij kwam als zevende na Rogier Jurriëns binnen: een geweldige prestatie. De vijftiende en laatste deelnemer aan de race moest na twee uur door de volgboot worden opgepikt.

Nieuwe directie ATA-kantoor VS

ORANJESTAD — De regering heeft Todd F. Payne aangesteld als regionale directeur van de Aruba Tourism Authority (ATA) voor het zuidwesten en westen van de Verenigde Staten. Zo meldt *ATA News Network*.

Payne is verantwoordelijk voor de verkoop en marketing van de gebieden ten westen van de Mississippirivier. Hij wordt de manager van een nieuw ATA-kantoor dat begin 1995 in Houston, Texas, opengaat.

Vóór zijn benoeming bij de ATA, was Payne gedurende twee jaar regionale manager in het zuidwesten en westen van de Verenigde Staten bij de Venezolaanse luchtvaartmaatschappij Viasa.

Statenlid Tromp (MEP) kritisch over VROM

ORANJESTAD — Oppositielid Ella Tromp-Yarzagaray stelde gisteren een serie schriftelijke vragen aan minister Glenbert Croes van Vervoer en Communicatie. Allereerst werden vraagtekens gezet bij het symposium van directie Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ontwikkeling en Milieu (VROM) begin deze maand. Daarna stelt Tromp de algehele situatie bij VROM aan de orde.

Het MEP-statenlid stelt te hebben vernomen dat minister Croes en de VROM-directeur op de 8e en 9e van deze maand een symposium organiseerden met als titel *Sustainable Development*. Hiervoor werden twaalf sprekers uitgenodigd, waarvan tien uit het buitenland. Vijf milieu-organisaties stuurden een protestbrief tegen dit symposium, waarvoor zij niet waren uitgenodigd.

Statenlid Tromp wenst namens de Staten schriftelijk van de minister te vernemen hoeveel dit symposium heeft gekost; hoeveel personen en welke instanties aan het symposium deelnamen; wat het resultaat is geweest. Tevens wenst zij te vernemen of de milieu-organisaties betrokken werden bij de voorbereiding van dit symposium. Indien het antwoord op de laatste vraag negatief is, is de minister dan niet van mening dat dit tegen het principe van *Sustainable Development* is? Volgens Tromp spelen milieuorganisaties namelijk een centrale rol in een *Sustainable Development*. Zij vraagt ook of de minister de Staten kan vertellen wat de *follow-up* zal zijn.

Tromp heeft ook kennis genomen van de problemen bij Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ontwikkeling en Milieu (VROM) en het (niet) functioneren van de directeur van dit overheidsdepartement. Het projectbureau Reorganisatie heeft op verzoek van de ministerraad een onderzoek verricht en in verband hiermee werd het VROM-kantoor gesloten. Het rapport van het projectbureau is twee weken geleden bij minister Glenbert Croes ingediend.

"Kan minister Croes de Staten vertellen waarom het VROM-kantoor gesloten werd en hoeveel deze sluiting de gemeenschap heeft gekost? Wanneer wordt door de Staten het resultaat van dit onderzoek ontvangen, en wanneer zal een beslissing genomen worden?"

Tromp vervolgt haar serie vragen met: "Is het onderzoek negatief uitgekomen voor de directeur? Zal de minister het advies in het rapport naleven en dit uitvoeren, niettegenstaande het feit dat de directeur medepartijlid is? Is het waar dat de VROM-directeur als coördinator van de minister zal worden aangesteld?"

Het statenlid vraagt verder of het waar is dat verschillende VROM-medewerkers overgeplaatst zullen worden op aandringen van de directeur, of zullen Nederlandse experts worden aangetrokken in het kader van de technische bijstand.

Bestuur 1995 tennisbond

ORANJESTAD — Afgelopen week vond tijdens de Algemene Ledenvergadering van de Aruba Lawn Tennis Bond (ALTB) de verkiezing plaats van het bestuur 1994-1995. De samenstelling is als volgt: Albert Odor, voorzitter; Barbara Kroonenberg, penningmeester; Heleen Bongers, secretaris.

De wedstrijdleiding bestaat ook dit jaar uit Adelaida Ponson en Clifton Wong. Baancommissaris is Kenneth Ponson en contactpersoon tussen het nieuwe jeugdbestuur en de bond is Soraida Hardeveld. Begin januari zal de ALTB met de Open Arubaanse kampioenschappen beginnen.

Redactie en Advertentie:
fax: 22368

ARUBA AGENDA

KANTOORUREN AMIGOE:
open van 08.30-12.00/14.30-17.30 uur; za. gesloten.

TELEFOONS:
24333. Voor **spoedgevallen** na kantoortijd: 21639, 22316 en 24508. **Pageboy** 127-0379.

FAX: 22368.

BANKREKENINGNUMMER
10.815.445 Banco di Caribe.

POLITIE
11100 (centrale) en 11141 (informatie).

ALARMCENTRALE
115.

* * * * * * * *

ZOEKERTJES verschijnen op di. en vr. en kunnen iedere dag tussen 08.00-12.00/ 14.00-17.00 uur worden opgegeven; behalve op za. Alleen zoekertjes, die op ma. en do. vóór 10.00 uur binnen zijn, kunnen de dag daarop (dus di. en vr.) verschijnen.

* * * * * * * *

WACHTREGELING DOKTOREN
ma. t/m za. van 18.00-07.00 uur:
Oranjestad: dokter R.D. Guda via Dr. Horacio Oduber Hospitaal (tel.: 74300) of via Alarmcentrale (115).
San Nicolas: dokter M. Cheung via Centro Medico Dr. Rudi Engelbrecht (San Nicolas; tel.: 48833) of via Alarmcentrale (115).

* * * * * * * *

BOTICA
(nachtdienst)
Sta. Cruz, Macuarima 23-B. Tel.: 58028.

* * * * * * * *

HOME NURSING BUREAU ARUBA
Tel.: 34321.

* * * * * * * *

INFORMATIECENTRUM KONINGIN WILHELMINA FONDS (voor de kankerbestrijding op Aruba)
Geopend van ma. t/m vr. van 08.30-11.30 uur - J.E. Irausquinplein 3.

* * * * * * * *

NARCOTICS ANONYMOUS HELPLINE
Tel. 38989 (24 uur per dag).

* * * * * * * *

AIDS-HOTLINE
Tel. 23040/27352 (tussen 07.30-12.00/ 13.00-16.30 uur).

* * * * * * * *

FADA/PRIDE
(Van Walbeeckstraat 25, tel.: 32999)
Open van ma. tot en met vr. van 08.00-16.00 uur voor inlichtingen omtrent preventie alcohol/drugsmisbruik.

* * * * * * * *

FUNDACION RESPETA MI

(stichting tegen seksueel misbruik van minderjarigen)
Spinozastraat 9 (Oranjestad). Tel.: 24433.

* * * * * * * *

AMNESTY INTERNATIONAL ARUBA
Tel. 22318.

* * * * * * * *

DIERENARTSEN
P. Barendsen en T.J.M. Wools, **tel.: 21720.** Voor **spoedgevallen** buiten kantooruren **tel.: 115.**

* * * * * * * *

BRIDGECLUB ARUBA ARIBA
(Tivoliclub, Wilhelminastraat 16)
di.avond om 19.30 uur speelavond. Voor opgave/informatie **tel.: 24953.**

* * * * * * * *

PARKE TIRAKOCHI
(Kinderpark te Savaneta, achter kleuterschool Promé Paso)
geopend van ma. t/m zo. van 16.00-18.30 uur voor kinderen van 1-13 jaar.

* * * * * * * *

NIEUW-APOSTOLISCHE KERK
(Goletstraat 5-A, Oranjestad)
Aanvangstijden van de diensten: **wo.** en **za.** om 19.00 uur.

* * * * * * * *

FUNDACION DIABETICO ARUBANO
(J. Irausquinplein z/n, Oranjestad)
Voor informatie: **tel. 21215.**

* * * * * * * *

WOENSDAG
DIVERSEN
BIJBELMUSEUM: geopend op elke werkdag van 10.00-12.00 uur en zondag van 11.00-12.00 uur in de protestantse kerk.

MUSEO HISTORIKO ARUBANO: openingstijden maandag t/m vrijdag van 09.00-12.00/ 16.00-19.00 uur; zaterdag van 09.00-12.00 uur.

BUREAU LEVENS-, GEZINS- EN HUWELIJKSMOEILIJKHEDEN (Layex Building, Wilhelminastraat 19): iedere werkdag van 07.30-12.00/13.00-16.30 uur (ook mogelijk afspraak te maken via tel.: 23145 of 25111).

Harisch Daryanani waarschuwt voor racisme

Indiase gemeenschap slaat terug na beschuldigingen door Theysen

ORANJESTAD — Na de openlijk aanval een week geleden van Lenie en Humphrey Theysen van Kenro Jewelers, slaat de Indian Association of Aruba bij monde van Harish Daryanani terug. De Indiase gemeenschap noemt de uitlatingen van de Theysens over malafide verkooppraktijken door Indiërs (Hindoestanen) op Aruba 'laag bij de grond'. 'De concurrentie niet meer het hoofd kunnen bieden, geeft niemand het recht om een bepaalde etnische groep te discrimineren", aldus een schriftelijke verklaring. "Wij houden, evenals elk andere etnische groep op het eiland, van ons *dushi* Aruba."

De Indian Association of Aruba waarschuwt voor discriminatie, racisme en intolerantie. In een drie pagina's tellende verklaring doet men zelfs een beroep op allen die menen Aruba 'etnisch te moeten zuiveren'. Zeer beladen woorden naar aanleiding van uitspraken van het echtpaar Theysen. "Wij zijn het meer dan beu om iedere dag weer te moeten vechten tegen nieuwe buitenlandse zakenlieden die geen enkel ondernemersethiek hebben", zo hadden de eigenaren van Kenro Jewelers gezegd. Zij spraken in dit verband openlijk over Hindoestanen (Indiërs).

In een officiële reactie schrijft Daryanani dat het niet de bedoeling is om iemand aan te vallen, maar dat de publieke uitlatingen van de Theysens de Indiase gemeenschap geen andere keuze laten dan om zich te verdedigen. De verklaring stelt dat op Aruba 'ruim honderd verschillende etnische groepen en nationaliteiten' woonachtig zijn en dat het eiland mede daardoor sociaal, economisch en politiek 'levendig' is.

"Het merendeel van ons is genaturaliseerd en heeft al circa zestig jaar een positieve bijdrage geleverd aan de ontwikkeling en vooruitgang van Aruba. Aruba is ons thuis. Onze kinderen zijn op Aruba geboren, hebben Nederlands onderwijs gehad en werken in allerlei sectoren op Aruba. Wat moet de Indiase gemeenschap nog meer doen om als Arubanen geaccepteerd te worden?" zo vraagt men zich af.

Het communiqué stelt verder dat er een klimaat van vrije handel bestaat, met de bedoeling dat vrije concurrentie leidt tot vernieuwing en het terugdringen van inflatie. Het is de verantwoordelijkheid van directie Economische Zaken om de groei en ontwikkelingen te monitoren. "De concurrentie niet meer het hoofd kunnen bieden, geeft niemand het recht om een bepaalde etnische groep te discrimineren."

Dan gaat de Indian Association in de tegenaanval. "Sommige personen en ondernemingen maken er geen geheim van dat zij een hekel hebben aan Indiërs." De verklaring is vergezeld van een correspondentie in april dit jaar tussen Humphrey Theysen van Theysen Management Corporation en Robert James van Caribbean Promotion Services in Naples, Florida.

Op 26 april schrijft Theysen dat het hem in de februari-editie van *Jewels of the Caribbean* is opgevallen dat Ram's als erkende juwelier is opgenomen. "Als dat het geval is, wenst Kenro Jewelers niet langer op die lijst te staan." In dezelfde brief zet Theysen vraagtekens bij Colombian Emeralds. "Zij geven constant een korting van vijftig procent, terwijl hun uiteindelijk prijzen niet lager zijn dan de onze."

In een buitengewoon felle brief schrijft James van Caribbean Promotion Services terug dat hij niet gediend is van Theysens pogingen om te bepalen wie wel en wie niet op de lijst mag voorkomen. "Persoonlijk meneer Theysen, vind ik uw pogingen om 'die Indiërs van ons eiland te houden', zoals u me eens vertelde, niet goed. Goede en slechte juwelieren komen in alle kleuren, culturen, religies en etniciteiten voor." Ook over de Aruba Jewelers Association spreekt James zich negatief uit. Volgens hem krijgt deze Arubaanse juweliersvereniging spoedig de 'reputatie' in het Caribisch gebied als zijnde 'elitistisch' en 'racistisch'.

Ook een andere Indiase familie, Ghansham en Padma Mahtani, hebben gemeend de publiciteit te moeten zoeken. Zij vinden het onjuist wanneer er generaliserend wordt gesproken over problemen in juweliersland als gevolg van de komst van Indiërs. Ook Mahtani zegt als sinds 1948 op Aruba te wonen. De eigenaren van Gemani Jewelers en Artistique Boutique vinden dat de regering meer aandacht moet besteden aan deze problematiek.

Kerstbazaar van Colegio Arubano

ORANJESTAD — Met het doel om geld in te zamelen voor de bouw van een studiezaal, houdt Colegio Arubano vandaag, dinsdag 20 december, een kerstbazaar op het terrein aan de Vondellaan. De bazaar is tot elf uur vanavond.

Er zal van alles te koop zijn: lekkernijen, boeken, kerstartikelen en knuffels. Verder zijn er kermisattracties zoals ballengooien en ringwerpen voor de jeugd. De sectie Frans komt met een typisch Franse tent met kaas en wijn en een gaita-groep van leerlingen en leraren van het Colegio zullen de muzikale omlijsting verzorgen.

Gregorio Wolff (SEPA):

Lumpsum-regeling slecht voorbereid

ORANJESTAD — Volgens Gregorio Wolff van de ambtenarenvakbond SEPA, is de lumpsum-regeling zeer slecht voorbereid. Dat komt mede omdat de vakbonden hierin niet gehoord worden. Weliswaar is de voorgaande regering-Oduber met de onderhandelingen gestart op basis van het Akkoord van Noord, maar toen het werkelijke onderhandelen begon heeft de vorige regering dit wetsontwerp naar het GOA (Georganiseerd Overleg Ambtenaren) gestuurd.

Verder manipuleerde de toenmalige regering de zaak door op 10 juni van dit jaar een brief te sturen aan het GOA met het verzoek om binnen twee weken een beslissing te nemen. Maar tegelijkertijd stuurde de regering op 6 juni een circulaire naar alle hoofden van dienst met het verzoek te polsen welke werknemers de lumpsumregeling wensen.

Het GOA antwoorde op 20 juni de regering met de mededeling dat men eerder getracht had een regeringsvertegenwoordiger bereid te vinden om de ingediende vragen te komen beantwoorden. Financiën, noch het Centraal Bureau Juridische en Algemene Zaken (CBJAZ), noch directie Personeel en Organisatie (DPO) konden iemand, die vragen wil beantwoorden, beschikbaar stellen. Dit was volgens Wolff de reden dat de regeling niet behandeld kon worden in het GOA.

Een gebrek aan ernst van de zijde van de regering, die daarna de brief aan de Raad van Advies zond, aldus Gregorio Wolff. De vakbondsleider verklaarde van premier Henny Eman te hebben vernomen dat er momenteel geen problemen meer zijn. Het wetsontwerp ligt echter al bij de Raad van Advies en de Staten en als zodanig kunnen de vakbonden niet meer participeren. Wolff: "Twee regeringen die alles doen om de vakbond buiten de deur te houden. Dat is de reden dat er vandaag een zeer slecht voorbereid wetsontwerp ter tafel ligt."

De vakbonden SEPA/STA wensen volgens Wolff nu een open en oprechte discussie met de regering opdat er later geen discussies zullen zijn wanneer deze wet eenmaal door de Staten goedgekeurd is.

Kerstviering van marinierskazerne

ORANJESTAD — Met het thema *De hemel raakt de aarde aan* zal voorganger pater G. Jorissen, vlootaalmoezenier van de kazerne, de oecumenische kerstviering op de marinierskazerne Savaneta inluiden. Deze kerstnachtviering in marine-stijl begint om 19.45 uur op kerstavond, 24 december. Belangstellenden zijn vanaf 19.15 uur van harte welkom.

De traditionele openlucht kerstviering wordt op de tennisbaan gehouden. Na de dienst zal er 'poeroet' met krentenbrood worden geserveerd. De scheepsband en het Gemengd Koor met de muziekgroep van de kazerne onder leiding van Rosemary Provence zullen deze kerstviering muzikaal begeleiden.

Lustrum-kerstfeest voor kinderen

SAN NICOLAS — *De Biblioteca Nacional San Nicolas heeft haar eerste lustrum in haar nieuwe gebouw gevierd met een kerstfeest. Dit feest was speciaal voor de kinderen die iedere keer weer door hun medewerking te verlenen de jeugdactiviteiten van de bibliotheek tot een succes maken. Tijdens de viering werd een speciale prijs uitgereikt aan uitblinker Alberto Groeneveldt, die altijd met veel energie en creativiteit zijn medewerking verleent.*

Eis van acht jaar voor moord te Macuarima

ORANJESTAD — Acht jaar gevangenisstraf eiste procureur-generaal (PG) Zwinkels tegen verdachte R.K. die in beroep kwam tegen het vonnis van zes jaar gevangenisstraf. Hij stond terecht wegens moord op de Colombiaan John Bolivar te Macuarima. Verdachte verklaarde dat hij naar Macuarima was gegaan om zijn vrouw te halen omdat hun kind ziek was geworden.

Het Hof wees verdachte er echter op dat zijn verklaringen tegenstrijdig zijn met die van de getuigen. Deze hadden gezien dat verdachte een wapen tevoorschijn haalde en twee schoten op het slachtoffer loste. R.K. bleef er echter volhouden dat hij geen wapen hanteerde. Getuige F. verklaarde dat zij verdachte inderdaad niet had zien schieten. Het slachtoffer had wel een mes bij zich, aldus F.

De PG was van mening dat een straf van zes jaar onvoldoende was en eiste acht jaar gevangenisstraf.

Raadsman van verdachte, Zara, wees erop dat zijn cliënt blijft volhouden niet gewapend te zijn geweest. Het Hof wijst vandaag vonnis.

Nieuw paspoort 5 jaar geldig

ORANJESTAD — Op 1 januari 1995 wordt het nieuwe paspoort van het Koninkrijk der Nederlanden ingevoerd. Het nieuwe paspoort kost op Aruba 85 florin voor het exemplaar met tweeendertig pagina's en honderdvijftien florin voor het exemplaar van 64 pagina's.

Het paspoort is vijf jaar geldig en kan niet verlengd worden. Men moet dus na vijf jaar weer een nieuw paspoort kopen. Kinderen tot 16 jaar kunnen ingeschreven worden in het paspoort van één van de ouders. Personen tot en met 21 jaar moeten toestemming hebben van ouders of van de voogd(es) om een eigen paspoort te kunnen krijgen. Bij het indienen van de aanvrage voor een paspoort dienen alle betrokken personen aanwezig te zijn voor ondermeer het ondertekenen en het verlenen van toestemming.

Ouders of voogd(es) moeten ook bij de overhandiging van het paspoort aanwezig zijn. In het nieuwe paspoort wordt niet meer met de hand geschreven. Er wordt gebruikt gemaakt van een speciale *printer*. Een kleurenpasfoto mag in het paspoort gebruikt worden. De pagina met de personalia en foto van de paspoorthouder wordt geplastificeerd. Bij verandering in de burgerlijke staat — huwelijk, weduw(e)naar, echtscheiding — kan geen verandering worden aangebracht. Er moet een nieuw paspoort worden aangeschaft of het paspoort moet worden gebruikt tot de vijf jaar om zijn. Alleen verandering in lichaamslengte of woonplaats van de persoon, is mogelijk.

Bij verlies/diefstal van het paspoort moet aangifte bij de politie worden gedaan. Wordt het paspoort teruggevonden, dan moet dit bij de Bevolking worden ingediend. Dit paspoort kan verder niet meer gebruikt worden. Personen die nog een oud (zwart) paspoort hebben, kunnen dit blijven gebruiken tot de geldigheidsdatum is verstreken.

Robby Schouten:

Aruba-promotie in Duitsland slecht

ORANJESTAD — Volgens officiële cijfers zijn van de bijna één miljoen Duitsers die dit jaar Florida en het Caribische gebied bezochten, slechts 6477 toeristen op Aruba geweest. Dit is het bewijs dat iets helemaal fout is. Aruba is al langer dan een jaar niet vertegenwoordigd in Duitsland, aldus muziek/toerisme-impresario Robby Schouten in een brief uit Duitsland.

Volgens Robby Schouten is de Duitse toerist zeer stabiel. Hij besteedt zijn geld op verantwoorde en goed verdeelde wijze. De hele gemeenschap profiteert van dit verdelingspatroon. Het is bovendien zo, dat het Duitse hoogseizoen loopt van juni tot en met september. Voor Aruba is dit juist het laagseizoen. Hierdoor kunnen we, aldus Schouten, dubbel profijt trekken uit een goed opgezette promotie in Duitsland.

Het is belangrijk om de promotie te concentreren op de belangrijkste staat in Duitsland, namelijk Nordrhein Westfalen, waar achttien miljoen mensen wonen.

Schouten verklaart in zijn brief dat hij twee maanden geleden een nieuwe promotiestrategie voor Duitsland reeds uiteenzette aan minister van Toerisme, Robertico Croes.

Op eerste kerstdag:

Recorddrukte luchthaven met 92 vliegbewegingen

ORANJESTAD — Het toerisme-hoogseizoen is deze week ingeluid. Een grote drukte wordt verwacht tijdens het kerstweekeinde op de Reina Beatrixluchthaven en in de hotels. Op eerste kerstdag, 25 december, landen er maar liefst 47 vliegtuigen en vertrekken er 45 van de luchthaven. In totaal dus 92 vliegbewegingen. Een dag eerder vertrekken er 'slechts' 34 vluchten.

Vanzelfsprekend dat door dit grote aantal vluchten ook de hotels vol zullen zijn. In hotelkringen is men zeer optimistisch over het komende hoogseizoen. Vanaf Kerstmis tot eind februari 1995 wordt op een volledige bezetting van hotelkamers gerekend.

Morgen start Canada 3000 met chartervluchten naar Aruba. Samen met Air Canada, Sky West en Royal Canada die al op Aruba vliegen, zal Canada 3000 voor vervoer van meer Canadese toeristen dan voorheen zorgen. Op vrijdag 23 december begint de Amerikaanse Carnival Airlines eveneens chartervluchten uit te voeren. Chartervluchten van Carnival Airlines zijn voor een jaar geboekt, tot Kerstmis 1995. Andere chartervluchten die eveneens deze week beginnen, zijn die van de chartermaatschappijen Kaiser en Kiwi.

Op zaterdag is Aeropostal aan de beurt om de eerste van haar geregelde vluchten vanuit Colombia uit te voeren. Deze maatschappij gaat twee keer per week vliegen. Hierdoor wordt het aantal wekelijkse vluchten uit Colombia 11: Avianca en SAM hebben zeven vluchten per week, Air Aruba twee vluchten en nu Aeropostal ook twee vluchten.

Ook uit Venezuela worden meer vluchten dan voorheen verwacht. Dit ondanks het uitvallen van Aeropostal. De plaats van deze maatschappij wordt nu ingenomen door Avensa. Air Aruba heeft haar aantal vluchten Caracas/Aruba en Valencia/Aruba verhoogd. Bovendien vliegt Avia Air dagelijks met een groter vliegtuig de route Las Piedras/Aruba.

Het aantal vluchten uit Brazilië bedraagt nu vijf per week. VASP met twee vluchten, Air Aruba twee en AirVias met één vlucht. Verwacht wordt, dat ook uit Centraal-Amerika de vluchten zullen toenemen. Volgens de plannen begint Viasa deze week nog met twee vluchten per Panama/Aruba. Wat Europa betreft worden de vluchten van Condor uit Duitsland voortgezet. Ook de bezetting van de KLM-vluchten gaat de goede richting uit.

Eerste kerstdag wordt een drukke dag op de Reina Beatrix-luchthaven: in totaal worden 47 vluchten op Aruba verwacht. Op deze dag voeren AirVias (Brazilië) en AV Atlantic beide twee chartervluchten uit. Een chartervlucht die op deze dag voor het eerst wordt uitgevoerd is die van Taesa uit Orlando, Florida.

Op diezelfde dag doen ook drie cruiseschepen de haven van Oranjestad aan. Dat zijn: de *Meridian*, de *Seawind Crown* en de *Italia Prima*.

Lotto-pot met half miljoen

ORANJESTAD — De laatste trekking van dit jaar van Lotto pa Deporte, met een prijs van een half miljoen florin, vindt **woensdag 21 december plaats. De trekking wordt ditmaal in het Aruba Entertainment Center gehouden, van 19.00 tot 21.00 uur. Chicas Gaiteras zorgt voor gaitamuziek en er zullen ook stands met kersthapjes en drank zijn.**

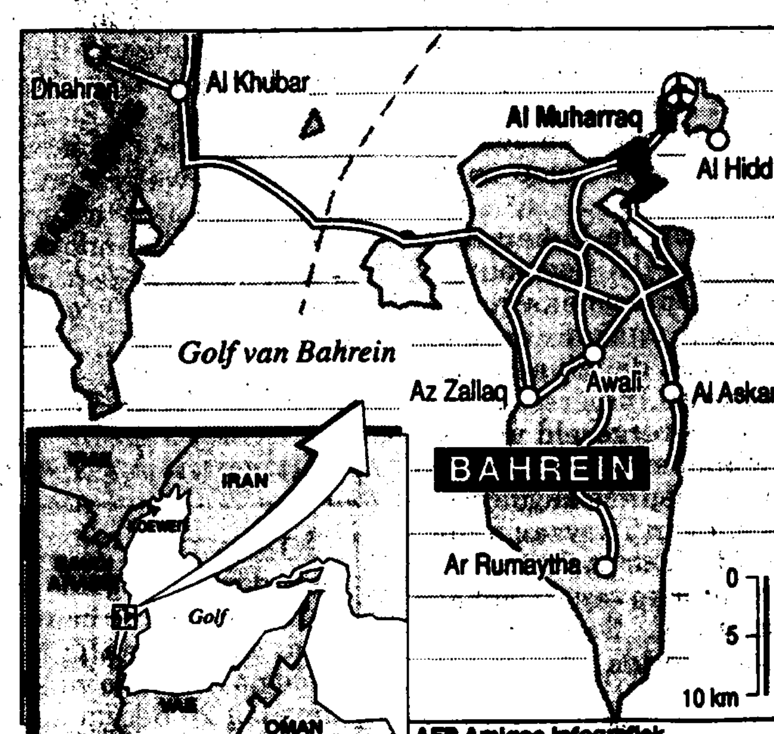
Behalve de hoofdprijs zullen ook tien extra prijzen worden getrokken, variërend van televisietoestellen tot kerstmanden. De extra prijzen kunnen gewonnen worden met de rode letters op het lotto-formulier. De speciale trekking van Lotto pa Deporte wordt door twee radiostations uitgezonden.

Kohl laakt absentie Europarlementariërs

STRAATSBURG - "Als dit het beeld is dat U wilt overbrengen, dan verbaas ik mij niet over de interesse voor Europese verkiezingen."
Met die woorden sprak EU-raadsvoorzitter Helmut Kohl, de Duitse bondskanselier, er woensdag in het Europese parlement in Straatsburg zijn treurnis over uit dat slechts een vijfde van de leden present was. Dit laatste ofschoon de zitting was gewijd aan een verslag van het Duitse voorzitterschap van de EU, in het bijzonder over de jongste Europese top in Essen.

Goede opbrengst voor jeugdwerk

ORANJESTAD — De verkoop van zegels en kaarten ten bate van de Federatie Jeugdwerk (ATHA) bracht dit jaar een bedrag van ruim 126 duizend florin op. Hiervan een bedrag van bijna 93 duizend florin opgebracht door de verkoop via de scholen. Een bedrag van 33.500 florin is het resultaat van de verkoop via de bedrijven.
Met dit resultaat kan ATHA de bij haar aangesloten 47 organisaties helpen met hun projecten. Deze projecten hebben tot doel het welzijn van de Arubaanse jeugd te garanderen.

In Bahrein komt onder uitzonderlijke veiligheidsmaatregelen de topconferentie bijeen van de Samenwerkingsraad van Golfstaten. Bahrein kent sedert een week dagelijks ongeregeldheden omdat Shi'itische jongeren de vrijlating eisen van een voorman die heeft opgeroepen tot herinvoering van het parlementaire systeem dat negentien jaar geleden door de machthebbers van Bahrein ten grave werd gedragen. Bij deze ongeregeldheden zijn al verschillende doden gevallen.

Ondanks veel vertraging en defecte tijdwaarneming

Vijf nieuwe records op sprintkampioenschappen

WILLEMSTAD — Vijf nieuwe individuele records, één evenaring en vier estafette-records waren het resultaat van de Curaçaose Sprintkampioenschappen die het afgelopen weekend in het zwembad van S.D.K. werden gehouden. De wedstrijden die zowel 's morgens als 's middags met een enorme vertraging begonnen, eindigden voor het derde achtereenvolgende jaar in een overwinning voor de vereniging Bulado, die hiermee opnieuw liet zien op de 50 meter de sterkste te zijn.

Er werd gezwommen in de leeftijdsgroepen 8 jaar en jonger, 9-10 jaar, 11-12, 13-14 en 15 jaar en ouder. Deelnemers waren de Curaçaose verenigingen Bulado, Dolfijnen, Sharks en Sithoc. Sharks deed evenwel niet mee in de twee jongste categorieën, zodat daar de competitie zich tussen de drie andere verenigingen afspeelde.

De grote vertraging bij de ochtendsessie was het gevolg van een gebrek aan officials en toen men daarna eindelijk de hulp van vrijwilligers vanaf de tribune kreeg, bleken zowel het startsysteem als het display (twee onderdelen van het al eerder afgeschreven 'timingsystem') niet meer te werken. Men liet de apparatuur voor wat het was en ging over op 'handklokken' zonder display. Het publiek kon dus geen resultaten aflezen en de jury had zelfs vaak niet de beschikking over back-up-tijden.

Onervarenheid van officials om onder deze omstandigheden te werken en op belangrijke momenten de juiste beslissing te nemen, resulteerde in twee records die niet konden worden erkend, omdat ze niet aan de eis van drie handgeklokte tijden voldeden. Deze eis geldt bij het ontbreken van elekronische tijdmeting.

Desondanks waren er vier records die wel gehonoreerd werden: Op de 50 meter rugslag bracht Daily Pinedo (Bulado) in de categorie acht jaar en jonger, het record op 39.00 in de series en verbeterde dat later nog eens bij een recordpoging als startzwemmer op de estafette naar 38.74. Sinds 1986 was dit record in het bezit van Adlay Schoop met een tijd van 39.65. Tessa Salomon van Sithoc verbeterde op de 50 meter rugslag haar eigen juniorenrecord met 1/100ste seconde: 32.96. Tenslotte waren er twee records op de estafette: De meisjes in de categorie 9-10 (Bulado): Chanilette Doran, Desiree Fransisco, Luenna Felisie en Desi Silvanie vebeterden het clubteam-record op de wisselslag en brachten dat op 2.34,61. De jongens (11-12, Bulado) Ray Bouthisma, Dennis Bonifasio, Ralph Jantji en Elvery Doran braken het Curaçaos/ Antilliaanse wisselslagrecord met maar liefst 3,5 seconde: 2.09.82.

Ook de middagsessie ging een uur later van start. S.D.K. bleek bij vergissing het bad zowel aan de NAZB voor een oefenwedstrijd van de waterpolo-afdeling van de Dolfijnen verhuurd te hebben, als aan de Curaçaose Zwembond voor de Sprintkampioenschappen. Dat had de vertraging tot gevolg. Intussen had dhr. Ed Salomon het elektronisch systeem gerepareerd. Het startsysteem, de back-up en display functioneerden weer.

's Middags werden 6 records gezwommen, die nu ook aan alle eisen voldeden. Het eerste was voor Deborah Wason van Bulado (11-12 jaar) die het record van Miriam Hooijer op de 50 meter vlinderslag uit 1990 evenaarde met 33.06. Vervolgens verbeterde Miriam (inmiddels in leeftijdscategorie 15-17) haar eigen *nationaal record* vlinderslag: 30.84. Het stond op 31.03. Daarna, in een spannende race met Douglas Cachemir van Sithoc bracht Adlay Schoop van de Sharks het nationaal record bij de heren op 26.82, Douglas finishte in 26.99, ook onder het nationaal record.

Rajiv Gonet deed bij de 4x50 meter estafette-vrij (8 en jonger), een geslaagde gooi naar het record en bracht het op 32.63. Het oude record stond op naam van Adlay Schoop met 32.68. Het estafette-team van de Sharks (meisjes 11-12) zwom ook geweldig. Ann Juliana, Rudien Evers, Isura Maxwell en Kimberly Schoop zwommen samen 2.06,72 en haalden een halve seconde van het Curaçaos/Antilliaanse vrije slag record af.

Tenslotte opnieuw het schitterende jongensteam van Bulado (11-12), die in dezelfde bezetting als bij de wisselslag het Curaçaos/ Antilliaanse record vrije slag op 1.56,46 bracht, bijna 3 seconden sneller dan hun tijd van vorig jaar.

Stand na kampioenschappen:

1. Bulado	906
2. Sithoc	719
3. Sharks	358
4. Dolfijnen	142

Medailleverdeling Totaal:

	Goud/
1. Bulado	23-73
2. Sithoc	22-56
3. Sharks	13-29
4. Dolfijnen	2-9

Gaudino op huurbasis naar Manchester City

FRANKFURT — Maurizio Gaudino vertrekt naar Manchester City. De 28-jarige voetballer was bij Eintracht Frankfurt in ongenade gevallen en werd vorige week door de politie 24 uur vastgehouden op verdenking van bedrog en heling. Het Openbaar Ministerie heeft geen bezwaar tegen het vertrek van Gaudino naar het buitenland. De voetballer zal alleen aanwezig moeten zij bij de behandeling van zijn strafzaak. Daarvoor is nog geen datum.

Gaudino werd door Eintracht op een zijspoor gerangeerd nadat hij twee weken geleden samen met de Ghanezen Yeboah en Okocha verstek liet gaan bij de competitiewedstrijd tegen HSV. De drie spelers voelden zich in hun eer aangetast omdat oefenmeester Jupp Heynckes hun een straftraining had opgelegd. Sindsdien maakt de Frankfurtse club geen gebruik meer van hun diensten.

Gaudino wordt tot het einde van het seizoen verhuurd aan Manchester City voor een bedrag van ruim een half miljoen gulden. Daarna kan de club hem definitief overnemen voor een bedrag van nog eens vier miljoen gulden.

Bayern München heeft belangstelling voor Anthony Yeboah. Club en speler hebben al overeenstemming bereikt, maar het transferbedrag vormt nog een probleem. Eintracht verlangt ruim dertien miljoen gulden voor de topscorer van de Bundesliga vorig seizoen. Bayern gaat niet verder dan acht miljoen. Yeboah is op vakantie naar zijn vaderland vertrokken met het dreigement: "Als Eintracht geen water bij de wijn doet, kom ik niet meer terug. Dan stop ik met voetballen en krijgt de club niets meer voor me."

Bayern is driftig op zoek naar versterking. De titelhouder staat na de eerste competitiehelft slechts vijfde met zes punten achterstand op koploper Borussia Dortmund.

■*DENVER — De Denver Nuggets hebben maandagavond in de Amerikaanse NBA-competitie met de score van 104-85 gewonnen van de Boston Celtics. Op de foto: Doug Brown van de Celtics komt met moeite langs Nugget's verdediger Brian Williams op weg naar de basket.*

■*SOUTHAMPTON — In de Engelse voetbalcompetitie heeft Southampton gisteravond een 2-1 overwinning behaald op Aston Villa. Op de foto: Villa's Dean Saunders (links) wordt belaagd door Jim Magilton van Southampton.*

SPORT AGENDA

SENTRO DEPORTIVO KORSC
(Bonamweg 49, Brievengat)
(Tel. 376620/376626)
zwembad:
open van 09.00-12.00/14.00-17.00 uur; di.-en do.-morgen gesloten.

PISINA BENNIE LEITO
(Gouverneur Van Slobbeweg z/n, Rif)
open voor publiek-zwemmen (toegang kinderen t/m 14 jaar één gulden en volwassenen twee gulden): vri. van 20.00-22.30 uur; za. van 14.00-17.00 uur en zo. van 12.00-17.00 uur.

SENTRO DI BARIO JANWÉ
dammen:
do. van 15.00-18.00 uur **les en training** voor de jeugd vanaf 8-18 jaar.
Schaakvereniging Janwé:
za. van 09.00-12.00 uur **les en training** voor de jeugd vanaf 7-23 jaar.

SKOL DI DAM STRATEGÍA
(Tel. 612573)
lessen:
do. van 19.30-23.00 uur - **Sentro di Bario Janwé**.
zaterdag van 09.00-12.00 uur - **IPK-gebouw** (naast Martinus mavo, Plasa Brion).

SCHAAKVERENIGING CURAÇAO
(Rust & Burgh)
ma. om 20.00 uur gelegenheid tot schaken.

CURAÇAO BULLETS SKATERS
(Schaatsclub Curaçao).
elke do. van 17.00-20.00 uur training *in line skates* en *skeelers op de Koredor* (beginnende aan de kant van ITC). Voor meer informatie **tel.: 377289** (vragen naar Kees).

* * * * * * * * * * * * * * * *

Rode Ster wil terug naar top

BELGRADO — Rode Ster Belgrado wil zo snel mogelijk terugkeren in de top van het internationale voetbal. Door VN-sancties tegen voormalig Joegoslavië kreeg de club drie jaar geleden te maken met uitsluiting van internationaal voetbal. Door opheffing van de sportboycot kan de ploeg in januari al weer in het buitenland oefenwedstrijden spelen.

Coach Cvetkovic heeft grote plannen met zijn jeugdige elftal. Volgens hem kan zijn team na drie jaar ellende weer faam gaan maken in het wereldvoetbal. In 1991 won Rode Ster de Europa Cup 1 en de Wereldbeker.

Nadat de internationale sportbonden de politieke sancties van de VN overnamen, viel Rode Ster snel uiteen. Veel sterspelers vertrokken naar buitenlandse clubs. Prosinecki ging naar Real Madrid, aanvoerder Savicevic naar AC Milan, aanvaller Pancev naar Inter. De transfers leverden ruim 35 miljoen gulden op.

"Door de sancties zijn we ongeveer 110 miljoen gulden misgelopen", aldus Cvetkovic. Hij is hoopvol over de toekomst van zijn jonge team, maar zou mannen als Savicevic en Pancev graag terughalen. "We hebben goede jongens voor vier jaar vastgelegd. Toch willen we twee of drie spelers terughalen van het oude team die hun ervaring over kunnen brengen op de jeugd."

Cvetkovic denkt niet dat de oorlog Kroatische, Bosnische en Macedonische voetballers er van zal weerhouden in één ploeg te spelen."In 1991 liepen er in ons team ook allemaal spelers van verschillende afkomst. Hopelijk is straks alles weer normaal. Wij houden ons bezig met sport, niet met politiek."

Rode Ster speelt in januari tegen vier Griekse teams. In maart reist de ploeg naar Japan voor wat wedstrijdjes. Cvetkovic kijkt uit naar de terugkeer in de Europese competitie. "We verwachten snel terug te keren bij de beste acht van Europa. Dat is de komende twee jaar ons doel."

Matt Le Tissier schiet Aston Villa naar huis

SOUTHAMPTON — Matthew le Tissier bracht in de laatste minuut de winst voor Southampton. Daarmee ging de winst in het gisteravond gespeelde duel geflatteerd naar Southampton. Aston Villa zakte nog verder af nadat Le Tissier een vrije trap van ongeveer 20 meter bal in blessuretijd over de muur krulde: 2-1.

Aston Villa, derde van onder in de Premier League met slechts 16 punten, blijft hierdoor in grote problemen met slechts één overwinning in de laatste 14 wedstrijden. Le Tissier zette ook het openingsdoelpunt op toen hij in de achtste minuut de bal richting tweede paal krulde waar de Engelse jeugdinternational Richard Hall zijn tweede seizoensgoal inkopte.

Houghton dacht dat hij een vierde opeenvolgend punt had gered voor Aston Villa, toen hij 10 minuten voor tijd met een zuiver afgemaakt schot op een lange pass van Shaun Teale scoorde. Achteraf gaven manager Alan Ball en Matt le Tissier beide toe dat Aston Villa tenminste een punt verdiende in dit pittige duel waarin zeven spelers geel kregen.

Uitslag van de wedstrijd gisteravond in de Premier League gespeeld: Southampton-Aston Villa 2-1 (8. Hall 1-0, 80. Houghton 1-1, 90. Le Tissier 2-1)

Stand aan kop:

01. Blackburn	19-43
02. Manchester U.	19-41
03. Newcastle	19-38
04. Nottingham	19-35
05. Liverpool	19-33
06. Leeds	19-31
07. Norwich	19-30
08. Chelsea	19-28
09. Manchester C.	19-28
10. Tottenham	19-26

Ruud Gullit op schot met Sampdoria

AC Parma weer aan leiding in Serie A

MILAAN — Parma heeft de leiding heroverd in de Serie A door een 2-1 zege in en tegen Bari. Juventus speelde namelijk op eigen veld gelijk. Tegenstander Genua snoepte hen een punt af. In Milaan is het helemaal mis met Inter. Binnen acht dagen verloor het drie keer met dezelfde cijfers 0-2. Na Napoli en Foggia was nu Lazio te sterk. Ruud Gullit lijkt weer op de goede plek. Hij won met Sampdoria ruim van Cagliari: 5-0. Hij scoorde tweemaal.

Bij Inter ontbrak Dennis Bergkamp. Hij verblijft sinds vrijdag in Nederland voor een 15-daagse blessurebehandeling. Wim Jonk stond wel in de basis. Hij speelde centraal op het middenveld want trainer Bianchi had slechts de beschikking over twaalf spelers. Nog voor de rust stelde Lazio de zege veilig door doelpunten van Cravero en Fuser, 0-2. Na de pauze ontstonden er rellen onder de 38.000 Inter-fans op de tribune. Ze eisten uitleg van het bestuur voor de slechte prestaties. De politie greep hard in.

Aron Winter speelde bij Lazio een onopvallende partij. De licht geïrriteerde international had kort voor tijd nog 0-3 op zijn schoenen, maar hij faalde. Inter bleef gespaard, maar komt al in de buurt van de degradatiezone.

Parma dankte de overwinning op Bari aan Zola en Crippa. Na de 0-1 van Zola scoorde Tovalieri de gelijkmaker, maar Crippa was 13 minuten voor tijd weer succesvol. De wedstrijden begonnen overigens allemaal drie kwartier later. Een solidariteitsactie van de Serie A-voetballers tegen het voornemen van het bondsbestuur spelers uit de lagere klassen het semiprofschap te ontnemen en tot amateurs te degraderen.

Bij Genua had John van 't Schip de plaats van Japanner Miura overgenomen. Hij speelde goed, zoals heel Genua goed voor de dag kwam met de 1-1 tegen de koploper uit Turijn. Rananelli maakt een kwartier voor het einde 1-0, in de laatste minuut was het Galante die de gelijkmaker aantekende. Michel Kreek verloor met Padova bij degradatiekandidaat Reggiani, 2-0. Door dat verlies zakte Padova naar de derde plaats van onder.

■*BARCELONA — De Bulgaarse spits van FC Barcelona, Hristo Stoichkov, is met de 'Gouden Bal' bekroond als de beste Europese voetballer van 1994. Hij mocht de prijs gisteren in Parijs in ontvangst nemen.*

Uitslagen:

Bari-Parma	1-2
Cremonese-Torino	3-0
Fiorentina-Foggia	1-1
Inter-Lazio	0-2
Juventus-Genua	1-1
Reggiana-Padova	3-0
AS Roma-AC Milan	0-0
Sampdoria -Cagliari	5-0
Napoli-Brescia	1-1

Stand aan kop:

1. Parma	14-31
2. Juventus	13-30
3. Fiorentina	14-26
4. Lazio	14-25
5. AS Roma	14-24
6. Bari	14-22
7. Sampdoria	14-21
8. Foggia	14-18
9. AC Milan	12-17
10.Inter	14-17
11.Cagliari	14-17
12.Torino	12-15

BEKENDMAKING

Aan alle medische instanties

De Direkteur van het Departement van Financiën maakt hierbij bekend dat de thans in gebruik zijnde

GARANTIEKAARTEN (KLEUR BOEUF) PER 1 JANUARI 1995 KOMEN TE VERVALLEN

De nieuwe garantiekaarten voor het jaar 1995 zullen 'wit' van kleur zijn en ingaande bovenvermelde datum van kracht zijn.
Gelieve hiermee rekening te houden.

De Direkteur.

BETAAL UW REKENING TIJDIG

KODELA attendeert haar verbruikers erop om de rekeningen van elektriciteit- en waterverbruik tijdig te betalen, om niet het risico te lopen

VOOR DE KOMENDE FEESTDAGEN TE WORDEN AFGESLOTEN

U kunt Uw rekening voldoen door betaling via de lokale banken, de Giro-dienst en de kantoren van KODELA t.w.:

- **HOOFDKANTOOR AAN DE PATER EUWENSWEG**
- **SERVICEKANTOOR ST. ROSAWEG - PASEATA**
- **SERVICEKANTOOR TE BARBER**

Betaal uw rekening op tijd en voorkom onnodige moeite en kosten!

KODELA

UNIVERSITEIT VAN DE NEDERLANDSE ANTILLEN

Gedurende de periode van 16 januari tot en met 14 februari 1995 zal op maandag, dinsdag en donderdag van 19:00 - 21.00 uur aan de Faculteit der Rechtsgeleerdheid in het kader van de Doctoraalopleiding als keuzevak gedoceerd worden

ARGUMENTATIELEER LOGICA EN RECHT

door

Prof. mr. C.W. Maris, hoogleraar verbonden aan de Universiteit van Amsterdam.

De colleges zijn toegankelijk voor alle aan de UNA ingeschreven studenten. Overige belangstellenden voor deze cursus kunnen zich inschrijven tegen betaling van fl. 600,-.
Betaling kan geschieden via Maduro & Curiel's Bank N.V. rekeningno. 88134108, ABN-AMRO rekeningno. 13.39.826 of op de Giro rekeningno. 545858.

Aan hen die reeds de titel van meester in het Antilliaans of Nederlands recht bezitten zal door de Universiteit een getuigschrift worden verleend indien met goed gevolg aan het tentamen is deelgenomen.

mr.drs. G.H. Lieuw
Decaan van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid.

UNA
Universidat Nashonal di Antia

MAN wijst VBC terecht

WILLEMSTAD —In het radioprogramma van de partij MAN wijst Angel Salsbach de VBC terecht inzake het wetsvoorstel over het referendum.

In het voorstel is geen sprake van afschaffing van het referendum over de positie van de vakbond bij een bedrijf. Alleen als de bond kan aantonen dat hij de meerderheid heeft, zou een referendum niet nodig zijn. Een referendum blijft nodig als het bewijs niet voldoende geleverd kan worden of als de Landsbemiddelaar twijfels daarover heeft.

Dat het wetsvoorstel van de MAN ondemocratisch zou zijn, zoals de VBC beweert, is niet juist en wordt door Salsbach beschouwd als een bewering die 'niet te goeder trouw' is.

Mendes bij evaluatie toerisme 1994

'Milieubeweging moet groei toerisme niet dwarsbomen'

WILLEMSTAD — Gedeputeerde Mendes de Gouveia (Toerisme) is optimistisch over de groei van het toerisme in 1994. Die groei is vooral te danken aan de belangstelling van Amerikanen. Zwakke punten blijven volgens Mendes de vervuilingsproblematiek en de beperkte hotelcapaciteit. Hij verweet de milieubeweging onbuigzaamheid ."Je moet een projectontwikkelaar de kans geven om uit te leggen wat hij van plan is."

De groei van het Amerikaanse toerisme is vooral te danken aan American Airlines en de samenwerking tussen ALM en de Amerikaanse maatschappij United Airlines. Prioriteit zal volgens de gedeputeerde ook de komende jaren moeten liggen op het bevorderen van het kwaliteitstoerisme. De Nederlandse markt blijft belangrijk en de komst van LTU met wekelijkse chartervluchten uit Düsseldorf is ook positief. Mendes hoopt echter op een continue verbinding tussen Duitsland en Curaçao. Van Latijns-Amerika is vooral de Braziliaanse markt geïnteresseerd in Curaçao. "Onze promotie in Brazilië laat goede resultaten zien." In vergelijking met de periode januari-oktober 1993 is het toerisme gestegen met 7,2 procent in dezelfde periode van dit jaar.

De vervuiling blijft de grootste bedreiging voor het toerisme vormen, aldus Mendes."Al onze investeringen in het toerisme zijn vergeefs als dit probleem niet wordt opgelost." De Antillen promoten zichzelf als *Dutch Caribbean* en *Dutch* staat voor regels en properheid. De toerist komt hier naar toe in de veronderstelling een schoon eiland aan te treffen."

Mendes kondigde aan dat er besprekingen met de centrale regering plaatsvinden om de sancties op illegaal vuilstorten te verzwaren en een lik-op-stuk-beleid om de boetes direct te innen. "Er komt een drastische verandering." Ook voor de hoteliersvereniging CHATA heeft de aanpak van de vuilproblematiek prioriteit. Daartoe zal de stichting Schoon Curaçao worden opgericht, in samenwerking met CTDB en Selikor. Deze organisatie staat een integrale aanpak voor en zal een bewustwordingscampagne gaan voeren. Voor financiering zal de stichting vooral aangewezen zijn op het bedrijfsleven. Volgens CHATA is hetzelfde initiatief in Nederland reeds vijf jaar succesvol.

De hotelcapaciteit zal de komende jaren uitgebreid moeten worden, aldus Mendes. Hij deed een beroep op de milieubeweging zich 'realistisch' op te stellen."Het kan niet zo zijn dat het milieu op de eerste plaats komt en dat andere ontwikkelingen niet mogelijk zijn. We moeten naar een balans zoeken." Hij leverde flinke kritiek op de milieubeweging, die zich naar zijn mening onbuigzaam opstelt. "Ze kunnen niet zeggen: dit is onze mening en daar valt verder niet over te praten. In een dialoog heeft een projectontwikkelaar de kans om uit te leggen wat zijn project inhoudt en in welk opzicht rekening gehouden wordt met het milieu."

Labizjan ter discussie

■ *WILLEMSTAD — Een nieuwe medische regeling, de Ley di Labizjan, was punt van bespreking tussen minister Inderson en zijn Arubaanse collega Lily Beke-Martinus. De bewindslieden wisselden gedachten uit over de mogelijkheden tot samenwerking voor wat betreft dit project. Op de foto de Arubaanse en Antilliaanse ministers Beke-Martinez en Inderson, VOMIL-hoofd Ben Whiteman en delegatielid van het Arubaanse kabinet R. van den Berg.*

Op bezoek in Curaçao House

■*WILLEMSTAD —Minister Pourier en gedeputeerde Mendes de Gouveia hebben in Miami, waar zij de Miami Conference on the Caribbean bijwoonden, ook het Curaçao House van CurInc. bezocht. Hier worden diensten verleend aan lokale exportbedrijven, die willen exporteren naar het zuidoosten van de VS en de noordoostelijke eilanden van het Caribisch gebied. Op de foto (v.l.n.r. staande): Clark Gomes Casseres, Frits Brito, gedeputeerde Mendes, Eugene Bodok, Ramon Chong, Michael Ellis en Sam Kaluf (directeur Curaçao House). Zittend, v.l.n.r.: Sandra Frans-Michel, mevrouw Pourier, premier Pourier en Yumna Flatley.*

Actiegroep: meer halen uit cruisetoerisme

WILLEMSTAD —De Curaçao Cruise Action Group wil het cruisetoerisme naar Curaçao bevorderen en ook dat het lokale bedrijfsleven er meer profijt uit haalt.

De groep bestaat uit vertegenwoordigers van de haven (CPA), het toerisme (CTDB), de winkeliers (DMO) en de Kamer van Koophandel. Er ligt een actieplan klaar om van 1995 tot en met 1997 te werken aan vergroting van de populariteit van Curaçao als cruisebestemming, verbetering en uitbreiding van de aanlegsteigers en voorlichting over de voordelen die het cruisetoerisme kan bieden.

In november heeft William Kerchner, adviseur Opleidingen en Onderzoek van de FCCA een workshop gegeven in het auditorium van de Kamer van Koophandel. Bij de FCCA, Florida-Caribbean Cruise Association, zijn vijftien grote rederijen met cruiseschepen aangesloten.

Kerchner heeft een uiteenzetting gegeven over de laatste ontwikkelingen op cruise-gebied, de smaak van de moderne cruise-passagier en de mogelijkheden om meer te halen uit het bezoek van de schepen. De lokale bedrijven moeten dan de juiste service, produkten en diensten aanbieden.

De FCCA laat een accountantsbureau een onderzoek verrichten naar de economische opbrengst van het cruisetoerisme in het Caribisch gebied. Het is de bedoeling om ook Curaçao te laten opnemen in dit onderzoek.

De actiegroep gaat ook voorstellen formuleren voor de aanpassing van de Caracasbaai als aanlegsteiger voor grote cruise-schepen. Deze megaschepen die vanaf volgend jaar tot 1998 in de vaart komen, kunnen de Sint Annabaai niet aan doen.

De trend is dat er steeds meer van dit soort grote schepen in de vaart worden genomen. Volgend jaar zal een daarvan, de Legend of the Seas, Curaçao bezoeken. Dit schip past met zijn lengte van 262 meter nog net in de Sint Annabaai.

Jaarlijks komen ongeveer 270 cruiseschepen naar Curaçao met een totaal aan passagiers van rond de 180.000.

Een sprankelend kerstfeest met een kado van

EILANDGEBIED CURAÇAO

ONTWIKKELING BRIONPLEIN

H[illegible] van het Eilandgebied Curaçao heeft de uitgangspunten voor de ontwikkeling van het Brionplein [illegible].
De ontwikkeling van het Brionplein wordt begeleid door de Werkgroep Brionplein bestaande uit de Gedeputeerde voor Ruimtelijke Ontwikkeling en Volkshuisvesting, de Eilandelijke diensten DROV en het Secretariaat Stadsvernieuwing en vertegenwoordigers van Plataforma Otrobanda, SKO en VBC.

In het kader van de ontwikkeling van concrete bouwplannen [illegible] van 1995. Het Eilandgebied zal het pleingedeelte van het Brionplein opnieuw inrichten. Voor de lokaties die in eigendom zijn van [illegible] uitgangspunten [illegible].

[illegible] van het [illegible] u [illegible] uit om een verzoek [illegible] één van [illegible] Eilandgebied aan het Brionpl[illegible] in erfpacht te verkrijgen. Na [illegible] gelegen[illegible] ter v[illegible] u worden toegezonden. U dient uw verzoek in bij het Bestuurscollege van het Eilandgebied door tussenkomst van het Secretariaat Stadsvernieuwing.

Nadere informatie over de lokaties, de uitgangspunten en de voorwaarden waaraan een pre-feasibility studie moet voldoen kunt u verkrijgen bij de Dienst voor de Ruimtelijke Ontwikkeling en Volkshuisvesting, Plasa Hojer 19, tel. 612 199 of het Secretariaat Stadsvernieuwing, Scharlooweg 1[illegible]A, tel. 638 473.

Het Bestuurscollege van het Eilandgebied Curaçao,
[illegible] De Secretaris,
[illegible] MR. E.A. VLIEG, [illegible]

Ys verklaart niet-opnemen bepaalde schulden

Römer hamert op meer realistische begroting

WILLEMSTAD — Het verwijt van PNP-statenlid Suzy Römer aan minister Ys (Financiën), dat er voor vele tientallen miljoenen guldens aan schulden niet op de begroting is opgenomen, snijdt volgens Ys geen hout. Het gaat om schulden die betwist worden, of die zullen worden geherfinancierd. Römer bleef in de tweede ronde van de begrotingsbehandeling, gisteravond, er echter op staan dat de Staten een meer realistische begroting krijgen voorgelegd dan nu het geval is.

Allereerst wilde Ys de door Römer gewekte indruk dat er iets geheimzinnigs met de begroting aan de hand is wegnemen. "Inderdaad is een aantal posten niet in de begroting opgenomen, maar ze zijn wel genoemd in de toelichting. Er is niets verborgen gehouden." Het gaat daarbij om de lening voor het Parkerhotel, de kapitaalsinjectie in de ALM, de gelijktrekking gehuwden/ongehuwden-salarissen en de afbetalingen aan het FZOG, APNA en de SVB.

"De Parkerschuld wordt door de overheid betwist en zelfs als we moeten betalen, zal worden onderhandeld over de hoogte en aflossingstermijnen. Er is dus nog geen idee of -en zo ja hoeveel- er voor het Parker op de begroting zou moeten worden opgenomen", aldus Ys. "Met het APNA wordt gepraat over het omzetten van de schuld in een obligatielening. Dat levert dus ook een nog onbekend cijfer op. De schulden aan de diverse eilandgebieden worden meegenomen in de studie van de gemengde commissie over de gehele schuldenproblematiek, die niet eerder dan medio volgend jaar klaar is. Ook dat kan dus nog niet concreet worden vastgelegd."

"De gelijktrekking van de gehuwden/ongehuwden-salarissen zal niet in een keer geschieden, want over de terugbetaling vanaf 1989 tot en met 1986 moet nog worden onderhandeld", vervolgde Ys, "En hoe hoog de kapitaalsinjectie in de ALM moet worden, is pas duidelijk als de perspectievencommissie klaar is met haar werk eind deze maand. Daarvoor kan nu evenmin een hard cijfer worden genoemd", aldus Ys tijdens de beantwoording van de vragen in de eerste ronde.

Römer was het met die gedachtengang maar ten dele eens, zo bleek tijdens de tweede ronde. "Een deel van de schuld staat al wel vast. Zo kan al wel een raming worden gemaakt wat het betekent wanneer de APNA-schulden in een obligatielening worden omgezet. Het rapport over de ALM is weliswaar nog niet klaar, maar onderdelen ervan zijn mogelijk al wel bekend en kunnen in de begroting worden opgenomen. Wat de 'gelijktrekking' gaat kosten, is ook al voor een deel bekend."

Römer vindt dat de statenleden nu absoluut geen reëel beeld van de werkelijke cijfers krijgen voorgeschoteld en dat tast het budgetrecht van de Staten aan, vindt zij. "Ik krijg geen goed zicht op de financiën van het Land. Wanneer er niet een supplement op de begroting en een toelichting op de meerjarenbegroting komt, kan ik deze begroting niet goedkeuren", aldus Römer. Zij kwam tevens weer terug op het feit dat een aantal in de begroting aangekondigde bijlagen de Staten niet tijdig heeft bereikt (namelijk zaterdagavond pas voor een deel), maar dat dat de minister niet het recht geeft meer tijd te nemen met het beantwoorden van een aantal vragen van statenleden.

De Staten verzochten de minister daarnaast de juiste en aangepaste cijfers van de begroting bekend te laten maken door de RVD, want in de media circuleren nu diverse getallen over het tekort van de begroting, 'met alle misverstanden en verwarring van dien'. Minister Ys zal morgen de vragen van de tweede ronde beantwoorden.

Leito let op kleintjes

WILLEMSTAD — Miljoenen vliegen in de Statenzaal over en weer dezer dagen, maar PAR-statenlid Edgar Leito blijft een man van de oude stempel, van het type 'korstjes brood kosten ook geld' en 'alle beetjes helpen'.

Het beleid van de regering ter beheersing van de begroting gaat uit van de 'gulden financieringsregel': een tekort van nul op de gewone dienst en een beheersbaar tekort op de kapitaaldienst. Die 'nul' op de gewone dienst hoopt minister Ys uiterlijk in 1998 te hebben bereikt. De overheid volgt een tweesporenbeleid om dat te bereiken: het verhogen van de inkomsten en het verlagen van de onkosten.

De verhoging van de inkomsten ziet Leito wel in de begroting 1995 weerspiegeld, maar de onkosten zijn volgens hem nog te hoog en kunnen best verder worden teruggedrongen. Zijn voorstel is, dat de diverse departementen in het vervolg niet eenmaal per kwartaal of per half jaar een rekening voor water en electriciteit van Kodela krijgen gepresenteerd, maar elke maand. "Departementsdirecteuren hebben dan een beter zicht op wat er aan energiekosten wordt verbruikt en kunnen hun personeel stimuleren zuiniger met energie te zijn", argumenteert Leito.

Bezuinigen zit 'em ook in de kleine dingen', aldus het statenlid. "Zo vraag ik mij af: waarom krijgen wij ieder briefje, ieder stuk, elke memo telkens in een gloednieuwe dienstenveloppe aangeboden? Zou het daarheen geleid kunnen worden, dat er recyclingenveloppen worden geïntroduceerd?"

Behoefte aan Bureau voor gezinsproblemen

WILLEMSTAD — Voor de minister belast met Vrouwenzaken, Edith Strauss-Marsera komt het departement voor Welzijn, Gezin en Humanitaire Aangelegenheden er zeker. Daar is grote behoefte aan, vindt ze. Het huidige Bureau voor Vrouwenzaken zal in het nieuwe departement opgenomen worden.

Ook een Bureau voor Gezins- en Familieproblemen is momenteel een bittere noodzaak. Strauss zei het een taak van de overheid te vinden om zorg te dragen voor een beter functioneren van de samenleving. De overheid moet bereid zijn de bevolking op sociaal cultureel gebied te steunen zodat iedereen gelijke kansen krijgt.

Tot de taken van het nieuwe departement zullen behoren, documentatie, verbetering van de achtergestelde groepen in de samenleving en vooral er op toe te zien dat de VN-verdragen over emancipatie van de vrouw, worden geratificeerd.

De ontwikkeling in de wereld wijst uit dat op genoemde gebieden hulp nodig is. In Nederland werd vroeger voor de behoeftigen gezorgd door de Armenzorg en de kerk. Later werd deze hulpverlening overgenomen door de Staat. 'Er is dus wel degelijk een taak voor de Antilliaanse overheid weggelegd", zei de minister.

Strauss weidde op de begrotingsbehandeling uit over de problemen die voornamelijk eenouder-gezinnen ondervinden, over het gebrek aan opvang voor de jeugd dat mede als gevolg heeft, het verlies van waarden en normen en het vluchten in drugs. De minister toonde zich voorstander van structurele oplossingen. "Aan tijdelijke regelingen hebben we niets. We moeten niet wachten tot deze jongeren met Justitie in aanraking zijn gekomen. Dan is het te laat."

Sta Rosaweg in Kerststemming

■*WILLEMSTAD — Deze woning aan de Santa Rosaweg is 's avonds in een zee van licht gehuld. Het langsrijdend verkeer mindert er vaart om van de kerstversiering te genieten. De woning doet mee mee aan de wedstrijd van Kodela.*

Veertien doden bij actie Sendero-guerrilla in Peru

LIMA — Guerrillastrijders van de maoïstische beweging Sendero Luminoso (Lichtend pad), hebben deze week in het tropische regenwoudgebied van Peru een legerpatrouille overvallen. Daarbij vielen zeker veertien doden, aldus de autoriteiten donderdag.

Het incident was het zwaarste sinds maanden en betekent een forse tegenslag voor president Alberto Fujimori, die Sendero Luminoso voor juli 1995 wil uitroeien. Volgens krantenberichten heeft de beweging nog steeds honderden strijders onder de wapens.

Er zijn de afgelopen dagen ook weer boeren ontvoerd en vermoord. "Wij zullen niet bang worden, we gaan door in deze strijd", zei het staatshoofd in een reactie op de heropleving van de guerrilla.

Palau-archipel 185e lid van VN

NEW YORK — De kleine archipel Palau in de Grote Oceaan is als 185e lid tot de Verenigde Naties (VN) toegelaten.

De VN-Veiligheidsraad besloot begin november unaniem palau als mandaatgebied op te heffen. Het land, dat 47 jaar namens de VN door de Verenigde Staten was bestuurd, werd daarmee een onafhankelijke staat.

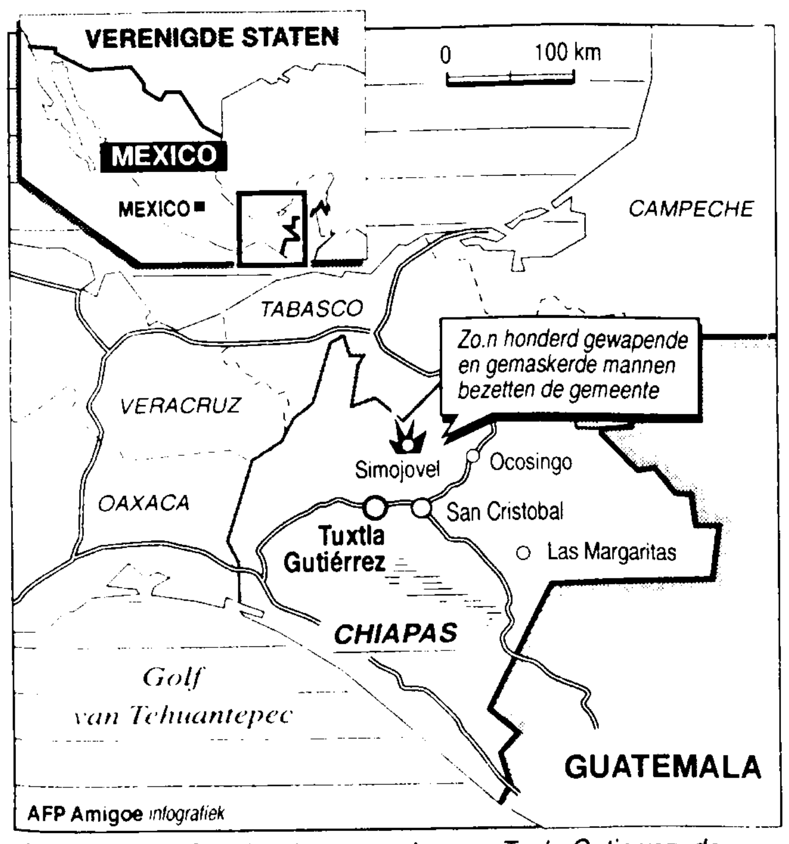
Palau (vijftienduizend inwoners) was het laatste mandaatgebied van de Verenigde Naties (VN). Het land telt 241 eilanden met een totale oppervlakte van vijfhonderd vierkante kilometer.

Zapatisten hervatten strijd in Chiapas

■ *LARAINSA - De weg tussen San Christobal de las Casas en Larainsa wordt door aanhangers van het Zapatisten Bevrijdingsfront bezet waarbij campesinos de weg blokkeren. Ook elders in de omgeving gebeurde dat nadat een kleine honderd guerrillastrijders voor korte tijd een stadje in bezit hadden genomen. Het conflict tussen Zapatisten en Mexicostad is daarmee weer tot uitbarsting gekomen. De bisschop van Chiapas mgr Ruiz heeft besloten in hongerstaking te gaan totdat er een bestand is bereikt tussen de strijdende partijen.*

(AFP-satellietfoto)

De gemeente Simojovel ten noorden van Tuxla Gutierrez, de hoofdstad van Chiapas, werd maandag in bezit genomen door een honderdtal mannen die zeiden te handelen namens het Nationale bevrijdingsfront van de Zapatisten. Zij waren gemaskerd en hadden hun gezicht onherkenbaar gemaakt met bivakmutsen. De actie doorkruist het streven van de Centrale Mexicaanse regering om tot een vergelijk te komen met het Zapatisten-verzet in Chiapas.

Franse Artsen zonder grenzen uit Ruandese kampen Tanzanië

NAIROBI — Uit protest tegen het misbruik van de hulp aan Ruandese vluchtelingen heeft de Franse afdeling van Artsen zonder Grenzen zich teruggetrokken uit de kampen in Tanzania. Eerder vertrok de organisatie uit de Ruandese vluchtelingenkampen in Zaïre.

De Nederlandse, Spaanse en Zwitserse afdelingen van Artsen zonder Grenzen zetten in andere kampen hun gezondheidsprogramma's voort. Maar volgens een woordvoerster van de Franse tak in Nairobi overwegen ook zij hun hulpverleners terug te trekken.

Het Hoge Commissariaat voor de Vluchtelingen (UNHCR) heeft de afgelopen dagen 808 Ruandese vluchtelingen begeleid die naar hun woongebieden in Ruanda wilden terugkeren. Een woordvoerster van het commissariaat zei dinsdag in Genève dat de terugkeer mogelijk was door medewerking van de VN-troepen in Ruanda, VN-waarnemers en het Internationale Rode Kruis. Op het totale aantal vluchtelingen betreft het maar een kleine groep.

De Ruandese president Pasteur Bizimungu verweet dinsdag de VN en Afrikaanse staten dat zij er niet in slagen de etnische moorden in zijn land een halt toe te roepen. "Afrika kon zich mobiliseren tegen apartheid. Hoe kan het dat het zich niet kan mobiliseren tegen volkerenmoord en herhaalde schendingen van de mensenrechten", vroeg de president zich af.

De VN-aanklager voor oorlogsmisdaden, Richard Goldstone, drong er dinsdag op aan dat het opgerichte internationale tribunaal over de volkerenmoord in Ruanda eind maart met zijn werk kan beginnen. Na zijn bezoek aan de hoofdstad van Ruanda, Kigali, zeiden Ruandese functionarissen dat de Zuidafrikaanse rechter vindt dat het tribunaal in een neutraal buurland bijeen moet komen.

Artsen laten 'zorgelijk' weg uit communique:

Bernhard hersteld van longontsteking

UTRECHT - De behandelende geneesheren zijn niet ontevreden over de ontwikkeling van de gezondheidstoestand van prins Bernhard.

Daarom laten de artsen in het dagelijkse communiqué de tot nu toe gebruikte omschrijving dat diens toestand zorgelijk is achterwege.

Volgens de Rijksvoorlichtingsdienst (RVD) houden de artsen de prins ook niet langer meer de hele dag in een slaaproes. Zo'n toestand bevordert het genezingsproces. De 83-jarige prins kreeg na zijn darmoperatie op 25 november een longontsteking. Vorige week bleek dat hij een shock-long had.

De prins is inmiddels van de longontsteking genezen.

Door de shock-long wordt de prins nog regelmatig beademd. De aandoening leidt er toe dat het lichaam onvoldoende zuurstof kan opnemen. Hoe lang dit genezingsproces duurt, valt niet te voorspellen, aldus de woordvoerder van de RVD. "Maar ik zie hem niet dit jaar nog uit het ziekenhuis komen."

Over troepenkwestie en verkiezingen:

Israëlische tv: Morgen ontmoeting Peres-Arafat

JERUZALEM -Minister Shimon Peres van Israël en PLO-leider Yasser Arafat ontmoeten elkaar morgen bij het controlepunt Erez bij Gaza in een nieuwe poging het autonomie-overleg vlot te trekken tussen Israël en de Palestijnse Bevrijdingsbeweging (PLO).

Zo berichtte maandagavond de Israëlische tv. Bij deze ontmoeting staat boven aan de agenda de terugtrekking van de Israëlische troepen uit bezet gebied in verband met de Palestijnse verkiezingen en de organisatie van de verkiezingen. Bij Buitenlandse Zaken in Israël kon men het bericht niet bevestigen noch ontkennen. Het autonomie-overleg werd verleden week voor onbepaalde tijd opgeschort omdat Israël en de PLO elkaar niet konden vinden over de terugtrekking van de troepen.

Bekend was dat Arafat en premier Yitzhak Rabin elkaar deze week zouden ontmoeten in verband met deze problematiek. Eerder liet Rabin al weten dat er een compromis mogelijk is moest zijn over het herplaatsen van de Israëlische soldaten. Overigens merkte vice-minister Mordechai van Defensie van Israël maandagmorgen nog op dat beide partijen nog heel ver van een oplossing verwijderd waren zodat aan een akkoord voorlopig niet gedacht behoefde te worden. Premier Rabin is ook minister van Defensie van Israël.

22 Procent van Ecuador niet arm

QUITO — Op elke tien Ecuadoranen zijn er acht die niet genoeg te eten krijgen. Zes van hen ondervinden daar aan den lijve de gevolgen van.

Zo verklaarde de woordvoerder van een particuliere stichting in Ecuador. Een en ander is het gevolg van het feit dat de inkomsten niet voldoende zijn om wat meer en beter te kunnen kopen. Blijkens een door deze stichting ondernomen onderzoek zou amper 22 procent als niet arm beschouwd kunnen worden. Ecuador telt elf miljoen inwoners.

ZOEKERTJES

TE KOOP AANGEBODEN CURACAO

WEGENS VERTREK: voor de echte Opel liefhebber en watersportfanatiek, een stevige zeer goed onderhouden Opel Kadett '84 met Imperial + trekhaak. Voor inform.:680429 òf 684086.

LADA SAMARA 3-deur bj.'86, met schade voor onderdelen prijs f.1.850,-. Tel.:614198.

SUZUKI JEEP bj.1982 f.2.900,-. Alablancaweg 31.

PER BEGIN Februari: sportieve Ford Escort 1.6L 1985, goed onderhouden NAf.7.500,-. Tel.:640060 (na 18.00 uur).

LADA SEDAN 1500S bouwjaar 1991 met alarm, zeer goede staat. Tel.:327291 of 370350 (na 5 uur).

PRINTER EPSON f.285,-; hand scanner (comp) f.135,-; bagage drager f.20,-; computer programma Atlas f.25,-; stereo 3 in 1 f.140,-; 1 airco voor Mitsubishi f.750,-; 1 driehoeks tafel f.40,-; 1 gitaar tuner f.125,-. Bel: 670...

VAN 'THE JUNGLE': 4 grote porchstoelen van dik bamboe met touwzitting + bijbehorende tafel f.900,-; 1 'little tikes' basketball standaard f.50,-. Tel.:672671. Brakkeput Abao Paradiso 7.

LADA SAMARA '88 motorisch i.z.g.s. pas gekeurd, prijs f.3500,-. Inl. tel.:655512.

FOR SALE 'Mom's X-mas present': Ford Taurus Stationcar 1988, mint condition. Tel.:601138or 657968.

DIVERSEN CURACAO

OPPASHUIS gezocht voor de periode januari. Tel.:627684/604339 Dirk Dijkhuizen.

GEZOCHT SCHOOLBUS om een jongen te vervoeren van de Amerikaweg naar de Krijtschool Adjudantenweg Tel.:699637.

LI PA TUR

Bij Penha hoeft u niet te winnen, bij aankoop van fls. 250,- u van ons kado: Een prachtig Penha horloge

Natuurlijk bij PENHA 1708

Heerenstraat
Saliña Galleries
Caribbean Hotel

Clases Privadas Individuales:

Inf.: 370398
Bijles Taal. Rekenen

Problemen met je haar? Kom even langs bij MAMBA Tel. 623233

TE HUUR:

stellingen, stempels, bekisting(ringbalk en vloer), tuinschoonmaak, kappen van grote bomen, afvoeren van tuinvuil + puin, ... sleuven, Bouw en schilderwerkzaamh., trucks + loaderwerkzh.

Page 312 - 381
Ook buiten kantooruren

S.B. Sillé

Crea Nova N.V.

Marjolein beauty parlor for dogs

Clima Care
AUTO AIRCONDITIONING
Hoek 1A - Tel.: 672089, Sta. Rosa

REMINDER

BASIS PRINCIPES VAN MANAGEMENT

efficiency in operation
curaçao n.v.
neptunusweg 30
tel. 377..2 — 3..914

Volgend jaar zijn we er weer met een geheel nieuwe kollektie.

Daarom nu 20 % op alle Kerstartikelen.

Kerstshop
St. Rosaweg 174

Open MA t/m ZA
9 - 12 en 2 - 6
Vrijdag koopavond.

Bevoegde leerkracht

biedt zich aan voor rekenles (4 de t/m 6 de kl.) basisond.

Tel. 614198

TE KOOP AANGEBODEN

Eenmalige verkoop exclusieve leren sandalen en klompen, leren buideltassen, kinderfeestjurken (maten 6 + 8), lingerie (vooral maten 34 B, 36B)

Woensdagavond.
Fransché Bloemweg 16.

maakt korte metten met alle vliegen en kruipende insecten. Muggen, vliegen, kakkerlakken, mieren, enfin noem maar op. Alle insecten worden door BOP onmiddellijk gedood.

BOP: DE oplossing voor alle ongedierte!

GET SERIOUS USE BOP

BOP insecticide

TE HUUR

3 kamers appartement met airco in goede rustige buurt.

per dag per persoon f. 35,= á f. 40,=

Info. Tel. 366032

TE KOOP

[illegible]

met stamboom. (ADBA registration)

Tel. 377836

TE HUUR GEVRAAGD

Comfortabel huis met grote tuin en zwembad, minimaal 4 slaapkamers. Voor de periode 27 jan. - 10 maart (ongeveer). Eventueel woningruil mogelijk met groot huis omgeving Laren.

Bel voor inl. 652585 of fax 653919

Wilt u boompjes, bloemen en boeketten van kralen leren maken?

... die begin jan. 1995 van start gaat. Er zijn honderden mogelijkheden en soorten kralen. Wij zijn beschikbaar (elke dag) na 12 uur. Voor informatie:

Our Creation
Francia 43 (zijweg Cas Coraweg)
Telf. 373579

MET SPOED TE HUUR GEVRAAGD
PER DIREKT OF JANUARI 1995:

ONGEMEUBILEERDE WONING MET 3 SLAAPKAMERS EN TUIN MET HEK.

HUURPRIJS TOT ANG. 1.200,-

TEL. 618304/605902

MICROWAVE/ MAGNETRON

Wegens overcompleet TE KOOP een combi magnetron oven 4 in 1 met combinatie van magnetron, grill, heteluch en draaispit. Inhoud 34 liter en 900 watt. magnetron vermogen. 220 volt splinternieuw (nog in doos)

fls. 2.000,=

Tel. 370325

GEZOCHT

Dame met eigen vervoer die vloeiend Engels/Nederlands/ Papiaments kan spreken. Liefst met eigen huistelefoon voor SALES GIRL.

Bel. 676955

Grote keus aan materialen. Aanvang begin Januari 1995. Voor informatie zijn wij beschikbaar na 12 uur bij:

Our Creation
Francia 43 (zijweg Cas Coraweg)
Telf. 373579

onderlinge hulp

wil aan haar leden mededelen dat hun kantoor gesloten zal zijn vanaf 23-12-1994 t/m 2-1-1995

In geval van overlijden kunt U bellen

1. Mevr. Jessy Djaoen, tel. 681186 of 658271
2. Dhr. Donny Trinidad, tel. 681705 of 654847.

MEYER TRANSPORT CURAÇAO

TE HUUR / TE KOOP GEVRAAGD

LOODS MET KANTOORRUIMTE

- plm 800/1000 m²
- goede buurt
- hoogte minimaal 5 meter
- vloerbelasting 2000 kg per m²

Kaya W.F.G. (Jombi) Mensing (formerly Poderosoweg)
Phone: 614766 - 618667

Café Tap Maar In en Tap Maar In Party Snacks

Woensdag 21 Dec.
Live muziek van Chong vanaf 8.30 uur.

Vrijdag 23 Dec.
open vanaf 3.00 uur
Live muziek vanaf 7.00 uur

Zaterdag 24 Dec.
open vanaf 8.00 uur
met speciaal: Broodje Kerstham en een glas partager wijn.

Deze week zijn wij open op:

maandag, dinsdag	2.30 - 7.00 's avonds
woensdag, donderdag, vrijdag	9.00 - 7.00 's avonds non stop
zaterdag	9.00 - 12.00

De Duizendpoot
TIENER- EN KINDERSCHOENEN
Kaya Drs Oy Sprock 42, Toni Kunchi
tel. 368851
Openingstijden: ma. t/m vrij. 2.30 - 6.00 za. 9.00 - 2.00 non stop

COCO'S CHRISTMAS BRUNCH

with music of:

EXPERIENCE sound machine
(winner Curaçao OTI Festival
winner OTI, INT. Festival Las Vegas)

Great Food, Great Music for a Great Christmas Celebration

Join us for a 3 COURSE 30 DISH BUFFET extravaganza

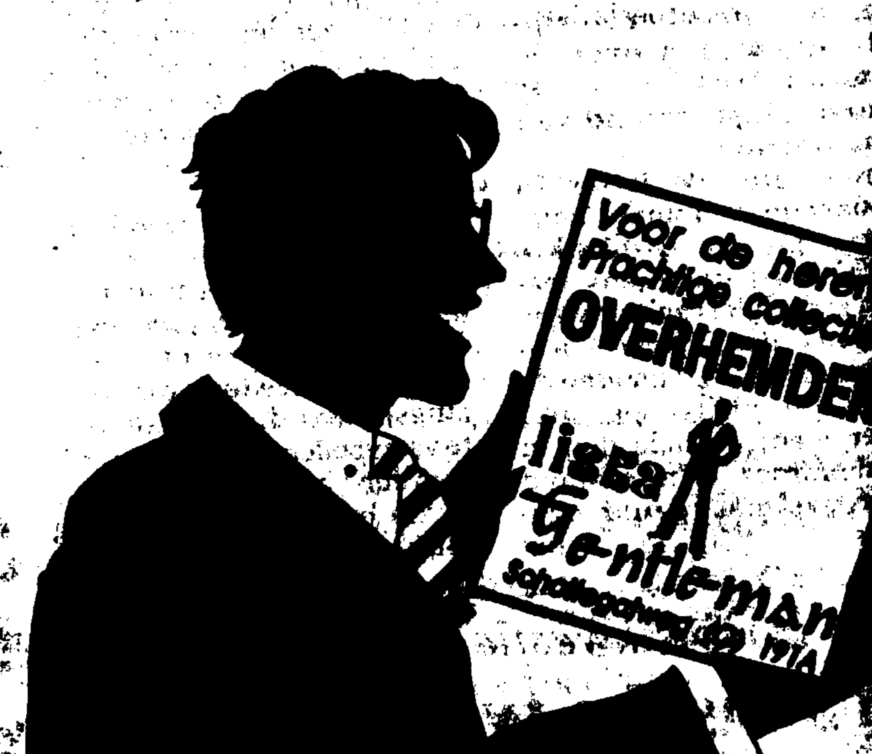
Reservations kindly recommended

Coco's Sidewalk Café: Hanchi Snoa 8 - 10; tel. 652...

HOOG RENDEMENT

kunnen wij u bieden als u uw (vakantie) WONING of APPARTEMENT verhuurt via de Nederlandse verhuurcentrale.
Onze mensen op Curaçao regelen alles voor u zodat u er geen omkijken naar heeft.
Een goede inrichting is vereist.
Geen oppashuizen.
Uw woning wordt vanuit Nederland verhuurd dmv fraaie publicatie.
Minimum contract van 2 jr tvm presentatie en publicatie.
Belt u ons voor een afspraak of informatie 608631

... ERETIEK
Ook voor heerlijke snacks.

Voor de heren Prachtige collectie OVERHEMDEN

lises Gentleman Schottegatweg 102 ...

Kerst en Nieuwsjaar uitverkoop

Onze grote uitverkoop is al begonnen.
Grandioze kortingen op al onze voorraad.
Kleding, schoenen en tassen.
Kom ... en niet later.

Boutique

40% UITVERKOOP 50%

30% 40% 50% korting op meubels bij BAZAR IDEAL

St. Thomas 20 (Weto) en Winston Churchillweg 35

Gedurende de hele maand december accepteren wij bonnen.

UITVERKOOP

30% UITVERKOOP 30

KOERSEN CENTRALE BANK

NOTERINGEN BANK VAN DE NEDERLANDSE ANTILLEN (CENTRALE BANK) GELDIG OP DINSDAG 20 DECEMBER EN TOT NADER ORDER:

VALUTA		AANKOOP	VERKOOP AAN PUBLIEK
US DOLLAR	1.77	1.78	1.80
CAN DOLLAR	1.255	1.275	1.295
PND STERLING	2.710	2.765	2.825
NED GLD (per Nf. 100)	100.65	101.37	102.17
ZW FRANCS (per Zw. frs. 100)	133.52	134.24	135.04
FR FRANCS per Fr. frs. 100)	31.58	32.68	33.38
DUITSE MARK (per Dm. 100)	112.81	113.53	114.33
IT LIRE (per It. lire 1000)	0.76	1.06	1.12
AR FLORIN (per Afl.100)	98.00	100.00	*100.20 **100.00
JAPANSE YEN (per yen 10.000)	177.35	178.21	179.01
ECU (per Ecu 100)	-.-	216.68	217.48

*voor bankpapier
**voor overboekingen en bankcheques

INGEVOLGE ARTIKEL 12 VAN HET CENTRALE BANK-STATUUT STELT DE BANK VAN DE NEDERLANDSE ANTILLEN (CENTRALE BANK) DE KOERSEN VAST VOOR HET DEVIEZENVERKEER:

DISCONTO: 5%
BELENINGSRENTE: 6%
CD RENTE 1 maand: 1.875%
Reserve Requirement: 2%
Reserve Period: 16 december-13 januari
Indicatieve koersen overheidspapieren:
8.625 % obl. 1990/1995 koers: 102.20% Eff. rendement 6.15 % Land
8.50 % obl. 1991/1996 koers: 103.19% Eff. rendement 6.75 % Land
7.875 % obl. 1993/1996 koers: 101.76% Eff. rendement 6.30 % Land
8.50% obl. 1992/1997 koers: 103.37% Eff. rendement 6.85 % Eiland
8.625 % obl. 1992/1997 koers: 103.73% Eff. rendement 7.125 % Eiland
8.625% obl. 1993/1998 koers: 104.13% Eff. rendement 7.125 % Eiland
8.00 % obl. 1993/1998 koers: 102.40% Eff. rendement 7.20 % Eiland
8.00% obl. 1989/1999 koers: 101.93% Eff. rendement 7.5 % Land
8.00% obl. 1994/2001 koers: 100.95% Eff. rendement 7.80 % Land
8.25 % obl. 1989/2004 koers: 99.19% Eff. rendement 8.375 % Land

Ingenieursbureau Haskoning neemt Brits bedrijf over

NIJMEGEN - Het Nijmeegse ingenieurs- en architectenbureau Haskoning neemt de Britse branchegenoot Posford Duvivier over. Daarmee neemt de omzet van Haskoning op jaarbasis met 28 procent toe tot Nf 148,25 miljoen. Het personeelsbestand stijgt met de helft van 700 tot ruim 1050 medewerkers.

Posford Duvivier, nu nog in handen van veertig aan de onderneming verbonden adviseurs, is een groep van onafhankelijke raadgevende ingenieursbureaus met kantoren in Londen, Peterborough, Newcastle, Hove, Haywards Heath en verder in Koeweit, Maleisië en Hongkong. Het bureau heeft zich gespecialiseerd in adviesactiviteiten op het gebied van havens, droogdokken, werven en spoorwegen.

Verder voert Posford het beheer over de Britse reddingsbotenorganisatie RNLI. Ook is het bureau betrokken bij de bouw van een ondergronds metrostation in het prestigieuze Londense kantorenproject Canary Wharf in de Docklands. De omzet van Posford Duvivier bedroeg vorig jaar 15 miljoen pond (Nf 41,25 miljoen). Het aantal medewerkers is 350.

Haskoning wilde al langere tijd uitbreiden in Europa. Onlangs verwierf het Nijmeegse bureau een adviesopdracht voor een haven in India.

"In die zin past Posford perfect in ons produktenpakket", aldus algemeen directeur De Haan van Haskoning. "Deze acquisitie sluit aan bij het imago van Nederlanders als bruggen- en havenbouwers."

Bijkomend voordeel voor Haskoning is dat Posford Duvivier beschikt over vestigingen in het Verre Oosten. Algemeen directeur De Haan verwacht daar op termijn flinke orders in de wacht te kunnen slepen.

Over de overnamesom doet Haskoning geen mededelingen. Wel wil De Haan kwijt dat de acquisitie is betaald in contanten.

Naast een hoofdkantoor in Nijmegen en vestigingen in Amsterdam, Rotterdam, Delft, Goes, Steenwijk en Wijnandsrade heeft Haskoning kantoren in België, Spanje, Portugal, Indonesië, Thailand, Vietnam, Nigeria, Ecuador en Marokko. De omzet van Haskoning in 1993 bedroeg ruim Nf 107 miljoen.

Klein verlies Wall Street

NEW YORK - Op de effectenbeurs van New York zijn gisteren de aandelenkoersen als gevolg van winstnemingen gedaald. De Dow Jones-index moest 16,49 punten inleveren en sloot op 3790.70. Investeerders kijken tevens uit naar de vergadering van het beleidscomité van de Amerikaanse Centrale Banken, die vandaag praten over het rentebeleid. Analisten verwachten echter geen renteverhoging.

De omzet op de *New York Stock Excnange* bedroeg gisteren 174 miljoen aandelen. De Amerikaanse dollar noteerde in New York een winst van 0,1 cent op Nf 1,7610 tegen een slotnotering van Nf 1,7629 in Amsterdam.

De effectenbeurs van Japan heeft ook vandaag pas op de plaats gemaakt. In de ochtend gingen handelaren over tot winstnemingen, maar in de loop van de dag kwam daar een eind aan. De beursbarometer, de Nikkei-index, sloot 136,13 punt hoger op 19.406,98 punt.

Op de Japanse valutamarkt moest de dollar terrein prijsgeven. De koers daalde met 0,19 yen en kwam uit op 100,19 yen.

Fokker verkoopt vliegtuigen aan Tyrolean Airways

AMSTERDAM - De geplaagde vliegtuigbouwer Fokker heeft drie F-70's verkocht aan Tyrolean Airways uit Oostenrijk. Deze luchtvaartmaatschappij heeft eveneens besloten een optie te nemen voor de aankoop van nog eens drie van deze toestellen.

De Oostenrijkers hebben bij hun keuze voor Fokker de milieu-aspecten zwaar laten meewegen, aldus Fokker. De F-70 is het stilste vliegtuig in zijn klasse, dat bovendien naar verhouding weinig schadelijke uitlaatgassen produceert. Ook is Tyrolean Airways gecharmeerd van de start- en landingsprestaties van het toestel.

Met deze order zijn er nu veertig bestellingen plus vijftien opties voor de nieuwe F-70 geplaatst. In oktober kwam het eerste toestel van de produktielijn.

FINANCIEEL NIEUWS

Weinig animo op Damrak

AMSTERDAM - Op een weinig geanimeerde Amsterdamse effectenbeurs herstelde het farmaceutisch bedrijf ACF zich vanochtend opmerkelijk snel van het verlies van gisteren. Koopjesjagers zagen in de uitzonderlijk lage koers van ACF een kans om voor weinig geld wat aandelen op de kop te tikken. Daardoor herstelde het fonds zich met Nf 2,50 tot Nf 33,50.

ACF, dat op de lokale markt wordt verhandeld, heeft last van de ongewisse situatie in de gezondheidszorg. Het bedrijf wil de hele divisie medische produkten afstoten en de groothandel reorganiseren. De winstverwachtingen zijn als gevolg van een eenmalige voorziening van Nf 20 miljoen naar beneden bijgesteld. Deze mededeling zorgde direct voor een koersval tot het ongekende dieptepunt van Nf 31. Ter vergelijking: In januari stond ACF nog op Nf 63,50.

Een handelaar schreef de hernieuwde interesse van beleggers voor ACF toe aan de ongebruikelijk lage koers. "In eerste instantie was het natuurlijk een ontzettend slecht bericht, maandag. Maar het aandeel is optisch niet duur. Koopjesjagers speculeren op een snelle koersverhoging, die mogelijk wordt aangewakkerd door ideeën over een overname", aldus een handelaar.

De handel op de Amsterdamse beurs stelde verder weinig voor. De AEX, de Amsterdamse beursthermometer, was rond 11.30 uur met 0,94 punt gestegen tot 411,79. Ook op de andere Europese beurzen gingen de koersen gemiddeld wat omhoog.

Hoogovens deed het naar verhouding goed. Het staalconcern kwam Nf 1,50 hoger uit op Nf 75,90. Verder zaten de chemiefondsen in de plus. Akzo noteerde een winst van Nf 1,10 op Nf 195,10 en DSM kwam eveneens Nf 1,10 hoger uit op Nf 136,30. Koninklijke Olie liep negentig cent op tot Nf 188,80.

De euforie rondom KPN is afgenomen. Steeg het aandeel de afgelopen dagen tot ongekende hoogte, na winstnemingen is het lichtjes teruggezakt. Vanochtend volgde een rustig herstel van een dubbeltje op Nf 58.

Op de lokale markt tot slot gaf Begemann opnieuw drie dubbeltjes prijs. Alleen avonturiers lijken nog heil te zien in dit wispelturige fonds. Inmiddels is een aandeel in dit consortium te koop voor Nf 27,50.

Economie van Duitsland groeit over breed front

FRANKFURT - De economie van Duitsland is over een breed front aan het groeien. Vrijwel alle indicators staan in een opgaande lijn. In het westen van het land is de economische bedrijvigheid in het derde kwartaal zelfs groter geweest dan begin 1992, toen er na de hereniging van beide Duitslanden sprake was van een grote inhaalvraag.

Dit schrijft de Bundesbank, de Duitse Centrale bank, in haar gisteren verschenen decemberverslag.

Er waren 28,6 miljoen mensen aan het werk, 900.000 minder dan begin 1992. Het aantal werklozen steeg dan ook.

Het probleem van de werkloosheid is niet meer alleen via het herstel van de conjunctuur op te lossen, aldus de Bundesbank. Elke keer in de afgelopen twintig jaar wanneer de recessie voorbij was, bleek de structurele werkloosheid groter te zijn geworden. Dat duidt erop dat de arbeidsmarkt verre van vlekkeloos functioneert.

De economie in het oosten van Duitsland is eveneens aan het groeien, wat de Bundesbank afleidt uit de grote orderontvangst bij het bedrijfsleven. Voor het herstel van de arbeidsmarkt in de voormalige DDR, dat zich maar traag afspeelde, kan dat een versnelling betekenen. In het derde kwartaal is de werkgelegenheid duidelijk toegenomen. In de eerste helft van dit jaar was er sprake van stabilisering.

De Bundesbank pleit voor een voortzetting van het gematige loonbeleid dat dit jaar is gevoerd. Als wordt afgezien van de 'vermeende noodzaak tot een inhaalrace kan de werkgelegenheid groeien'. Verder voorziet de bank dat het overheidstekort volgend jaar kleiner wordt.

Verwijzing naar champagne taboe voor Duitse wijnboeren

LUXEMBURG - Duitse wijnproducenten hebben ook bij hun allerlaatste poging om te mogen blijven verwijzen naar Franse champagne bakzeil moeten halen. Het Hof van Justitie van de Europese Unie in Luxemburg bepaalde dat alleen wijnen uit de Franse champagnestreek mogen worden voorzien van een etiket, dat op de een of andere manier verwijst naar champagne.

In september trad een EU-bepaling in werking die is bedoeld om de Franse champagneproducenten te beschermen en de consument duidelijkheid te verschaffen. De in Winzersekt verenigde Duitse wijnboeren poogden daarop het ministerie van Landbouw in Rijnland-Palts achter zich te krijgen, maar dat lukte niet. Daarop daagden ze het ministerie voor het Luxemburgse Hof.

Winzersekt heeft tot nu toe zijn wijnen altijd voorzien van het predikaat *methode champenoise*, omdat de gisting in de fles gebeurt en niet in het vat, zoals bij andere wijnen. De wijnen van Winzersekt zijn dan ook duurder dan die van de Duitse concurrentie. Ook de Spaanse producent van mousserende wijn Freixenet behoorde tot de klagers.

Het argument van de Duitse wijnboeren dat het EU-voorschrift tegen de vrije handel indruist, vond bij de rechters geen gehoor. Het Hof oordeelde dat Winzersekt van de regel geen 'buitenproportionele' schade ondervindt.

ROTTERDAM - Unilever-bestuurder Fitzgerald, verantwoordelijk voor de stroef draaiende wasmiddelendivisie, treedt volgend jaar nog niet toe tot het speciale comité, het hoogste bestuursorgaan van het concern. Fitzgerald zou in mei 1995 in het comité worden opgenomen. Nu gebeurt dat pas in 1996.

Fitzgerald wil zelf langer aanblijven als coördinator wasmiddelen. Volgens een woordvoerder van Unilever om het werk af te maken waarmee hij nu bezig is. Hij wil de wasmiddelenactiviteiten voor zijn opvolger in goede conditie achterlaten, aldus de woordvoerder.

STOCKMARKET NEWS

NEW YORK	PREV	19 DEC.	FRANKFURT	PREV	19 DEC.	AMSTERDAM	PREV	19 DEC
DOW JONES	3807	3791	DAX INDEX	2083	2075	EOE	408.38	410.90
AM EXP.	29.36	29.25	BASF	307.80	310.40	ABN-AMRO	60.80	60.90
ATT	51.63	51.36	COMMERZBK	328.00	328.50	AEGON	111.00	111.80
ALZA CORP	18.36	18.25	DAIMLER B.	737.00	767.50	AHOLD	52.90	53.30
ARCHER	20.13	20.25	DEUTS.BK	718.00	720.00	AKZO	193.10	194.00
BORDEN	12.63	12.36	MAN	393.00	396.90	AMEV	74.40	74.30
CITICORP	42.63	43.00	PREUSSAG	436.00	443.00	DSM	134.10	136.20
COASTAL CO	26.13	26.25	SIEMENS	623.00	632.00	ELSEVIER	17.30	17.60
COCA COLA	51.63	51.36	VW	418.00	427.90	FOKKER	11.20	12.00
CORNING IN	29.36	28.88				QIST BROC.	46.70	46.80
DISNEY	44.36	44.75				HAGEMEYER	139.60	140.50
DUPONT	56.00	55.13				HEINEKEN	262.30	261.50
EAST KODAK	46.36	46.00				HOOGOVENS	72.80	74.40
EXXON	61.75	61.50	LONDON			ING	81.80	82.00
FORD	26.36	26.25				KLM	43.40	44.30
GEN ELECT.	50.25	50.00	FT-100 IND	3013	3034	KNP-BT	48.90	48.90
GEN.MOTORS	37.88	38.00				KON.PTT NED.	57.80	57.90
HEINZ	38.25	37.50	ARGYLL	2.46	2.82	NEDLLOYD	56.40	56.00
HOMESTAKE	17.00	17.00	BARCLAYS B	5.92	6.04	NUTRICIA	86.50	86.70
IBM	70.13	71.63	BASS	5.17	5.27	PHILIPS	51.00	51.80
KELLOGG	59.50	59.25	BRITISH ST	3.72	3.76	POLYGRAM	78.10	79.20
MC DONALDS	29.00	28.88	BRITISH TEL	2.76	2.80	ROBECO	111.30	111.80
MEAD	49.13	48.75	CADBURY	3.96	4.00	ROLINCO	112.80	113.80
MERCK	38.25	38.25	CABLE & W.	3.86	3.61	RORENTO	83.10	83.20
MINNES.MNG	51.50	51.25	GRAND MET	3.88	3.96	RODAMCO	47.10	48.30
MOBIL CORP	84.63	84.63	MARKS & SP	3.76	3.80	ROYAL DUTCH	186.80	187.90
PFIZER	76.75	78.63	REDLAND	4.34	4.46	UNILEVER	199.00	199.00
P.MORRIS	58.63	57.63	TATE & LYL	4.11	4.18	VMF STORK	43.00	43.20
QUAKER	31.00	30.75				VNU	174.00	175.30
SEARS	46.50	44.75						
UP JOHN	30.50	30.63	TOKYO			TORONTO		
US SURGIC	21.25	20.36	NIKKEI DOW	19163	19270	TSE 300	4118	4137
VALERO	17.75	17.50						
			BRIDGESTON	1570	1580	ALCAN	35.38	35.50
			CANON	1710	1710	BELL	44.25	44.63
GOLD	381.10	381.70	DAI ICHI K	1830	1830	BANK OF NS	26.50	26.63
SILVER	4.83	4.82	DAIWA SEC	1330	1340	CAN.PAC.	21.13	20.88
CRUDE OIL	16.83	16.94	HITACHI	965	962	IMASCO	38.88	39.50
US$/YEN	100.29	100.21	HONDA MOT	1710	1700	LAIDLAW	11.13	11.25
US$/DMARK	1.58	1.57	JAPAN AIRL	682	680	MOORE	24.63	25.63
GBP/US$	1.56	1.56	NOMURA SEC	2000	1980	NORANDA	25.13	25.75
US$/NLG	1.76	1.76	NIPPON STE	363	365	PLACER DOME	27.50	27.88
ECU/US$	121.00	121.20	MAZDA	567	570	POWER CORP	18.25	18.50
CAN/US$	1.39	1.39	SONY	5360	5390	ROYAL BANK	28.13	28.25

Vendex International wil volgend jaar naar beurs

AMSTERDAM - Als het in het vierde kwartaal meezit, gaat Vendex International nog volgend jaar naar de Amsterdamse effectenbeurs. Mits de aandeelhouders akkoord gaan. Want: Willen de machtige 'staken' - de families Vroom, Dreesmann, Vehmeijer, Barge en Peek - hun jarenlang gekoesterde aandelen eigenlijk wel zo snel mogelijk verkopen?

Ja, zegt voorzitter mr Hessels van de hoofddirectie. "Zij willen net als alle andere families ook wel eens hun hypotheek aflossen." Wie een kijkje neemt op de onderhandse markt, die vier banken - ABN AMRO, Van Lanschot, Staal Bankiers en Meespierson - sinds 1990 in de aandelen onderhouden, moet Hessels op het eerste oog gelijk geven.

Door de stijgende winsten en de beursplannen is de koers van de aandelen spectaculair gestegen van 2800 à 3000 gulden begin dit jaar tot 4400 à 4600 gulden begin december, ruim achttien keer de winst per aandeel. Een wel zeer hoge waardering. Bij branchegenoot KBB (Bijenkorf, Hema) ligt die ratio net onder de tien.

DUNNE HANDEL

Vooral institutionele beleggers tonen een opvallende belangstelling. Familieleden die hun stukken bij de bank hebben beleend, happen gretig toe. Maar schijn bedriegt. De handel is bijzonder dun. "Als er per maand meer dan tien aandelen van eigenaar verwisselen, is dat veel", zegt een vertegenwoordiger van één van de staken.

Volgens deze ingewijde, goed bekend met de *communis opinio* binnen de aandeelhouderscommissie, waarin de vijf machtigste familiestaken zijn vertegenwoordigd, zitten de aandeelhouders niet te wachten op een introductie. "Er is niet zoveel nood onder de aandeelhouders. Als we zouden willen, kunnen we onze stukken nu toch ook onderhands kwijt?" Zeker nu de resultaten bij V&D aantrekken, wordt de drang om het familiebezit te verzilveren, steeds kleiner.

Beursnotering is volgens de prominente grootaandeelhouder zeker niet de enige optie. "Voor ons is een overname of een gedeeltelijke beursintroductie wellicht veel lucratiever. Er zijn genoeg alternatieven."

Over een beursintroductie in delen wordt druk gespeculeerd. Zo zouden bijvoorbeeld de food-groep (Edah, Konmar, Dagmarkt en Basismarkt), de detailhandelspoot (onder meer Kijkshop, Kien en Dixons) en de uitzendbureaus (ASB, Vedior, Dactylo) heel goed apart naar de beurs kunnen. Voor een eventuele overname van de warenhuizen rouleert onder meer de naam van de Britse warenhuisketen Marks & Spencer.

Coöperatie van de invloedrijke staken bij een eventuele introductie is van eminent belang. Minimaal een derde van de 850 familie-aandeelhouders moet het plan steunen, wil de operatie slagen.

EXCLUSIEF

De clans mogen dan nog steeds oppermachtig zijn, van een exclusieve familie-aangelegenheid is al bijna tien jaar geen sprake meer. De in totaal 383.385 gewone aandelen zijn voor tien procent in handen van institutionele beleggers (pensioenfondsen en verzekeraars). Bij de beursintroductie komen allereerst deze stukken in aanmerking. Aegon (16 procent), Nationale-Nederlanden (10 procent), Amev en Delta Lloyd (5 procent) bezitten sinds 1985 gezamenlijk 35 procent van de 365 miljoen preferente aandelen. De rest van het kapitaal is eigendom van de familie, die een groot deel van haar belangen heeft ondergebracht .in Vede bv, goed voor 41 procent van de gewone aandelen en 13 procent van de prefs.

MENSEN

Pelgrom schrijft boekengeschenk

De Nederlandse auteur **Els Pelgrom**, ook op de Antillen geen onbekende, schrijft het kinderboekenweek-geschenk 1995. De kinderboekenweek heeft volgend jaar als onderwerp *'Kat en hond'*, begint op 4 oktober 1995, Werelddierendag, en duurt tot en met zaterdag 14 oktober. Dat heeft de Nederlandse Stichting Collectieve Propaganda van het Nederlandse Boek (CPNB) meegedeeld. De gemiddelde oplage van het kinderboekenweek-geschenk is 230.000 exemplaren. Els Pelgrom (1932) werd bekend door haar boek *'De kinderen van het achtste woud'*, waarmee ze in 1978 de gouden griffel won. Ook haar boeken 'Kleine Sofie en lange Wapper' en 'De eikelvreters' werden met deze onderscheiding bekroond. In september dit jaar ontving Pelgrom voor haar gehele oeuvre de Theo Thijssen-prijs, de voormalige staatsprijs voor Kinder- en Jeugdliteratuur.

Het prentboekje, dat in de kinderboekenweek voor de allerkleinsten verschijnt, wordt voor 1995 gemaakt door Harrie Geelen. Hij ontving in 1992 de zilveren penseel voor *'Juffrouw Kachel'* en dit jaar een zilveren griffel voor 'Herman, het kind en de dingen'.

■ *Afgelopen zondag werd er een grote Kerstmarkt georganiseerd op het Julianaplein / Plasa Horacio Hoyer. Er was een variëteit aan Kerstartikelen te koop, terwijl de stemming er in werd gehouden door optredens van diverse aguinaldogroepen, Pachi Damon en Tony Sherman. De foto geeft een impressie van een kraampje: miniatuurpanden in Kerstsfeer.*

Honderden miljoenen met honger

Het **broeikaseffect** kan leiden tot een enorme groei van de hongersnood in vooral ontwikkelingslanden. Rond 2050 zal het aantal mensen dat honger lijdt met enkele honderden miljoenen zijn toegenomen. Dat stelde de Britse onderzoeker *M. Parry* tijdens een wetenschappelijke klimaatbijeenkomst in Maastricht.

Het broeikasffect onstaat door de uitstoot van onder meer *kooldioxyde* bij verbranding van gas, kolen of olie.

Uit berekeningen blijkt volgens de Britse onderzoeker dat het broeikaseffect grote gevolgen zal hebben voor de landbouw. Hoewel deze sector mondiaal de verwachte groei van de bevolking zal kunnen bijbenen, verwacht Parry regionaal een grote terugval in de opbrengsten.

Vooral een sterk verhoogde kans op *extreme droogte* in de betrokken gebieden kan desastreus zijn voor de voedselvoorziening. Parry verwacht dat vooral regio's met een toch al sterke bevolkingstoename hard getroffen kunnen worden.

Door de verminderde opbrengsten van het land, zullen mogelijk grote groepen mensen wegtrekken uit de onproduktieve gebieden, aldus Parry. De milieugroepering Greenpeace betitelde deze vluchtelingen eerder al als *'klimigranten'*.

'Wereldprestatie' op elektragebied

"Een prestatie van wereldformaat", zo meent de afdeling Natuurkunde van de **Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen** (KNAW), als zij het heeft over het werk van ir A. ten Busschen, directeur Technische Ontwikkeling van de elektriciteitsmaatschappij Epon in oost- en noord-Nederland.

Omdat Ten Busschen erin is geslaagd het rendement van de elektriciteitsproduktie aanzienlijk te verbeteren, rendementsproblematiek waar ook *Curaçao* al jaren mee zit, heeft de KNAW hem de Dow Chemical Energieprijs 1994, groot 30.000 gulden, toegekend.

De KNAW-commissie, die de toekenning van de prijs beoordeelde, is bijzonder onder de indruk van het geavanceerde Epon-project in de Groninger Eemshaven. Als deze centrale volgend jaar of het jaar daarop in gebruik wordt genomen, kan een rendement van 55 procent worden gehaald.

In haar overwegingen die tot de toekenning hebben geleid, zegt de commissie dat de beschikbaarheid van energie tegen een zo laag mogelijke prijs van levensbelang is voor een hoog ontwikkeld land als Nederland. "Het bepaalt in belangrijke mate de concurrentiemogelijkheden van onze *industrie* en *dienstverlening* en daarmee ook de welvaart in ons land. Met name zijn rol bij de introductie van de gasturbine in het elektriciteitsproduktieproces heeft bevorderd dat het rendement van de centrales belangrijk is toegenomen."

Bij de bouw van de warmtekrachtcentrale van Enschedé koos hij opnieuw voor een concept dat volgens de KNAW-commissie baanbrekend was. Dit leidde wederom tot een aanzienlijke verbetering van het energie-rendement. Voor het eerst bereikte een warmtekrachteenheid een elektrisch rendement van boven de 50 procent.

Richard Amanda, hoofd account department, en Tobias Lampe, assistant administrator account department, vierden kortgeleden het feit dat zij 35 jaar geleden in dienst traden bij C. Winkel & Zonen aan de Penstraat. Op de foto van links naar rechts Jan Risseeuw, managing director, de jubilarissen Amanda en Lampe en general managing director van C. Winkel, Robert Willems.

Varken 'erehond'

De Amerikaanse vicepresident **Al Gore** heeft een varken benoemd tot 'erehond'. De inventieve bevordering zorgt ervoor dat het Vietnamese varken Har-ley als *drugsnuffeldier* in dienst kan blijven van de politie van Portland in de staat Oregan. Even dreigde Harley's kost en inwoning bij de politie in gevaar te komen, omdat de politiebegroting uitsluitend voorziet in de hulp van snuffelhonden. De promotie geldt ook voor toekomstige leden van de Portlandse *dikbuikbrigade*.

Middeleeuws bier gebrouwen

Zoals Maastricht z'n **Wiekse Witte** heeft, heeft Nijmegen sinds zaterdag ook zijn eigen witbier: Het middeleeuwse **Molbier** is opnieuw geïntroduceerd. Een stadsomroeper en diverse minstrelen tapten de eerste glazen van het laag-alcoholische bier (4,5 procent) voor de Nijmeegse burgerij.

Het Nijmeegse Molbier wordt al genoemd in de befaamde *Atlas der Nederlandse Steden* van Joan Blaeu uit 1649. Nijmegen was namelijk in de middeleeuwen tot in het buitenland bekend als **belangrijkste bierstad** van Nederland. De stad huisvestte talloze brouwerijen, die vooral Molbier maakten. Dit bier werd ook geëxporteerd, zoals blijkt uit Engelse en Franse middeleeuwse geschriften. Bij het huwelijk van *Karel van Gelre* in 1518 werd alleen Nijmeegs bier geschonken.

In de zeventiende eeuw was een op elke 215 inwoners van de keizer Karelstad bierbrouwer. Gezamenlijk brouwden zij meer dan twaalf miljoen liter bier per jaar. De bloeiende bierhandel ging echter ten onder aan het eigen succes: In verschillende Nederlandse steden werd een *imitatie* van de Nijmeegse Mol gebrouwen. Rond 1800 maakten nog maar vier Nijmeegse brouwers het originele Molbier en in 1895 moest de stadsarchivaris vaststellen dat de receptuur van het beroemde bier verloren was gegaan. Een onderzoeker vond de bereidingswijze echter onlangs terug in een oud drankenboek.

Verstokte weigeraar

Een Israëli die al 32 jaar in de **gevangenis** zat omdat hij weigerde te scheiden van zijn echtgenote, is overleden zonder van standpunt te zijn veranderd. De 70-jarige Yehia Avraham overleed zondag, een week nadat hij na een beroerte van de gevangenis was overgebracht naar een ziekenhuis in de buurt van Tel Aviv. Zijn 66-jarige echtgenote Ora houdt zich aan de zevendaagse *rouwperiode*, ondanks de haat voor haar man waarvan ze herhaaldelijk getuigde en haar pogingen om van hem te scheiden.

Depressies door normvervaging

De **ontwrichting van de cultuur** in een land draagt bij aan het ontstaan van psychische stoornissen bij de bevolking. Cultuurbreuk in een maatschappij na revolutie of burgeroorlog, zoals in het voormalige Joegoslavië, bevordert het ontstaan van depressies, paranoia en zelfmoordneigingen. Dat stelde de scheidende hoogleraar sociale psychiatrie dr R. Giel tijdens zijn afscheidscollege aan de Rijksuniversiteit Groningen.

Giel (64) kwam tot zijn inzichten door de reizen die hij maakte naar rampgebieden als *Tsjernobyl, Armenië, Uganda* en de *Gazastrook*. Lange tijd meende hij dat cultuur, in de zin van de totale leefwijze van een maatschappij, het ontstaan van geestesziekten niet in de hand werkt. Cultuur zou er slechts vorm en uitdrukking aan geven. Nu, aan het eind van zijn carrière, heeft hij daar een andere visie op.

"Ik dacht dat psychische stoornissen alleen werden bepaald door sociale omstandigheden en door de genenkaart van een individu. Tijdens mijn reizen naar rampgebieden ben ik echter tot een ander inzicht gekomen", aldus Giel.

"Ik ben tot de conclusie gekomen dat normvervaging binnen een maatschappij, de ontwrichting van een bestaand cultuurpatroon, geestesziekten in de hand werkt. Dat treedt nu ook op in voormalig Joegoslavië", meent Giel.

De gevolgen van een cultuurbreuk uiten zich volgens de hoogleraar door een afwisseling van tegenstrijdige neigingen onder de bevolking. Enerzijds is er de drang tot behoud van het oude, zodat het verleden en eerdere ervaringen hun betekenis kunnen bewaren. Volgens Giel uit dit zich in de zogenaamde conservatieve impuls: De vlucht in *etniciteit, nationalisme, fundamentalisme* of *tribalisme* (Het terugvallen op het sterke verband in een volksstam).

"Cultuur kan dan werken als een zwaard dat snijdt aan twee kanten: Het dient als wapen tegen de onvoorspelbaarheid van het lot, maar vormt tegelijkertijd een gevaar voor anders denkenden", meent Giel.

Anderzijds is er volgens hem ten tijde van *cultuurbreuk* de noodzaak voor de bevolking om zich aan te passen aan de nieuwe situatie en de oude te vergeten. "Dat kan soms gebeuren door reacties als depressie, achtervolgingswaan of het spelen met de gedachte aan zelfmoord", zegt Giel. "Deze stoornissen worden als psychopathologisch aangemerkt, maar misschien is dat ten onrechte, omdat ze nuttige vormen van verweer kunnen zijn."

Heer Bommel en de wezelkennis

4419 - Zo namen de gebeurtenissen dus een onverwachte loop. Edelhart van Wezel werd door de ijverige adjudant voor het front van de troep geplaatst en daar droeg de overste het commando aan hem over.

Heer Bommel verliet de vesting met gemengde gevoelens. "Het is wel bitter", sprak hij tot de heer Van Mallenkletter, die opgeruimd naast hem ging.

"Het ene ogenblik is men de graaf Van Wezel met een stamslot en landerijen en alles en het volgende moment is men slechts een Bommel, die eenzaam en vergeten zijn weg gaat." "Ik zou daar niet om malen", zei de ander.

"Beter hier te lopen dan in die steenklomp te zitten. Want vergeten word je daar ook, behalve dan door de adjudant. En dat is me er eentje, meneer!"

Neef Edelhart keek het vertrekkende groepje vanaf een torentrans na. Hij zag Tom Poes afscheid nemen van meester Zwederkoorn en de tranen welden hem naar de ogen.

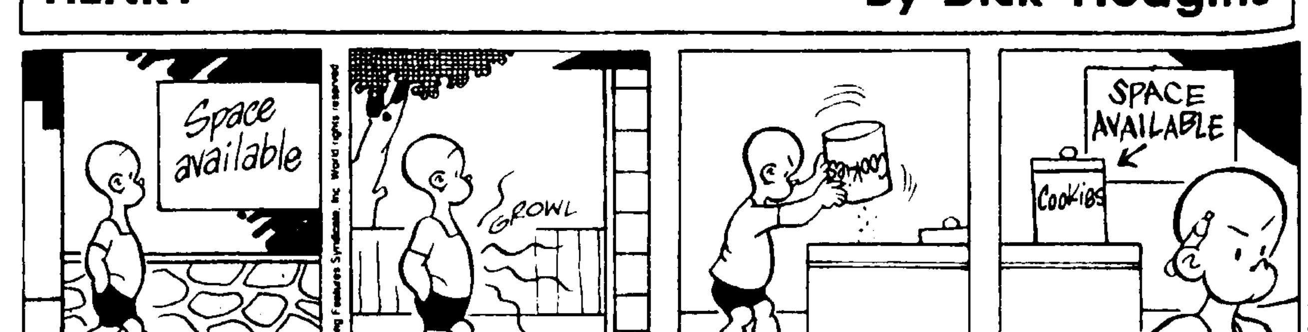
"Dus dit was de opzet van dat witte ventje", mompelde hij bitter. "Mijn wezelkennis heeft gefaald door een gebrek aan zelfkennis. Hier sta ik nu, eenzaam en verlaten - zonder erfenis en zonder vooruitzichten. Zelfs mijn fraaie roomkleurige sportauto is waardeloos, want ik mag deze steenklomp niet verlaten. Wat baat het mij, dat ik commandant van een vesting ben..."

Op dat moment klonk de snauwende stem van de adjudant achter hem, zodat hij danig schrok. "Tot uw advies, commandant!", raspte de onderofficier. "Tijd voor inspectie volgens het dienstrooster van vandaag!"

"Ja, ja", stamelde de heer Van Wezel, de hoed lichtend. "Ik k-kom..."

En heel stil en droevig voegde hij er aan toe: "Ach, wat zou ik er voor geven om eenzaam en vergeten weg te kunnen lopen. Want zelfs met mijn povere wezelkennis begrijp ik, dat deze adjudant voor mij niets anders is dan een gevangenbewaarder!"

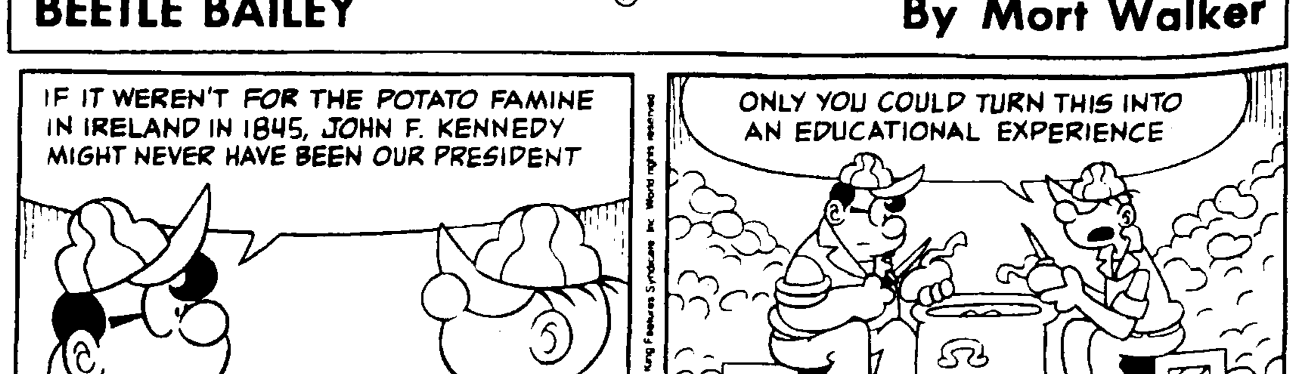
HENRY ® By Dick Hodgins

BONER'S ARK ® By Addison & Frank Johnson

BEETLE BAILEY ® By Mort Walker

REDEYE ® By Bill Yates & Mel Casson

AGENDA

IJKVERPLEGING

WIT GELE KRUIS WIJKVERPLEGING RINSES MARGRIET'
Maria 17. tel. 682344/682947, 2/682574. Kantooruren: 07.00- uur.
zuster na 17.00 uur tel.
isch spreekuur in ieder wijk- dagelijks van 08.00-08.30/ 5.00 uur
ze Halman Otrobanda: tel. 288; spreekuur: wo. van 09.00- 00 uur.
Maria 17: tel. 682344; ekuur: do. van 09.00-11.00
gebouw Bonam: tel. 371865; ekuur: di. van 09.00-11.00
Sokudi: tel. 367824.
ro Mediko Montagne Abao: 873711; spreekuur: wo. van -11.00 uur.
Fensu 9 (Koraal Specht): tel. 77; spreekuur: do. van 09.00- uur.
gebouw Suffisant: tel. 687707; ekuur: do. van 09.00-11.00
gebouw Sta. Rosa: tel. 28; spreekuur: di. van 09.00- uur.
spreekuur voor zuigelingen eutenzorg: vr. van 08.00- uur. Hoek Vondel-/Nilda Pin- at; tel. 373582.

HTING NEUTRALE IJKVERPLEGING
Gosieweg 15. Tel. 692231/ open van 07.00-17.00 uur.
andabou: Silberie Kavel 16; open -16.00 uur. Tel. 649422.
ter vanaf 16 december 17.00 december 07.00 uur tel. 681847 10-1179.

STICHTING IJKVERPLEGING BANDABOU
35, tel. 648077/648387; open t/m vr. van 07.00-17.00 uur. ter tel. 649258 of 601760.

RAAMKLINIEK RIO CANARIO
gatweg Noord 43. Tel. 692510. Fax: 691683; voor over prenatale zorg en zorg en na de bevalling.
bureau zuigelingen: elke do. -16.00 uur.
bureau peuters: elke di. van 45 uur.

APOTHEKEN
HTDIENST
Muizenberg, Muizenberg z/ 692390/692391.
Mampuritu, Sta. Rosaweg 329. 74475/674750.

DIVERSEN
ANGRIJKE NUMMERS (voor noodgevallen)

...:	112
	114
...:	114
...:	624900
	128
	135
...t Bandabou:	641658
...(psych. hulp):	127
RCC (nood op zee):	637911
Dierenasiel:	654300
Dierenartsdienst:	614000
Thorax Centrum:	685917
Med. Centrum Blaauw: (24 uur bereikbaar)	695505/ 695547

AMIGOE
Colofon

STICHTING VERANTWOORD OUDERSCHAP
(Fundashon Famia Planea)
Assistentie geboorteregeling:
Kliniek Bitterstraat 1-A (tel. 611323): dagelijks open van 08.00-12.00/14.00-17.00 uur; dokter aanwezig op ma. en vr. van 14.00-16.00; di. t/m do. van 08.00-11.00 uur.
Kliniek Kas Chikitu (zuigelingenconsultatiebureau): open op wo. van 13.00-15.00 uur.

WOENSDAG

KERKDIENST FORTKERK
12.30-13.00 uur middag-pauzedienst m.m.v. koor Nos Alabansa; voorganger ds. O.G. Haasnoot.
****

TELECURAÇAO (kanaal 8/6)

DINSDAG: 17.00 Atardi Hubenil: Konta kuenta, cartoons en jeugdjournaal; 18.00 Tempu pa Dios; 18.05 Siensia, Teknologia i Salú (presentator Leo Floridas); 18.30 Nieuws in het Nederlands; 18.45 Telenovela: Valentina; 19.05 Kushina di Oro (met Saida Hernandez); 19.15 Fasetas (presentator Saida Hernandez); 19.30 Caribscope; 20.00 Telenotisia (lokaal, internationaal en sportnieuws); 21.00 Wega di Number Kòrsou; 21.10 Sport Teve (presentator Willem Dekker); 23.00 NOVA; 24.00 Sluiting. (wijzigingen voorbehouden!)

TV-11 (kanaal 11)

DINSDAG: 16.00 Cartoons; 18.30 Reportajes; 19.00 Showbiz Today; 19.30 Fresh Prince of Bel-Air; 20.00 Ocurrió Así; 21.00 Sevsec; 22.00 Sine den bo Kas; 23.30 Prime News; 24.00 Sluiting

TELEARUBA (kanaal 13)

DINSDAG: 15.00 Cartoons; 16.00 Flintstones; 16.23 Raggedy Ann; 16.46 Gary Coleman Show; 17.09 Punky Brewster; 17.34 Sunshine Factory; 18.00 A Trip to Christmas; 18.45 The Why's and Wherefores; 18.54 How Things Work; 19.04 The World Museum; 19.30 Musical; 19.40 Political Program: MEP; 20.00 Telenoticias; 20.30 Empty Nest; 21.00 CNN International Hour; 21.40 Showbiz Today; 22.03 Falcon Crest; 22.45 Magnum; 23.33 Sports Tonight; 24.00 Sluiting.

CINE (kanaal 83)

DINSDAG: 16.15 Mommie's Dearest; 18.30 Harbour Beat; 20.00 Cape Fear; 22.00 Hit Man; 23.30 Crooked Hearts; 01.30 Star Trek II: The Wrath of Khan; 03.30 Savage Harvest; 05.00 Movie.

TBS (kanaal 89

DINSDAG: 16.05 Tom and Jerry Kids; 16.35 Captain Planet and the Planeteers; 17.05 Flintstones; 17.35 Brady Bunch; 18.05 Saved by the Bell; 18.35 Saved by the Bell; 19.05 Growing Pains; 19.35 Andy Griffith; 20.05 Who's the Boss? 20.35 Who's the Boss? 21.05 Movie: Remo Williams: The Adventure Begins; 23.30 Movie: On Her Majesty Secret Service; 02.35 Movie: Murderer's Row; 04.50 WCW Pro Wrestling; 05.50 Jeffersons.

ABC (kanaal 77)

DINSDAG: 15.00 One Life to Live; 16.00 General Hospital; 17.00 Oprah Winfrey; 18.00 News; 19.00 News; 19.30 ABC World News Tonight; 20.00 Jeopardy! 20.30 Wheel of Fortune; 21.00 Full House; 21.30 Me & the Boys; 22.00 Home Imp; 22.30 Grace Under; 23.00 NYPD Blue; 24.00 News; 24.35 Nightline; 01.05 Movie; 03.00 News; 03.30 ABC World news Now; 05.30 Oprah Winfrey.

CBS (kanaal 75)

DINSDAG: 15.00 As the World Turns; 16.00 Guiding Light; 17.00 Young and the Restless; 18.00 News; 18.30 News; 19.00 News; 19.30 CBS Evening News; 20.00 Inside Edition; 20.30 Price is Right; 21.00 Rescue 911; 22.00 Movie; 24.00 News; 24.35 Late Show With David Letterman; 01.37 Extra: The Entertainment Magazine; 02.07 Entertainment Tonight; 02.37 Last Call; 03.07 CBS News Up To the Minute.

NBC (kanaal 65)

DINSDAG: 15.00 Another World; 16.00 Rolonda; 17.00 American Journal; 17.30 Inside Edition; 18.00 News; 18.30 News; 19.00 News; 19.30 NBC Nightly News; 20.00 Extra; 20.30 Price is Right; 21.00 Wings; 21.30 Martin Short; 22.00 Frasier; 22.30 John Larroquette; 23.00 Dateline; 24.00 News; 24.35 Tonight Show With Jay Leno; 01.35 Late Night; 02.35 Later With Greg Kinnear; 03.05 NBC News Nightside.

AE (kanaal 73)

DINSDAG: 15.00 McCloud; 16.30 Banacek; 18.00 Lou Grant; 19.00 Police Story; 20.00 Rockford Files; 21.00 Biography; 22.00 Touch of Frost; 24.00 Law & Order; 01.00 Biography; 02.00 Touch of Frost; 04.00 Law & Order; 05.00 Movie: Little Men.

LIFE (kanaal 91)

DINSDAG: 15.00 Our Home; 16.00 Thirtysomething; 17.00 Movie: A Hobo's Christmas; 19.00 Supermarket Sweep; 19.30 Shop 'Til You Drop; 20.00 Designing Women; 20.30 Designing Women; 21.00 Unsolved Mysteries; 22.00 Movie: Murder in Black and White; 24.30 Unsolved Mysteries; 01.30 Thirtysomething; 02.30 Paid Program; 05.30 Paid Program.

Controle bij Cubaanse kampen in Panama

PANAMASTAD - *Na de recente ongeregeldheden in de kampen voor de Cubaanse bootvluchtelingen in Panama is een registratiemethode ingevoerd waarbij iedere burger die het kamp verlaat of binnengaat wordt gecontroleerd. Bij de rellen kwamen twee Cubanen om het leven doordat zij in het water sprongen en verdronken. De Cubaanse bootvluchtelingen voelen zich gefrustreerd in de kampen omdat er geen uitzicht is op vertrek naar elders.*
(AFP-satellietfoto)

Bisschop Ruiz gaat in vredes-hongerstaking:

Binnenlandse zaken: Chiapas geen troepenverplaatsingen

MEXICOSTAD - Sinds maandag hebben er zich geen bijzondere troepenverschuivingen voorgedaan in de Mexicaanse deelstaat Chiapas. Noch van de vrijheidsstrijders en evenmin van het leger. Zo berichtte het ministerie van Binnenlandse Zaken maandagavond.

Volgns dit ministerie met als zetel Mexicostad was het maandag rustig in Chiapas. In het communiqué staat dat in het weekeinde vijf snelwegen werden bezet gehouden door ongeveer 665 mensen. Van de zeventien blokkades waren er na korte tijd acht uit eigen beweging weer opgeheven.

Met name wijst men er op dat men geen activiteiten heeft waargenomen van het Bevrijdingsfront van de Zapatisten. Dit ondanks de bekendmaking door de Zapatisten dat men het bestand heeft opgezegd en dat men de oorlog heeft hervat. De toestand is normaal in Chiapas meldt Binnenlandse Zaken en het is er rustig. Het wijst er op dat Chiapas kennelijk in rust en vrede wil leven. Aldus het ministerie.

De bisschop van San Cristobal de los Casas, mgr Samuel Ruiz, is maandag een hongerstaking begonnen voor het behoud van de vrede. Hij heeft een oproep gedaan aan zijn medebroeders in het ambt om te eisen dat er een einde komt aan de etnische en broeder-moord in Mexico. Mgr Ruiz was eerder in het jaar bemiddelaar tussen regering en Zapatisten.

Vrouw plaatsvervangend secretaris-generaal ANC

BLOEMFONTEIN - De 37-jarige Cheryl Carolus is dinsdag in Bloemfontein in het bestuur van het Afrikaans Nationaal Congres (ANC) gekozen. Het congres van de grootste regeringspartij in Zuid-Afrika koos Carolus tot plaatsvervangend secretaris-generaal.

Ze is de eerste vrouw in de ANC-leiding. Ook is ze het jongste lid en de eerste communiste die deel uitmaakt van de zeskoppige leiding van het ANC. De kleurlinge uit de (voormalige) Kaapprovincie was al vier jaar lid van het Nationaal Comité van het ANC. Ze hield zich bezig met de problemen in de gezondheidszorg en het onderwijs. Voor de positie in de leiding van de partij nam ze het op tegen twee andere vrouwelijke kandidaten: Thandi Modise van de ANC-vrouwenbeweging en de viceminister van Sociale Zaken, Sankie Nkondo.

Het ANC-congres koos Carolus' voorganger, de partijleider in Kwazulu-Natal Jacob Zuma (52), tot 'nationaal voorzitter', een overwegend ceremoniële functie. De overige leiders van de partij werden maandagavond zonder tegenkandidaten gekozen. De president van de republiek, Nelson Mandela (76), blijft partijleider en Thabo Mbeki (52) volgt Walter Sesulu op als vicevoorzitter van het ANC. Secretaris-generaal blijft Cyril Ramaphosa (42) en penningmeester Arnold Stofile (50).

Het ANC-congres kiest voorts een zestig leden tellend Nationaal Uitvoerend Comité. Woensdag wordt de uitslag daarvan bekend.

Berlusconi wachten drie moties van (wan)trouwen

ROME — Drie verschillende moties van vertrouwen en wantrouwen komen in het Italiaanse parlement aan de orde bij het debat over de huidige regering onder leiding van premier Silvio Berlusconi, die zelf ook de vertrouwenskwestie stelt.

Premier Berlusconi verweert zich tegen de kritiek en de dreigende moties met de waarschuwing dat er vervroegde verkiezingen moeten komen, iets waarvoor de meeste partijen schrik hebben. Hij beschuldigt ook de voorman van coalitiepartij Lega Nord van verraad. Een deel van deze partij gaat waarschijnlijk samen met de oppositie stemmen.

HET WEER

WEERSVERWACHTING geldig tot morgenmiddag 12:00 uur:
Licht tot half bewolkt, tijdelijk zwaar bewolkt met kans op een plaatselijke bui.
Matige, overdag af en toe vrij krachtige oostelijke wind. (tussen acht en 22 knopen).

WEEROVERZICHT:
Door aanvoer van voldoende vochtige lucht in de onderste luchtlagen zal in de komende 24 uur af en toe vrij veel bewolking overtrekken. Uit deze bewolking kunnen enkele lichte buien tot ontwikkeling komen.

OVERZICHT WEERSGESTELDHEID

Station	Het weer (Vanmorgen 08.00 L.T.)	Max (Afgelopen 24 uur)	Min	Neerslag mm
Aruba	zwaar bewolkt	30	25	0.1
Bonaire	half bewolkt	31	26	0.0
Curaçao	half bewolkt	31	25	0.2
Sint Maarten	zwaar bewolkt	29	24	0.7
Amsterdam	licht bewolkt	08	--	0.7
Atlanta	onbewolkt	12	-1	0.0
Caracas	zwaar bewolkt	28	17	0.0
Kingston	regen	32	24	sp
Miami	onbewolkt	23	13	0.0
New York	licht bewolkt	08	00	0.0
Paramaribo	regenbui	33	--	sp
Port-of-Spain	zwaar bewolkt	29	23	9.8

GROZNY - *Tsjetsjeense vrijwilligers knielen in gebed neer op het centrale plein van Grozny tijdens een demonstratie waarbij men trouw betuigde aan president Doedajev in zijn streven naar volledige souvereiniteit voor Tsjetsjenië. De naaste toekomst voor het leger van Doedajev en zijn vrijwiligers ziet er niet rooskleuring uit met voor de deur de Russische militaire overmacht.*
(AFP-satellietfoto)

Heden overleed tot onze diepe droefheid, geheel onverwachts, mijn lieve vader en opa

Theodorus Cornelis Franciscus-van den Berg

geb.: 4 november 1907 Den Haag — overl.: 19 december 1994 Den Haag.

Zijn dochter : Henny van den Berg
Kleinkinderen : Patricia Solognier-Vrolijk en echtgenoot Giovanni Solognier
Monica Vrolijk
Donardo Vrolijk
Campara Vrolijk

Namens zijn echtgenote, vader en moeder, kinderen en broers, maken wij het plotselinge overlijden bekend van:

CARLOS LODRIGUEZ

De crematie zal in Miami plaatsvinden.

Overleg op ambassadeursniveau in Washington:

Chefstaf Israël over Syrië: confrontatie goed mogelijk

JERUZALEM-De ambassadeurs van Israël en Syrië ontmoetten elkaar in Washington in een poging een doorbraak te bereiken in het gestrande overleg tussen beide landen over een uitweg naar de vrede.

De Amerikaanse coördinator voor het Midden-Oostenbeleid, Dennis Ross, woonde het overleg bij tussen Itamar Rabinovich van Israël en zijn Syrische ambtgenoot Walid Muallem. Dit gebeurde min of meer op het moment dat de Israëlische minister van Buitenlandse Zaken de staf brak over het hoofd van president Hafez al Assad die zich uitsprak tegen overleg op ministersniveau tussen beide landen. Premier Rabin van Israël stelde op zijn beurt voor dat de legerleiders van beide landen elkaar zouden ontmoeten voor militair-technisch overleg. Een dergelijke ontmoeting werd eerder afgezegd door Syrië.

De moeilijke situatie tussen Israël en Syrië blijkt verder uit een verklaring van de Israëlische chef-staf generaal Ehud Barak. Deze waarschuwde in een gesprek met het Amerikaanse weekblad US News and World Report dat een lang aanhouden van deze stagnatie zou kunnen uitmonden in een nieuwe confrontatie. Dat is heel wel mogelijk, aldus de Israëlische generaal.

Paus is 'Man van het jaar' voor Time

NEW YORK — Paus Johannes Paulus II is door het Amerikaanse weekblad *Time* uitgeroepen tot Man van het Jaar 1994. Daarbij was bepalend zijn inzet voor verbeteren van de menselijke omstandigheden.

In een jaar waarin zovelen klaagden over het vervagen van de morele normen of excuses aanboden voor wangedrag zette de paus zich voortdurend in zijn visie te geven op het goede van het leven en drong er bij de mensheid op aan hem daarbij te volgen.

Zijn invloed op het wereldgebeuren is al enorm geweest, vanuit een wereldomvattend uitzicht maar ook op persoonijk vlak is dit het geval. Zijn kracht ligt in zijn woord, niet in zijn zwaard, aldus *Time*.

Tsjetsjenen betuigen trouw aan presi...

DINSDAG 20
DECEMBER

KATERN C

AMIGOE kerstbijlage 94

DE KIP MET EEN POOT

= door Jan Landsman =

Op een koude winteravond zat ik weer eens alleen op mijn zolderkamertje. Dikke sneeuwvlokken dwarrelden op mijn dakraam. Ik schakelde de oude lampenradio aan die ik van mijn oma had geërfd en die een halve eeuw lang alleen maar op vrijdag benut werd om EO's 'Muzikale Fruitmand' te beluisteren. Ik weet me nog goed te herinneren dat mijn ouders eens een plaatje voor haar hadden aangevraagd toen ze 90 werd. "Dan hoeven we niet op bezoek bij die ouwe taart", had m'n pa opgemerkt. Het lumineuze idee kwam namelijk van hem. De radio ging aan en een cassettebandje werd gestart, want deze genegenheidsdaad moest natuurlijk vereeuwigd worden. Ik kon er op het laatst niet meer tegen. Hele gereformeerde koren denderden door onze huiskamer. Toen tussendoor een somber iemand nog kwam vertellen dat je geen zondige dingen moest doen voor je huwelijk, was ik het zat. Ik trok m'n jas aan om een biertje te gaan drinken bij buurtcafé 'Bij ome Jaap op de hoek'.

Toen ik in de avond ladderzat thuis kwam, ik kon zelfs niet eens meer goed lopen, was oma dood. Eigenlijk was ze dat al maanden, maar niemand was ooit eens een kopje koffie komen drinken. Ze was in alle eenzaamheid gestorven. Dat zijn de kleine drama's van het leven. Pa en ma kwamen net terug van hun laatste bezoekje waarbij ze samen met de familie de stoffelijke resten van oma hadden opgeruimd. Pa had oom Henk de hersens ingeslagen voor een Friese staartklok. Daar stonden ze dan. Pa met oma's oude lampenradio in z'n handen, vloekend (pa dan) en ma huilend. Tja, het was haar moeder tenslotte."Ik vind dat best een gaaf ding", reageerde ik. "Dan mag je 'm hebben ook!", schreeuwde pa in z'n slechte stemming, en gooide het ding in m'n schoot.

Daar stond ie dan, die oude radio. De radio die nooit het plaatje van pa en ma heeft laten horen. Nu klonk de stem van Jan van Veen door mijn zolderkamer. Met trillende stem las hij een gevoelig gedicht voor. Van ene Lucas, natuurlijk, onze oom Lucas. Sinds z'n pensioen dichtte hij alles aan elkaar vast. Weet je wat, waarom zou ik de Kerst niet bij hem doorbrengen. Hij had een voorvaderlijk kasteel en een paar klassieke Rolls Royces. Wat een idee! Zoiets moest ik van m'n vader hebben.

Het slot rees somber en donker omhoog in de donkere winteravond. De vallende sneeuw stapelde zich op tegen de oude bakstenen muren. De jonge secretaris van oom Lucas deed open. "Joohoo", groette hij. Hij was een grote stoere kerel, geen secretaristype. "Dag Gert", zei ik droog. De rit in m'n kever had me afgemat. Boven me klonk een gedempt lawaai. Alsof er iemand aan het timmeren was. "Hoe gaat het hier?", informeerde ik. De secretaris wees naar boven. "De klok staakt", fluisterde hij, zoals hij dat vaker deed als hij iets belangrijks te vertellen had. Hij sperde zijn ogen wijd open en knikte kort om zijn mededeling kracht bij te zetten. We liepen door de hal.

"Wie timmert er zo?", vroeg ik.

"Je oom".

"Nieuwe hobby?"

"Noodgedwongen, de kok heeft zich in zijn kamer opgesloten, en die ouwe probeert nu binnen te komen. Die ouwe begint steeds meer te freaken en de kou slaat hem op zijn botten en humeur. En hij rochelt nu om de minuut. Koffie?"

"Nou, dat sla ik niet af."

De jongen liep voor me uit richting keuken, waar ik voor de kachel neerplofte om mijn verkleumde jatten te warmen, om over m'n poten nog maar te zwijgen. De secretaris begon aan het koffiezetapparaat te morrelen. Aan zijn uniform te zien moest hij de butler zijn. Echter, hij had niet de leeftijd en een simpele gelaatsuitdrukking domineerde zijn gezicht, niet echt een butlerstype. De butler bleef staan in de deuropening en keek geboeid naar de verrichtingen van de secretaris die driftig koffie aan het scheppen was. Bij de 12de schep draaide hij zich om en kreeg de gedrongen gedaante in de gaten.

"Wattisser?!", snauwde hij naar de butler, "hejje niks te doen?" De aangesprokene haalde zijn schouders op. "Waar is de baas", vroeg de geüniformeerde, Gerts vraag ontwijkend. Gert gebaarde omhoog met zijn hocfd. "Die is de zaak aan het slopen boven. Gezellig he?" We keken allemaal naar het plafond. Het gedreun was nu luider geworden en de overeenkomst met een dolgeworden houthakker was treffend.

"Waarom staakt de kok?", vroeg ik. "Hij heeft geen kerstbonus gehad, want elke zondagochtend brandt de pap aan." "Oh" We luisterden nog even naar het gedreun, maar plotseling ging de buitendeur langzaam open en kwam een meisje de keuken binnen.

"Dag", zei ze, "mama vraagt of ik een beetje suiker mag lenen." "Waarom komt mama zelf niet", vroeg Gert. Er volgde een belachelijke conversatie waaruit ik opmaakte dat mama wel heel goed door de natuur was bedeeld. Ondertussen maakte een dikke hinkende kip ook zijn entree in de keuken. Blijkbaar hoorde het eenpotige beest bij het kind.

"Wat is dat?", vroeg de secretaris. "Kippie, heb ik van papa gekregen, hij heeft maar één poot." "Kippie?" "Ja, en morgen gaat Kippie een ei leggen." "Da's mooi, hier is je suiker, en doe je de groeten aan mama?" Blij verdween het kind weer naar buiten, met de hinkepoot achter haar aan.

Het gedreun hield op, om plaats te maken voor een enorme klap die de kalk van het plafond deed komen, begeleid door een rochelend "Bwaaaarghhh." Duidelijk was dat de deur door het aanhoudende geweld uit zijn voegen was getreden en nu plat voor de voeten van de aandiener lag. De rochelende bezoeker begon nu met overslaande stem naar de verblijfplaats van zijn maaltijd te informeren. De bewoner was hoorbaar emotioneel geworden door het wegvallen van de enige fysieke bescherming tegen zijn werkgever en stelde ongevraagd dat hij lid was van een vakbond en dat hij niet hield van lieden die te pas en te onpas deuren demonteerden, of het moest een timmerman met diploma zijn, en dat was meneer niet, of was hij dat wel, huh, huh? De gevraagde was blijkbaar niet in het bezit van desgenoemd certificaat, want hij antwoordde alleen met veel gepiep, gehoest en aanhoudend gerochel. Blijkbaar had de krachtsinspanning hem zeer aangegrepen.

Ondertussen vulde de geur van verse koffie de keuken, zodat de ruimte iets gezelligs kreeg. Boven was het lawaai opgehouden en een ongecontroleerd gebonk deed de toehoorders vermoeden dat iemand zich met kracht van de trappen stortte. Even later kwam een woest Arnold Schwarzenegger-type met een koffer luid vloekend door de keuken rennen. "Hij mag nu zelf z'n uitjes gaan fruiten!", bralde twee meter klerenkast en roodaangelopen liep hij de buitendeur uit.

"Wie was dat?", vroeg ik. "De kok", antwoordde Gert. "Hm, geen kok-type." "Zo", zei de secretaris rustig, "die's weg, Dijk!" De butler keek geschrokken naar de secretaris. "Hup, eten maken voor meneer, ik ben verdorie toch geen aanrechtdel?" Dijk moest even knipperen. "Maar hoe moet ik..." "Wat interesseert mij dat, kijk in de vriezer!"

Het was reeds 10 uur geworden. Het incident had de avond nogal uit zijn schema gegooid. De gong klonk voor het eten. De eetzaal was een indrukwekkend gebeuren in het domein van oom Lucas. Al voordat je de kruk van de zwaren eiken deur aan kon raken, keek een chagrijnig type uit het verre verleden je vermanend aan. Hij hing schuin boven de deurpost in een enorme zware gouden lijst. Ze hadden hem geschilderd in een of ander park, terwijl hij voor een paard stond. Het paard was een hengst, dat kon je zonder vergrootglas wel zien. Blijkbaar kon het de man die ervoor stond geen reet schelen of het beest een hengst of een merrie was. Hij had in ieder geval geen moeite gedaan om de primaire geslachtskenmerken af te dekken, met als gevolg dat de dienstdoende artiest de lichaamsdelen in kwestie schaamteloos had meegeschilderd.

De tafel was netjes gedekt. Dat kon die butler wel. Nu het eten nog. Oom Lucas zat aan het eind van de tafel. Hij gromde tevreden. Het was etenstijd en hij had zijn woedeaanval overleefd. Oom Lucas was een gebocheld oud mannetje geworden, zag ik nu. Ik zat tegenover de secretaris die kunstig zijn servet om zijn hals knoopte. "Zo", riep hij voldaan, "wat schaft de pot vandaag!" Het antwoord op deze vraag liet niet lang op zich wachten. Dijk kwam al binnen met een paar dampende borden die hij vakkundig voor ons neerzette.

"Die Dijk is zo gek nog niet huh?", riep de secretaris. Ik keek naar m'n bord. Ik zag een beetje frites en niet nader te benoemen paneermeelreepjes. Gert zat er net op te kauwen. "Hmm", zei hij proevend, 'Haute cuisine, Dijk, jij mag blijven." Oom Lucas was blijkbaar niet dezelfde mening toegedaan. Hij keek met grote ogen naar zijn bord. "Wat is dit???", schreeuwde hij. Hij geloofde zijn ogen zeker niet. "Vissticks", antwoordde de butler. "Lekker hoor", probeerde Gert. "Vissticks???", bulderde oom met opengesperde ogen. "Kaptein Iglo", zei Gert, oom Lucas diep in de ogen kijkend. "Kaptein Iglo?????"

De woede van oom was vreselijk, en het duurde nog geen seconde of de vissticks zaten tegen het behang geplakt. "Zonde", zei Gert, toen de laatste visstick door de lucht vloog, wiens vlucht werd begeleid door een angstaanjagend gerochel, "ik had ze best wel gelust." "Hou je mond!", schreeuwde de bejaarde. "Misschien kunnen we beter naar een restaurant gaan." "Ik hou niet van restaurants!!" "Nou, maar je kookkunst is ook niet geweldig, Luuk", ging de secretaris verder. "Noem me geen Luuk!!..... Lummel!!.... Bwaaghaa!!"

De spetters vlogen in m'n gezicht, zodat de smaak tot eten me verging en ik m'n laatste visstick ook maar een zetje gaf. Er volgde een lang stilzwijgen. Dijk schoof zenuwachtig op zijn stoel. Gert peuterde wat aan zijn servet. Op de achtergrond was af en toe het geluid te horen van een visstick, die van de muur gleed en op de grond plopte. "Luister!!", schreeuwde oom. Hij stond gevaarlijk aan het eind van de tafel met vuurschietende ogen, "Morgen is het 1ste Kerstdag, en dat is een bijzondere dag!" Hij zwaaide met zijn wijsvinger in de lucht.

"En dan wil ik een Kerstmaaltijd. Zoals altijd! Kok of geen kok!!, anders vliegen jullie er allemaal uit, jij ook neef!!" "Kok of geen kok!!" Het was stil. Gert beet in zijn vuist. "Verdwijn uit mijn ogen, voordat ik ga overgeven!!" De secretaris kreeg grote ogen en Dijk liep hard met zijn handen voor zijn broek de eetzaal uit. We stonden snel op want we hadden al een keer oom Lucas zien doen waar hij mee dreigde. Dat was in zijn eigen terrarium, toen de man zijn hagedissen aan het borstelen was, want die hadden net de paartijd achter de rug.

De butler kwam mosselsoep opdienen en oom kreeg spontaan last van maagkrampen, omdat zijn schoonmoeder hem mosselsoep had laten eten tijdens de eerste kennismaking. Desalniettemin, het ontbijt (spiegeleieren met spek en een kilo uien, zwaar spul) kwam eruit. Het schijnt een vreselijk karwei geweest te zijn om ooms maaginhoud van de slangen en de hagedissen af te krijgen.

"Je had hem gewoon z'n bonus moeten geven, Luuk", fluisterde Gert. "Noem me geen Luuk!! We renden al. Gert smeet de deur achter zich dicht, waartegen we het etensbord van oom uit elkaar hoorden spatten, dat blijkbaar leeg was. "18de eeuws bord", zei Gert, "wat zeg je me daarvan?" "Dat ik nog steeds honger heb", antwoordde ik, "is er een shoarmatent in dit gehucht of zo?"

"Waarom kwam je nou net met die vissticks, oen!", riep de secretaris kwaad naar de butler. We zaten met z'n drieën aan een tafeltje in "De Sahara." Een man met naambordje 'Ahmed' kwam met drie mandjes Shoarmabrood op ons aflopen. "Er was niks anders", reageerde de jongen, die nog niet van zijn schrik was bekomen en dientengevolge zijn uniform nog aan had. "Hoe bedoel je er was niks anders?" "Er was niks anders, de vriezer was leeg, en de koelkast ook, niets! Alleen die vissticks! Ik had echt geen keus Gert!" "Bedoel je... dat er helemaal niets in huis is?" "Ik heb niets kunnen vinden."

De secretaris reageerde met een heel vies drieletterig woord, "nu zitten we, nou zitten we heel mooi, hoe maken we morgen in hemelsnaam een Kerstmaaltijd voor die ouwe gek!" Ik verborg m'n gezicht in m'n handen. Kerstavond, alles dicht. Ik keek door m'n vingers naar de secretaris, die zijn hoofd moedeloos op een hand liet steunen. Dijk probeerde de zaak te vergeten en nam een flinke hap shoarmavlees. "Wat dacht je van een take out shoarma", probeerde ik. "Ben je helemaal?? Die ouwe slaat ons dwars door de ruit! Hadden we maar een eend of een kalkoen, of tenminste een kip of zo." We keken elkaar getroffen aan. "Kippie!!", riepen we gelijktijdig.

Na onze shoarma verorberd te hebben, reden we richting het slot, of beter, de buren van het slot. "Nou hopen dat die kleine niet met die kip in bed slaapt", merkte Gert op. Langzaam reden we zonder licht naast het huis. Gert sloop uit de auto en sloot onhoorbaar de deur. Nu was het wachten geblazen. Het leek alsof de kippedief uren wegbleef. Ik trommelde zenuwachtig op het dashboard. Plotseling dook een onguur gezicht voor het raam en Gert opende de deur.

"Kheppum", fluisterde hij, "Hahaa!". Hij tilde een grote witte kip naar binnen aan zijn nek. "Ik heb 'm alvast zijn nek omgedraaid, het stomme beest." Ik juichte van blijdschap. Eenmaal in het donkere kasteel aangekomen, slopen we naar de keuken. Ik liep gelijk naar buiten, ging op het trapje zitten en begon het dode beest alvast te plukken.

"Joohoo and a bottle of rum", fluisterde Gert die naar buiten was komen sluipen met een fles in zijn hand. Het was een heel karwei, het schoonmaken, maar na een uur lag ik in bed en viel in een droomloze slaap. De volgende ochtend werd ik laat wakker door een hongermakende braadgeur. Ik kleedde me aan en rende naar beneden, richting keuken. Daar stond Gert opgewekt sla te snijden. "Hee makker, lekker geslapen? Kom eens kijken." Hij trok de oven open en boog z'n hoofd voor de opening. "Is ie niet prachtig? Hij heeft alleen één poot, maar een kip is een kip zei de heer, en vet dat ie is, een moordkip, ik zweer het je." Ik liet Gert zijn gang gaan en bracht de rest van de ochtend door met lezen.

Om 1 uur luidde de gong. Oom Lucas zat al aan tafel met een borreltje. Hij gromde tevreden. Etenstijd. En wat voor eten. En hij had weer een woedeaanval overleefd. Gert zat al tegenover me, hij had het opdienen aan Dijk uitbesteed. Gert zag er opgewekt uit. "Wat krijgen we?", vroeg oom Lucas. "Een Kerstmaaltijd baas, een Kerstmaaltijd", riep de secretaris blij. "Oh, ik hoop het voor je." Op dat moment kwam de butler binnen, triomfantelijk een dampende schaal op tafel zettend. De ouwe snoof genietend de geuren van het welriekende gebraad op.

"Kip!", riep ook Lucas blij, "mijn favoriet." Hij opende de schaal en snoof luidruchtig met zijn ogen dicht. "Bwaaaghe bwaaaghe", rochelde oom, het werd hem duidelijk teveel. Toen begon het delen. We kregen allemaal een heel klein stukje, maar het kon ons niets schelen. "Waar is m'n microscoop", riep Gert nog, duidelijk in een lollige bui. "Gert, shut up", siste ik onhoorbaar, want het ging net goed. Die ouwe had gelukkig niks gehoord, hij zat driftig in het gevogelte te snijden. "Hee", mompelde hij plotseling, zijn gesnij stakend, "er mist één poot, en ik hou juist zoveel van kippepoot."

"Ja, ik weet niet wat die kok heeft uitgespookt met de voorraad", zei Gert snel. "Ach, wat maakt het uit, ik bewaar die ene poot voor het laatst." Een kwartier lang aten we zwijgend, genietend van Kippie. Oom Lucas maakte de geluiden van een ouwe beer en smakte luid. We waren bijna klaar, toen er buiten gerammeld werd aan de deur. "Er is iemand", mompelde oom met zijn mond vol, "ga even kijken".

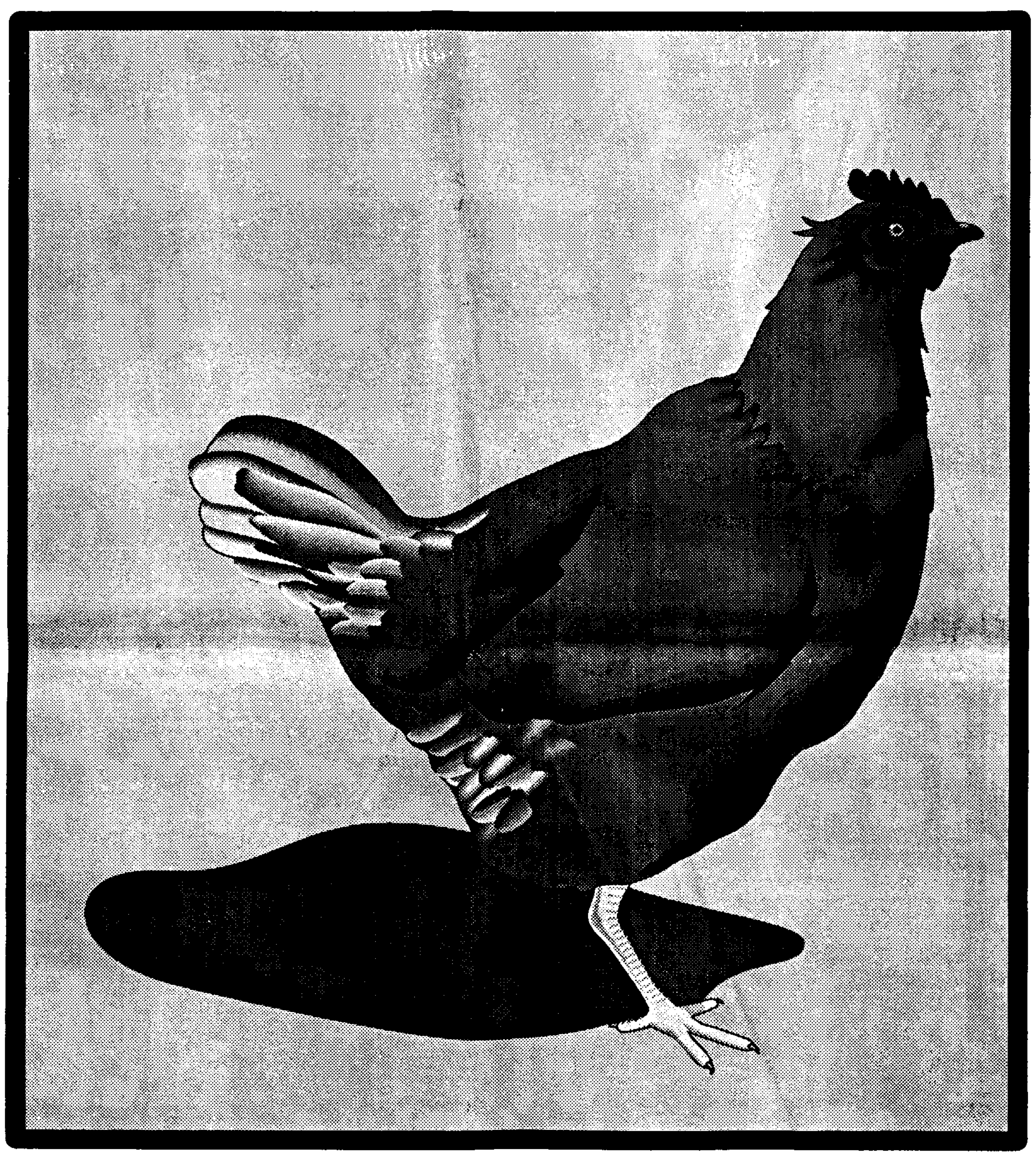
Dijk stond op. Op het moment dat hij de deur van de eetzaal opende, rende de buurvrouw binnen. Ik keek met verbazing naar deze schone nymf. Dat ze nog bestonden.

"Mevrouw", riep oom Lucas geschokt, "we zijn net aan het eten." "Maar heeft misschien de kip van Treintje gezien?" "De kip van Treintje?", kwam uit de mond van de bejaarde samen met een regen van stukjes kip en hij nam de ene poot in zijn mond. "Ja, hij is weggelopen, en ze was er zo blij mee." "Wie is Treintje?" fluisterde de ouwe verbaasd met zijn mond vol naar Gert. "Ik zou liever willen kennis maken met die vrouw huh huh huh", fluisterde Gert terug. "Heeft niemand die kip gezien", dramde de vrouw ongeduldig. "Hangt af", zei de secretaris, "hoe zag ie d'r uit". Ik schoot met m'n hoofd omhoog en keek Gert ongelovig aan. Gert was ondertussen rood aangelopen. "Hij had één poot."

Oom hief zijn hoofd op met grote ogen en de poot nog in zijn mond. Hij keek een tijdje ongelovig naar de vrouw, waarna hij met een ploppend geluid de poot uit zijn mond blies. "Bah, vieze zerik", zei de butler. "Wegwezen", bitste Gert me toe. Dat had hij niet hoeven zeggen, ik was al weg. "Gert, kom hier!!!", schreeuwde de bejaarde met zijn vette handen open naast zijn bord. "Nee nee, had die kok maar een bonus gegeven, Luuk." "Noem me geen Luuk!!" Een kippepoot vloog onze kant op. Gert smeet de deur dicht, maar hij had de poot al in z'n nek. "Waar is die kip", hoorde ik de vrouw schreeuwen. "Hou toch op over die rotkip, neem liever een hond of een bak vissen, stomme trut. Hij had trouwens maar één poot, schandalig dat ze zoiets een zielige oude man durven voorzetten! bwaaghe bwaaghe uugh bwargh."

Rennend naar mijn auto hoorde ik de bejaarde helemaal over zijn toeren raken. "Hee", riep Gert. Ik stopte en draaide me om. "Prettige Kerstdagen", riep hij me na, maar zijn mond werd gesnoerd, want een zilveren schaal met afgekloven kippebotten suisde dwars door het raam naar buiten. De lucht was gevuld met geluiden van brekend glas en een hevig rochelende bejaarde. "Daar", hoorde ik de ouwe onbeheerst schreeuwen, "ga ze maar begraven, daar gaat die rotkip met één poot, teringtrut." De teringtrut verliet uitzinnig schreeuwend het pand.

"Prettige Kerstdagen bwaaargh!", gilde oomlief, "en neem volgend jaar een kip met twee poten, trut!" "Prettige Kerstdagen", zuchtte ik terwijl ik de deur van de Volkswagen sloot en van de stilte kon genieten in de afgesloten auto. Ik zag de buurvrouw bukken over de kaalgevreten botten van Kippie, met op de achtergrond het vette gerochel van de lomperik die 'm opat. Ik schudde m'n hoofd en startte de auto en was weer op weg naar mijn zolderkamer, met die oude lampenradio.

Een tropische verrassing

[...]oor Emma Camba =

Het zal zo'n 18 jaar geleden geweest zijn. De locatie: een van de noor[...]er gelegen eilanden in [...]aribisch gebied, maar [...]ad natuurlijk net zò [...] Aruba kunnen zijn. [...]as 25 december en [...]end warm. Wel even [...]n. Liggend op het [...] met een tropische cock[...]ad voor de Europese [...]oordamerikaanse toe[...] koude kikkers, bar [...] met Kerst te maken. [...]l het hotelpersoneel [...]t had gedaan en een [...]rolijke rendiergeweien [...]chuimrubber op het [...] had gezet.

[...]ome toeristen op het [...] wentelden zich lang[...] van buik op rug en [...]terug. In de verte [...]e een klein bootje op.

[...]am al laverend dich[...]n kwam tenslotte recht [...] strand af. In het [...] een veel te dikke [...]n in een verkleurd, [...], die onder een luid [...], ho, ho, ho, ho", met [...] en al de zee instapte [...]volgens het strand [...] De toeristen, zich, als [...], maar nauwelijks [...] van het feit dat het [...]was, openden sloom [...]n.

[...] wat verfrommelde [...]an, waarin iedereen [...]tbijtkok (gebakken [...] spek, ommeletjes) [...]te herkennen, werd [...]nthousiast ontvangen. [...]stoorde de rust. "Ho, [...], ho, ho", riep hij [...] Het zweet druppelde [...]der zijn baard. Maar [...] kinderen, laat staan [...]wassenen, leken niet [...] de indruk van zijn [...]ning.

Het was de kerstman veel te warm, dat zag je aan hem.

Toch probeerde hij aandacht te krijgen. "Hè gèt, kerstman, ga even een stukje verderop; je staat in mijn zon!" Er werden zelfs wegzwaaiende gebaren met handdoeken gemaakt als hij in de buurt kwam. Moedeloos en na nog een keer of drie dapper het strand te zijn overgelopen, besloot de kerstman zich weer met zijn volle gewicht in te schepen.

Het strand reageerde enigszins opgelucht. Het bootje was wat afgedreven. De kerstman stapte met stoere laarzen door het water, rinkelde nog een paar keer teleurgesteld met zijn bel, hees de grote zak met cadeautjes recht op zijn rug en stapte met een voet in het bootje. Toen hij zijn andere voet erbij haalde, verloor hij zijn evenwicht en viel met een zware, golvenmakende plons in het water.

En toen pas werd het strand wakker. Een hoop geproest, gespetter en wild maaiende armen. Wel een aardig idee van het hotel om de gasten op deze *slap-stick* te trakteren. De kerstman spartelde en het strand lachte. Kijk daar toch eens zo'n rare kerstman aan. Totdat het gespartel er wel erg paniekerig uit begon te zien en een van de toeristen in de gaten kreeg dat het hier niet om een goeie grap ging, maar om een drama en direct het water in dook. De mensen op het strand gingen nu rechtop zitten. Wel heb je ooit. Zal deze kerstman nu werkelijk voor hun ogen aan het verdrinken zijn?

Fototoestellen werden tevoorschijn gehaald. Dit moesten ze vastleggen. Dit was nieuws! Spektakel! En dat kregen ze zo voor hun neus opgediend. Hoefden ze niet eens het strand voor af! Intussen werd de kerstman door een paar mannen uit het water gehaald en de kant op geschoven. Het strand kwam in beweging. Fototoestellen knipten. "Ach", en "Och", en "Arme man". De kerstman lag daar, met zijn ogen gesloten, zijn baard aan zijn linkeroor, zijn muts die hij — want harde zeewind — met een elastiek onder zijn kin had gebonden, hing over zijn schouder. Hij miste een laars, maar de bel en de zak met de kadootjes had hij nog stevig vast. "Rudolph!" zei hij zachtjes, opende zijn ogen een beetje en keek wat suffig om zich heen.

"Rudolph!". "Hij is een beetje in de war, ik geloof dat hij om zijn rendier vraagt", zei een van de omstanders. "Rudolph!""Hij vraagt om Rudolph, maar misschien kunnen we beter de hotelpsychiater laten komen. Straks denkt hij nog dat hij echt de kerstman is." Na een half uurtje verdween de belangstelling voor de groezelige kerstman en zochten de strandgasten hun ligstoelen weer op. "Laat me maar even liggen", had de kerstman gezegd. "Laat me maar even bijkomen". En toen eigenlijk niemand meer aan hem dacht, gebeurde het. Vanuit de wolken kwam een gigantische arreslee tevoorschijn, getrokken door een prachtig rendier met een oplichtende rode neus: Rudolph. De arreslee landde heel zachtjes op het zand, dat even opstoof. De kerstman kwam omhoog, stapte in en vloog zoevend weg, de toeristen op het strand als versteend en naar adem happend achterlatend.

Geschokt, maar vooral ook beschaamd keken ze hem na. Hij was even zo dichtbij ze geweest. Ze hadden met de echte kerstman kunnen praten, hem aan kunnen raken, bij hem op schoot kunnen zitten. In plaats daarvan hadden ze hem genegeerd, uitgelachen en bijna laten verdrinken. Tot zonsondergang werd er op het strand nog heftig nagepraat. Toen zocht iedereen de hotelkamers weer op met de wetenschap dat ze ieder jaar met kerstmis aan dit voorval terug zullen moeten denken. En wat nu de moraal is van dit verhaal? Beoordeel een kerstman nóóit, maar dan ook nóóit op zijn pak!

Thuis met Kerstmis

[...]dens de feestdagen [...]en we te reflecteren [...] te staan bij belang[...]rijke [...]ten van het [...]ven zoals oorlog en [...]ede, rijkdom en armoe, [...] en leed. Maar ook de [...]ne dingetjes die nor[...] haast ongemerkt voo[...]bij glijden, zijn belang[...]rijk. In dit verhaal wil ik [...] stilstaan bij enkele [...] die kleine dingetjes [...] zich voordoen tijdens [...] Kerstperiode.

[...]or Jeffrey Sybesma =

Er valt altijd wel iets te regelen gedurende het jaar en zeker tijdens de feest[...] Telkens als ik dan wat [...]schrijven - en dat is [...]lijk vaak: denk maar [...]dschappenbriefjes, aan[...]gen die telefonisch [...] doorgegeven, briefjes [...]uisgenoten- kan ik ner[...]n pen of potlood vin[...] toch weet ik dat er [...] van die voorwerpen [...] moeten zijn. Zo nam ik [...] nog van een verga[...]kent alle potloden [...] plaatste ze netjes in [...]rtje naast de tele[...]

[...] krijg ik heel vaak [...] met de allerlei [...] erop gedrukt van [...] en kennissen. Deze [...]k in een prachtige [...]der, die ik enkele [...]den van Sinterklaas [...]tegisch geplaatst op [...]n. Uit beide bewaar[...] verdwijnen binnen [...] keren zowel de [...] de potloden. Oh [...] ook nog een rom[...] in de keuken met [...] andere schrijfmate[...] stiften, vulpennen, [...] en ga zo maar [...] ook deze la is [...] mogelijke [...] een enkel exem[...] bij gebruik leeg [...] blijken te zijn. [illegible] [...] neem nooit [illegible]

mee naar mijn werk omdat ik daar in de la van mijn bureau al een doos vol pennen heb, waar af en toe ook wel een pen verdwijnt, maar dat komt door mijn collega's die hun eigen pennen weer eens kwijt zijn. Nee, andere huisgenoten moeten ze dus hebben weggemaakt of meegenomen.

Ik besluit tot een diepgaand onderzoek. Allereerst vraag ik alle huisgenoten of zij misschien weten waar alle pennen en potloden zijn gebleven. Allemaal schudden meewarig hun hoofd en beweren bij hoog en laag dat zij echt niet weten waar ze kunnen zijn. Daarna ga ik snuffelen in andere kamers en lokaties waar dingen worden neergelegd zoals nachtkastjes, badkamerkastjes, slaapkamerbureaus en kaptafels. Alles wat maar laatjes vertoont is verdacht.

En inderdaad. Mijn speurtocht levert een aanzienlijke hoeveelheid pennen, potloden, stiften en andere spulletjes op. Sommigen daarvan ben ik al minstens een jaar kwijt zoals mijn dure vulpen van een gerenommeerd merk. Daarbij komen nog allerlei andere verrassingen tevoorschijn zoals een lang gezocht en opgegeven boek, een favoriet t-shirt -dat misschien niet echt zo favoriet was want anders had ik hem allang gemist- en een stel sokken met Micky Mouse-figuurtjes.

Als laatste verzoek ik iedereen of zij mij toestaan in hun tassen en koffertjes een blik te mogen werpen. Onder protest wordt dat uiteindelijk toegestaan en voilá de grootste hoeveelheid verloren pennen en potloden bevinden zich hier. Mijn vrouw bij voorbeeld had 5 potloden en 3 pennen in haar tas die ze altijd met zich meezeult.

KLERENHANGERTJES

Een ander fenomeen dat ik met u wil delen is de wonderbaarlijke vermenigvuldiging van de klerenhangertjes. Heeft u dat nu ook? Dat de klerenkasten steeds voller worden met hangertjes? Dat u overal hangertjes tegenkomt? Nu mijn huis is ervan bezeten. Overal kom ik ze tegen. In de kasten met of zonder kleren, in andere kamers hangend aan deuren en knoppen, onder bedden en in de badkamers. Het lijkt wel een moderne versie van de tovenaarsleerling.

Ik begrijp het eigenlijk niet zo goed. Ik koop nooit extra hangertjes en mijn vrouw ook niet. En toch worden het er met de dag meer. Maar nu ik wat meer tijd heb om erover na te denken heb ik een mogelijke verklaring. De stomerij! Iedere keer dat we kleren terugkrijgen die netjes schoongestoomd zijn hangen ze op knaapjes. En als we ze brengen doen we dat zonder.

Dit moet de bron zijn. Maar dan valt me nu pas op hoe vaak we dan kleren wegbrengen want om zo'n snelle vermenigvuldiging van hangertjes te hebben dus op vele gangen naar en van de stomerij.

Misschien toch mijn vrouw vragen om de volgende keer enkele terug te brengen voordat ik mijn nek breek over die dingen waar ik telkens achter blijf haken.

Laat ik u over een nieuwe hobby vertellen, die ik nu tijdens de feestdagen met plezier kan uitoefenen, namelijk boodschappen doen. Wij doen de meeste boodschappen op zaterdag zodat we de rest van de week daar niet meer aan hoeven te denken. Zo doet dus ook de rest van het eiland want het is druk bij elke supermarket, zeker nu. Maar dat vind ik niet erg hoor, dat maakt het juist zo interessant om mensen te observeren. Ja, mijn hobby is om mensen in hun doen en laten te observeren tijdens het boodschappen doen.

Het begint al bij het parkeren. Meestal zijn de parkeerplaatsen behoorlijk vol zodat je moet zoeken of even moet wachten om iemand de kans te geven om weg te rijden die net klaar is met boodschappen doen. Niet iedereen heeft geduld en sommigen schieten snel voor je langs om de net opengevallen plaats van je af te pikken. Het is een jungle daarbuiten, ik verzeker je. Binnengekomen begint de volgende strijd namelijk die om een karretje.

De meest gehaaide mensen staan al klaar bij de kassa om nog voordat je spullen goed en wel eruit gehaald zijn, de kar onder je handen weg te grissen. Heb je eenmaal een karretje -en ik heb altijd pech om eentje te krijgen die piept, naar links trekt of naar rechts en eenmaal heb ik zelfs een wiel onderweg verloren- dan moet je gehoorzamen aan de regels van het rijden door gangpaden. Je begint systematisch de golf van andere karretjes te volgen en kunt na enige meters geen enkele andere kant meer op dan met de massa mee.

Ik heb wel eens geprobeerd de andere kant op te rijden -allemaal boze blikken- of in te halen -kostte me bijna een toren met blikjes en nog bozere blikken- en heb menig persoon -niet expres hoor-zijn achillespees beschadigd door te snel op te lopen. Het valt niet mee om netjes te winkelen hoor!

Er zijn uiteraard ook leuke kanten aan winkelen op zaterdag. Je komt iedereen tegen. Vroeger ontmoette ik iedereen in de kroeg, maar nu ik nogal huiselijk ben geworden, ontmoet ik iedereen in de supermarket. Gezellig hoor. Ik hoor alle nieuwtjes, roddels en maak afspraken bij de vleet. Wat ook leuk is, is de verschillende mensen te analyseren aan de hand van de dingen die zij in hun karretjes hebben opgestapeld. Dat doe ik vooral als ik bij de slagerij op mijn beurt moet wachten. Je herkent meteen de mens uit het soort eten. De sportievelingen hebben allemaal yoghurt, bruin brood, verse groenten, kaas en melk. Ze komen ook in kedsen, korte broeken en t-shirts boodschappen doen. De levensgenieters, klassiek gekleed, zie je hun karren vullen met flessen wijn, koekjes en snacks, en de echte stevige eters kopen zakken vol met verschillende vleeswaren zoals pork chops, lomito en karni stobá, aardappelen, meelprodukten en dergelijke.

Eind van de maand en nu met de feestdagen bereikt de verkoop een hoogtepunt. Het lijkt net alsof alles in de winkel voor niets is. Het is stampvol en iedereen koopt karren vol. En toch is dat niet zo vanzelfsprekend. Ik vind dat de prijzen van voedsel de laatste tijd behoorlijk zijn gestegen.

LEKKER ETEN?

Nu we het toch over eten hebben wil ik een woordje richten aan al die lekkere eters. Weten zij eigenlijk wel wàt zij precies eten? Is hun eten wel zo gezond als het eruit ziet? Laten wij eens al die ham, ayaca's, Kerststollen en oliebollen nader bekijken.

Al dat voedsel bestaat uit drie basiscomponenten namelijk vetten, koolhydraten -of suikers- en eiwitten. Iedereen weet dat vetten -in het bijzonder de verzadigde vetten die in dierlijk vlees zitten- uiteindelijk slecht zijn. Zij zijn de veroorzakers van hartinfarcten, verstopte bloedvaten en verhoogde cholesterol gehaltes. Daarnaast wordt een overdaad aan koolhydraten door ons lichaam omgezet in... ook weer vetten. En ik hoef niets meer te zeggen over waar die blijven en hoe moeilijk het is die weer kwijt te raken.

Ik heb voor mijn eigen informatie en reflectie voordat ik echt begin te eten, maar weer eens een boekje uit de kast gehaald dat ik kocht toen ik nog student was. Het dateert uit 1973 maar volgens mij is alles wat daarin staat nog steeds min of meer waar.

Uitgangspunt van het boek is het feit dat voedsel voor de meesten van ons een luxeprobleem is -in Nederland zeker- en voor sommigen van ons op Curaçao ook. Daarbij kan voedsel niet los worden gezien van andere maatschappelijke verschijnselen. Zo wordt teveel voedsel geconsumeerd als uitlaatklep voor spanningen en frustaties als onderdeel van deze maatschappij. Ook verpakking [...] samenhang met het voe[...] zorgt voor milieupro[...] denk maar aan pl[...] naast zien we een [...] dere verschi[...] maand[...] ons w[...] door [...] en *fastfood chains*.

Een van de slechte aspecten van deze ketens is dat het gebruik van verse groenten, fruit en andere primaire produkten zoals melk- afneemt. De voedingswaarde van fastfood produkten is over het algemeen veel minder dan zelfgemaakt voedsel dat goed uitgebalanceerd is. Een ander gevolg van het toegenomen gemak in de keuken is het toegenomen gebruik van synthetische toevoegingen in het voedsel zoals voorsuikeren, invriezen, chemicaliën, conserveringsmiddelen en dergelijke.

Er zijn meer dan 2000 verschillende chemische additieven voor voedsel in gebruik. Daarnaast zien we steeds meer imitatie-voedsel. Dit nieuwe voedsel lijkt op en smaakt naar normaal voedsel maar is compleet synthetisch. Denk maar aan imitatie-crab meat, kunst-slagroom, en ga zo maar door. Convenience voedsel komt vaak in prachtige verpakkingen die ook nog micro wave bestendig zijn. Deze verpakking kost soms meer dan het voedsel. Als laatste wil ik enige woorden kwijt over de voedselproduktie. Heeft u wel eens gekeken hoe of onze buitenlandse en lokaal geproduceerde, altijd verse kip wordt geproduceerd? Op grond van economische motieven waarbij vooral gekeken wordt naar efficiëntie, verhoogde produktie in kortere tijd, worden dieren -niet alleen kippen- gestopt in kleine kooitjes, volgestopt met hoogwaardig voedsel vol met groeihormonen en allerlei andere chemische stoffen tegen ziektes om er toch maar voor te zorgen dat zo snel mogelijk een kip of stuk vlees in de koelbox van de supermarket ligt die weinig in produktie gekost heeft.

Woorden als scharre[...] en scharreleieren [...] bekend uit N[...] hebben hier [...] Nog zo'n p[...] u waarsch[...] gedacht [...] truc van [...] toevoegen. [...]enten [...] veel [...] de wer[...] weinig meer[...] zo is er nog veel [...] vertellen over voed[...] maar daar zal ik niet [...] over uitwijden voordat u werkelijk uw appetiet kwijtraakt. Ik wens u een prettig en gelukkig Kerstfeest.

Waarschijnlijk laatste Kerst op het eiland

Zusters van Imeldahof gaan Aruba verlaten

= door Leontine Merkies =

De zusters Dominicanessen van Bethanië, gewoonlijk de 'zusters van Imeldahof' genoemd zijn een bekend begrip op Aruba. In 1951 bracht de algemene overste van hun orde met haar assistente een oriënterend bezoek aan Aruba; in 1952 vestigde zich de eerste groep van zeven zusters van Bethanië op het eiland. Vanaf die tijd hebben er in totaal 40 zusters op Aruba gewoond en gewerkt. Zeer binnenkort zullen vijf van de zeven laatste zusters van Bethanië voorgoed van Aruba vertrekken, terug naar Nederland.

Hoogstwaarschijnlijk is deze Kerst voor hun de laatste Kerstmis op het eiland. Hun klooster naast het Kinderhuis Imeldahof is aangekocht door de Arubaanse overheid en al hun werkzaamheden in diverse stichtingen zijn overgenomen door Arubanen. De zusters van Bethanië zijn altijd zeer bescheiden geweest over hun bijdrage aan de ontwikkeling van het welzijnswerk op Aruba. Op de valreep voor hun vertrek is het moment daar om, in gesprek met zuster Imelda en zuster Brigitte, een stukje geschiedenis van 'Bethanië op Aruba' te beschrijven.

HOE HET BEGON

In april 1951 kwam pastoor Burgemeester van Oranjestad naar het moederhuis van de zusters van Bethanië in Venlo met de vraag om een voogdijhuis te komen beginnen op Aruba. Hij herinnerde hierbij aan de eerdere aanvragen hiertoe van Mgr. Verriet, bisschop van Willemstad uit 1937 en 1947. Door de oorlog was daar niets van gekomen, en de nood was hoog.

Het plan was als volgt: er zouden zo snel mogelijk enkele zusters naar Aruba overkomen en een school overnemen van de zusters Dominicanessen van Voorschoten. Dan hadden die zusters alvast een inkomen en ze konden zo meteen de bouw van het kinderhuis van dichtbij leiden. De damesvereniging Unitas uit Oranjestad zou de benodigde gelden verzamelen en de stichting Don Bosco zou het geld beheren. Na de bouw zou het kinderhuis in eigendom van de congregatie worden geschonken.

Enkele maanden later kwamen moeder Imelda, toenmalig algemeen overste, en haar assistente zelf naar de Antillen om zich te oriënteren en de zaken ter plaatse te regelen. Na besprekingen met de Voogdijraad, de Reclassering, Economische Zaken en diverse stichtings- en schoolbesturen werd de stichting Bethanië van de Nederlandse Antillen opgericht. Het 'kleine huisje naast de pastorie van Noord' werd overgenomen van de zusters van Voorschoten en ingericht. De zusters van Bethanië konden komen. Waarom juist de zusters van Bethanië? De congregatie werd in 1866 in Frankrijk gesticht door pater Johannes Jozef Lataste, een Franse pater van de Dominicanen. Zijn inspiratie om een nieuwe orde te stichten kreeg hij tijdens het geven van een retraite in een vrouwengevangenis. Hij wilde discriminatie van door de maatschappij uitgestotenen doorbreken. Dit betekende voor hem ook dat kinderen en jongeren die geen ouderlijk thuis hebben of uit sociaal bedreigde milieu's komen in de religieuse gemeenschap van Bethanië zouden moeten ondervinden dat ze zonder voorbehoud geaccepteerd worden.

Zo begon Bethanië met als specifieke missie het rehabilitatiewerk, wat later over ging in het kinderbeschermingswerk. In 1914 kwamen de eerste zusters vanuit Frankrijk naar Venlo in Nederland om zich daar te vestigen. Al spoedig kwamen er meerdere kloosters in Nederland, Duitsland, België, Italië, Canada, Amerika en in 1952 dus ook op Aruba. Bij al deze kloosters werden kinderhuizen gebouwd om kinderen in nood op te vangen. Voor al hun werkzaamheden met kinderen werden diploma's vereist. Zo zijn er via Bethanië ook op Aruba cursussen Kinderbescherming A en B verzorgd voor zusters en leken die in het kinderbeschermingswerk zaten.

SCHOLEN

Op 15 januari 1952 arriveerden de eerste zeven zusters van Bethanië per boot op Aruba, waarvan nu nog als laatste zuster Imelda en zuster Rosita in het klooster wonen. Zuster Imelda vertelt: "Bij onze aankomst, 's morgens om 6 uur regende het... Maar ondanks de bui stond er een groep mensen klaar om ons af te halen. Toen begon de laatste rit van onze lange reis naar Aruba, naar Noord. Alle kinderen stonden voor de school met vlaggetjes te zwaaien.

De kerk werd nog bekeken en toen trokken we ons eigen huis binnen, waar we ons meteen thuis voelden." Vijf van de zeven zusters begonnen daags daarna hun werk als onderwijzeres op de St. Annaschool. Om op Aruba te mogen wonen moesten de zusters immers zelf de kost verdienen. Snel werden er cursussen Papiaments gevolgd om de inburgering op het eiland te bespoedigen.

In totaal zijn er 14 zusters van Bethanië in het onderwijs werkzaam geweest. In die tijd was de bisschop het RK Schoolbestuur. Elke congregatie was plaatsvervangend schoolbestuur in naam van de bisschop. Zo werden de zusters van Bethanië dus ook plaatsvervangend schoolbestuur. En ook op dit gebied breidden de activiteiten van de zusters zich flink uit: in 1958 kreeg de St. Annaschool een nieuw gebouw, en de oude school werd gebruikt om er de Lourdes huishoudschool in te beginnen (later Paso Sigur).

Aan de andere kant van het oude gebouw werd begonnen met de Maria Goretti kleuterschool (later Cayena kleuterschool). In 1960 werden in Brasil de Christus Koningschool en de Tarcisiuskleuterschool overgenomen. En in San Nicolas kwam in 1962 bij het door de zusters opgezette dagverblijf Te Aworo ook de Te Aworo kleuterschool. In 1970 werden alle RK schoolbesturen afgegeven aan leken in de stichting SKOA, waaronder daarna alle schoolzusters verder werkten. In 1983 verliet zuster Ancille als laatste zuster van Bethanië de school.

Intussen werd er druk gerekend en getekend voor de bouw van het kinderhuis, waar het tenslotte allemaal om begonnen was. In januari 1954 startte de bouw van vier paviljoens van Kinderhuis Imeldahof waarvoor het bestuurscollege van Aruba een grote lening gaf. Door een eendrachtig en energiek samenwerken van mgr. V.d. Veen Zeppenfeldt, Bestuurscollege, Voogdijraad, Unitas en Don Bosco, door koninklijke giften van de Lago en bijdragen van de Lions en andere verenigingen en clubs kwam het Kinderhuis Imeldahof tot stand.

Op 25 november 1954 werden de paviljoens ingezegend door mgr. V.d. Veen Zeppenfeldt. Zij werden genoemd naar de vier prinsessen. In drie paviljoens kwamen 15 kinderen te wonen met twee zusters die dag en nacht aanwezig waren. De zusters zelf betrokken het vierde paviljoen tot hun klooster in 1958 klaar was. Inmiddels was er een tweede groep zusters gearriveerd die leidsters bij de kinderen werden. Tot 1960 kwamen er telkens nieuwe zusters bij uit Nederland, waaronder drie Arubaanse zusters die hier hun roeping hadden gekregen.

Algemeen overste moeder Imelda tijdens een bezoek aan Aruba.

Toen de zusters hun eigen klooster konden betrekken waren er in totaal 60 kinderen en 8 zusters in het kinderhuis. Het eilandgebied Aruba vergoedde de exploitatiekosten, alsmede de kosten van kinderen en personeel (de zusters werden later semi-ambtenaar). Een groot deel van de kinderen kwam via Dienst Maatschappelijke zorg op Imeldahof, slechts een klein deel betrof justitiële plaatsingen (tegenwoordig is deze verhouding omgekeerd).

Zuster Brigitte, van 1970 tot 1985 directrice van het kinderhuis, vertelt: "Toentertijd wist je vaak de achtergrond van de kinderen niet eens. De kinderen bleven de hele week in het internaat en de ouders kwamen in het kinderhuis op bezoek. Later is het systeem van vakantie- en pleeggezinnen gegroeid. De leeftijdsgroep was tot in de zeventiger jaren van 0 tot 7 jaar voor jongens (daarna gingen die naar het internaat San Fernando op Curaçao) en van 0 tot 21 jaar voor meisjes. In de begintijd hadden we vaak jarenlang dezelfde meisjes, tot ze 21 waren, maar later werd de verblijfsperiode steeds korter."

Vanaf 1970 kwamen er lekenleidsters in het kinderhuis. In elk paviljoen werkten nu drie leidsters en er kwam administratief personeel. Telkens als er een zuster ophield met werken, kwam er een lekenleidster voor in de plaats. Met het oog op de toekomst, waarin de zusters hun hele werk wilden overdragen aan leken, werd in 1976 de Stichting Kinderhuis Imeldahof Aruba opgericht, waar eerst nog tijdelijk enkele zusters zitting hadden in het bestuur. In 1985 werd de eerste leken-directrice aangesteld, en in 1990 werden grond en paviljoens met bijbehorende gebouwen van het kinderhuis overgedragen aan het bestuur van de stichting. In 1993 trok de laatste zuster zich terug uit haar dienstverband bij Imeldahof. De zusters hadden hun taak volbracht.

TE AWORO

Op Imeldahof kregen de zusters dikwijls aanvragen om kinderen voor korte of langere tijd op te nemen, maar dan alleen voor overdag. De opzet van Imeldahof leende zich echter niet hiervoor. Daarom gingen de zusters op zoek naar een andere mogelijkheid en zo ontstonden in 1958 de plannen voor de oprichting van een kinderdagverblijf voor kinderen van 0 tot 4 jaar van werkende moeders. In 1960 werd de Mgr. v.d. Veen Zeppenfeldt-stichting in het leven geroepen met als doel gelden bijeen te brengen voor de bouw en instandhouding van kinderdagverblijf 'Te Aworo'.

Via allerlei acties werd geld ingezameld voor de bouw van het dagverblijf naast het tweede klooster dat tezelfdertijd voor de behuizing van de zusters in San Nicolas werd neergezet. In 1962 arriveerde de eerste baby, zes weken oud. In de jaren '60 verbleven er gemiddeld steeds zo'n 40 á 50 kinderen in het dagverblijf. Dit aantal groeide uit tot ruim 100 kinderen die er inmiddels een goed onderkomen krijgen. Tot 1971 bestond ook de mogelijkheid om de kinderen 's nachts onder te brengen. In 1962 werd er bij het dagverblijf ook een kleuterschool gebouwd.

In Te Aworo hebben van het begin af aan zusters van Bethanië en leken samen gewerkt. Tot 1992 had de Stichting Bethanië Aruba de verantwoording en de leiding van het kinderdagverblijf. In dat jaar droeg Bethanië officieel naast de leiding ook de gebouwen en gronden van Te Aworo over aan de Mgr. v.d. Veen Zeppenfeldt stichting. Ook hier bleven twee zusters nog even lid van het bestuur, maar trokken zij zich later definitief terug. In 1993 werd de leiding van de zuster-directrice na 21 jaar overgedragen aan een leek.

TOT BESLUIT

Nadat de zusters wegens hun leeftijd hun dienstverband in het kinderhuis, kinderdagverblijf en de scholen moesten opgeven, bleven zij zich als vrijwilligsters op velerlei manieren inzetten voor het parochieel, cultureel en sociaal werk op het eiland. Funari, FAVI en Kibrahacha waren zeer dankbaar met de hulp en ondersteuning van de zusters bij hun werk. Op de vrouwenafdeling van de KIA hielp een zuster jarenlang met handenarbeidactiviteiten.

En tenslotte werden oudpupillen thuis bezocht en nog altijd zoeken oudpupillen hun toevlucht bij de zusters. Vijf van de laatste zeven zusters zullen nu binnenkort repatriëren. Twee Arubaanse zusters van Bethanië, zuster Magda en zuster Enrica blijven op Aruba en vinden buiten het klooster hun woonplaats. Zo blijft er toch een stukje Bethanië op Aruba voortbestaan.

De vertrekkende zusters zelf zijn enerzijds heel nuchter over het naderend afscheid; het was immers steeds de bedoeling om nadat het werk opgezet was het over te dragen aan leken. "We zijn blij dat de overdracht overal zo goed verlopen is en dat het werk met veel enthousiasme door Arubaanse leken voortgezet wordt. Anderzijds doet het een beetje pijn om Aruba, waar we zo lang zo graag gewoond en gewerkt hebben te verlaten." Aruba kan de zusters van Bethanië dankbaar zijn. We wensen de zusters een behouden thuiskomst en... *te aworó*!

De zusters van Imeldahof, oktober 1994.

'Pirates of th

Howell Davis, de laatste en meest dodelijke van alle kapiteins.

= door Irene Braakman =

Er staat een stevige bries als we de groene boel aan stuurboord passeren en de haven van Roadtown, de hoofdstad van Tortola, achter ons laten. We zijn net aan onze vakantie begonnen en zetten koers naar Peter Island. Twee weken zeilen, met niets anders om ons heen dan de zee, de wolken, de wind en de bergen in de verte. Geen telefoon die je rust kan verstoren, geen karwei dat geklaard moet worden, geen klus die nog even gedaan moet worden. We hebben alle verplichtingen, en dat zijn er heel wat, achter ons gelaten. We hebben een jacht gehuurd en gaan een tocht maken langs de Britse Maagdeneilanden.

De British Virgin Islands (BVI) is een uit ongeveer veertig eilandjes en riffen bestaande eilandengroep die samen op het oppervlak van Curaçao passen. Slechts zeven van de eilanden zijn bewoond en niet meer dan elf worden door jachten aangedaan. De rest ligt onberoerd in de zee. Tortola heeft het grootste oppervlak en de meeste inwoners, die overigens niet meer dan negenduizend bedragen. Vulkanisch van oorsprong rijzen de eilanden veelal steil op uit zee, waarbij de donkere begroeiing van de hellingen een schril kontrast vormt met de helder blauw groene zee rondom.

De onregelmatige kustlijnen vormen talloze baaien met even zo vele prachtige zandstranden. Anegada is het enige niet-vulkanische eiland. Het is een soort atol, bestaande uit koraalsteen, dat met moeite het hoofd boven water lijkt te houden en wat ook moeilijk te benaderen is door riffen rondom. De eilanden liggen tussen de vierenzestigste en vijfenzestigste graad westerlengte, de Virgin Passage en de Anegada passage, op een onderzees plateau waarvan de as op achttien graden noorderbreedte over een lengte van ongeveer honderd kilometer in west-oostelijke richting loopt. De eilanden grenzen aan de noordzijde aan de Atlantische Oceaan. De zuidzijde wordt begrensd door de Caribische zee. Er dwars doorheen loopt het goed navigeerbare en beschutte Francis Drake Kanaal. De wind waait gedurende het grootste gedeelte van het jaar niet harder dan tien tot vijftien knopen, hoewel deze met name rond de jaarwisseling kan toenemen tot twintig à vijfentwintig knopen. Christmas winds worden ze daarom wel genoemd.

Doordat bovendien de temperatuur van de lucht en het water, net als op Curaçao trouwens, het hele jaar door vrij constant is, met slechts een paar graden verschil tussen zomer en winter, is het een waar genot te zwemmen, snorkelen, scubadiving te bedrijven of te zeilen. De zee en het zeiltoerisme zijn de belangrijkste bron van inkomsten voor de eilanden. Cultureel erfgoed zul je tevergeefs zoeken. De begroeiing lijkt op die van Curaçao: langs de kust zie je veel manzalinja's, dreifi di laman en mangroves. Op de hellingen vallen naast de flamboyants en de frangipani de agaves op, hier century plant genoemd. Een grappige bijkomstigheid in het licht van deze Kerstkrant is het feit dat deze planten, als ze uitgebloeid, afgesneden en verdroogd zijn, als Kerstboom worden gebruikt. De poinsettia, beter bekend als Kerstroos en op z'n mooist rond de Kersttijd, komt ook veel voor.

De verschrikkelijke Teach.

GESCHIEDENIS

De Virgins werden in 1493 door Columbus ontdekt op diens tweede reis naar de West. De eilanden werden genoemd naar de heilige Ursula en haar elfduizend maagden. Het is niet duidelijk of Tortola, het Spaanse woord voor tortelduif, z'n naam kreeg van Columbus of van latere Spaanse kolonisten. De oorspronkelijke bewoners van de Maagdeneilanden waren, net als elders in het Caribisch gebied, de Cariben. In 1585 stuurde keizer Karel V troepen uit Spanje, om de eilanden te bezetten. Bij die gelegenheid werden de oorspronkelijke bewoners verslagen. Tot in de zeventiende eeuw bleven de eilanden praktisch onbewoond. De Spanjaarden noemden ze daarom 'islas inutiles'.

Het duurde tot in de achttiende eeuw voor de eerste, uit Holland afkomstige, kolonisten neerstreken. Ook Jost van Dyke, de naamgever van één van de eilanden, was mogelijk een van hen. Eigenlijk weten we niet precies wie Joost van Dijk was. Misschien was hij ook wel een piraat of boekanier. Vóórdat kolonisten zich op Tortola vestigden, diende het eiland voornamelijk als uitwijkplaats voor vrijbuiters en zeerovers. Daarvan was Edward Thatch, beter bekend als Blackbeard, wel de bekendste en beruchtste. Naar hem werd Thatch Island genoemd, zoals Norman Island werd vernoemd naar een Franse piraten-kapitein Norman. Zó werd in 1648 Soper's Hole gesticht, de eerste en nog steeds bestaande nederzetting op Tortola. Hollanders, Engelsen en Denen hadden wisselend de heerschappij over de Maagdeneilanden. In 1680 werden de eilanden verdeeld in een Deens westelijk gedeelte en een oostelijk Engels gedeelte, bestaande uit Tortola, Jost van Dyke, Peter Island, Virgin Gorda en Anegada.

PIRATEN

Vele zeerovers hebben het Caribisch gebied onveilig gemaakt. De makers van Disney World hebben ze geïnspireerd tot de attractie: 'The pirates of the Caribbean'. Nooit zal ik, toen wij dit attraktiepark ooit eens bezochten, een stel ouders vergeten die voor ons in de rij stond te wachten om tot dit spektakel toegelaten te worden. Ze hadden een jengelend kind bij zich dat huilde dat het niet naar die enge zeerovers wilde kijken. De ouders rammelden wat aan het kind, onder de vermanende woorden: 'toe nou Mary, als je nu braaf bent hoef je niet nog een tweede keer'.

Er wordt wel gezegd dat piraterij, na de prostitutie en de geneeskunst, het oudste beroep van de wereld is. In de oudste tijden had je de Vikingen, de Kretenzen en de Barbarijse zeerovers, in de latere tijden waren het met name de Engelsen, Fransen en de Hollanders die de piraterij z'n meest verfijnde vorm hebben gegeven. De bloei ging gelijk op met de toename van de handel. In de zestiende eeuw, de eeuw van de opbloei van de handel van Engeland, nam de zeeroverij een geweldige vlucht. Er schijnt nauwelijks een visser in Engeland te zijn geweest die er niet een graantje van meepikte.

Piraten verleenden ook hun diensten aan naties die oorlog voerden en zó werden hun schepen min of meer legale hulpoorlogsschepen. In die hoedanigheid werden ze aangeduid met de algemene naam 'kapers'. In de strijd tegen het Spaanse monopolie in de Nieuwe Wereld zetten Engeland en Frankrijk deze kapers in. In navolging van sir Francis Drake die de Spaanse bezittingen in het Caribisch gebied aanviel, overvielen Engelse, maar ook Franse en Hollandse kapers de Caribische kusten. De eerste kolonisten op Hispaniola waren oorspronkelijk herders en houthakkers. Doordat de Spanjaarden hen verdreven weken ze uit naar zee en gaven zich over aan roofovervallen op Spaanse schepen. Deze kolonisten werden boekaniers genoemd, boucaniers in het Frans, afgeleid van het woord 'boucan', wat rookhut betekent.

Van het oorspronkelijk vreedzame bestaan van vleesroker vervielen ze, door de nood gedwongen, tot 'piratas', zoals de Spanjaarden hen noemden. Het verschil tussen kaper, piraat en boekanier is subtiel. Toen Engeland aan het einde van de zeventiende eeuw vrede had gesloten met Spanje hield de eigenlijke boekaniersvaart als zodanig op te bestaan. Veel van de boekaniers waren echter al vervallen tot all-round zeerovers die het op elk schip hadden gemunt dat hun pad kruiste. Vanuit het Caribisch gebied zwermden ze uit over de wereldzeeën. Hun gelederen werden aangevuld met deserteurs van marineschepen en muiters van koopvaardijschepen. Er heerst vaak een ijzeren discipline aan boord en een zeerover die in dienst trad moest zweren op de bijbel of een bijl dat hij zich aan de regels zou houden. Zeker tijdens een gevecht moesten de bevelen van de kapitein van het piratenschip blindelings uitgevoerd worden. Gebeurde dat niet dan kon er zwaar gestraft worden.

Het verhaal gaat, dat Blackbeard op Deadman's Chest eens vijftien van z'n muitende bemanningsleden achter heeft gelaten met wat rum en hun scheepskist. Toen het schip later terugkeerde troffen de piraten alleen nog de scheepskisten van hun overleden makkers aan. Vandaar het volgende liedje:

Fifteen man on a deadmean's chest
Yo ho ho and a bottle of rum
Drink and the devil have done the rest
Yo ho ho and a bottle of rum.

Blackbeard stond onder allerlei namen bekend: Thatch, Teach, Tach, Tatch en Tash. Volgens Daniel Defoe zou z'n werkelijke naam Edward Drummond zijn geweest en was hij afkomstig uit Bristol, Engeland. Zijn enorme zwarte baard was zijn belangrijkste uiterlijke kenmerk. Vóór hij zich in de strijd begaf stak hij brandende staven in zijn hoedrand. Deze vlammende, walmende fakkels rond zijn gezicht met felle ogen en wilde haarlokken, gaf de tegenstander de indruk tegenover de helleduivel te staan. Andere bekende piraten die het Caribisch gebied onveilig hebben gemaakt waren Captain Kidd, Stede Bonnet, Calico Jack Rackam, sir Henry Morgan, Bartholomew Roberts, Anne Bonny en Mary Read, de laatste twee beter bekend als: 'The Bloody Sisters', twee als man verklede vrouwen.

Anne Bonny was getrouwd met Calico Jack Rackam. Al in haar jonge jaren verkleedde Anne Bonny zich als jongen en ging ze door voor een zoon van verre familie. Deels was dit uit nood geboren, aangezien ze een buitenechtelijk kind was van haar vader, een Ierse rechtsgeleerde, en een dienstmeisje.

Toen dat geheim bekend werd vertrok haar vader met haar en haar moeder naar Charleston in Amerika, waar hij een welgestelde planter werd. Een keer in Amerika aangekomen bleef ze zich echter, tot ongenoegen van haar vader, als man kleden. Hoewel ze aanvankelijk meer zeerover was voor het plezier, werd ze later echt een gevreesde piraat, die kon vechten met een wreedheid, waar weinig man voor onderdeed. Ze werd de 'Queen of the Caribbean pirates' genoemd. Het vreemde is dat veel piraten van huis uit welgestelde mensen waren en zeker niet uit onbemiddelde gezinnen kwamen. Wat hen tot de piraterij heeft gedreven zal wel voor altijd onduidelijk blijven. Misschien was drang naar avontuur hun leidraad.

ANEKDOTES

Hoog in de bergen aan de noordkust van Tortola, net ten zuiden van Cane Garden Bay, staat de ruïne van een oude kerk, St. Michael's Church, van de piratenpriester Audain. Er gaan verschillende verhalen over hem. Eén van de verhalen vertelt dat de meeste parochianen medebandieten waren en dat de kerk een uitkijkpost was om passerende schepen tussen Jost van Dyke en Tortola te kunnen observeren. Je hebt vandaar inderdaad een schitterend uitzicht, niet alleen over de zee maar over het hele gebied rondom. Als een schip in moeilijkheden raakte, vastliep of verging werd de dienst ogenblikkelijk gestaakt en ging Audain met zijn kornuiten er op uit met hun boot, die in Cane Garden Bay geankerd lag, en werd er jacht gemaakt op het in nood verkerende schip. Een kanon in de buurt van de kerk zou een aanwijzing kunnen vormen voor de niet zo fraaie praktijken van deze roverpriester.

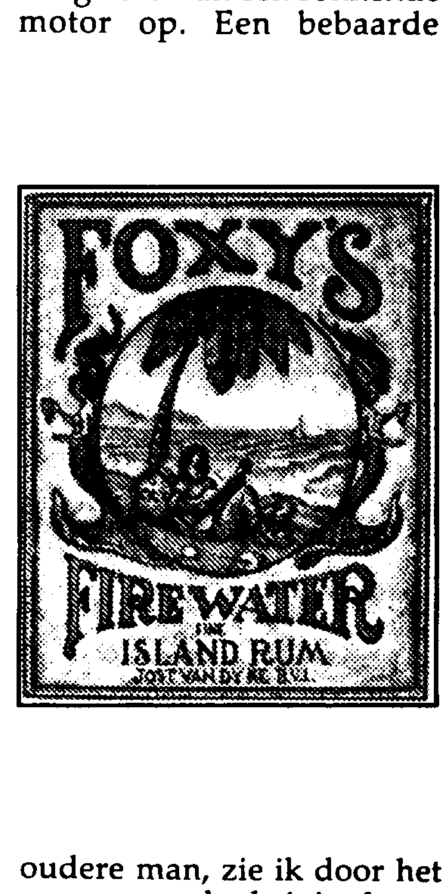
Ook de Bight, een prachtige ankerplaats en de vluchthaven van Norman Island was een geliefde schuilplaats voor zeerovers. Het verhaal gaat dat er uitkijkposten op de heuvels rond de baai waren. Als een schip nietsvermoedend aan kwam varen kwamen de piraten te voorschijn en overvielen het. Er wordt wel verondersteld dat Norman Island model staat voor Stevenson's verhaal: 'Schateiland'. Het zou kunnen zijn dat er nog schatten verborgen liggen, door de gouverneur van Sto. Domingo buit gemaakt op de 'Nuestra Señora de la Guadelupe', een schip dat in 1750 verging voor de kust van North Carolina. De schatten zouden, overgeladen op een ander schip, vervoerd zijn naar het Caribisch gebied en begraven in de grotten van Norman Island. Of het waar is of niet, deze verhalen hebben vele schattenjagers naar het eiland gebracht, in de hoop er iets van te kunnen vinden.

DE ZEILTOCHT

De Virgins zijn een prachtig gebied. Waar je ook kijkt, overal zie je bergen uit de zee oprijzen. Vooral de zonsondergang is vaak adembenemend. We liggen voor anker in de baai van Little Harbour van Peter Island. De baai wordt omzoomd door hoge palmen, waarvan vreemd genoeg een groot gedeelte het hoofd laat hangen. Een deel is zelfs aan het afsterven of al helemaal dood. Misschien heerst er een palmenziekte? Jammergenoeg is het verboden aan land te gaan. Een groot bord dreigt met boete in geval van betreden. Het eiland behoort aan één persoon toe, die er zo te zien, niets mee doet. Het is tegen zonsondergang. We zitten aan boord en genieten van een drankje. Je krijgt het gevoel of je niet in de realiteit, maar in een sprookjeswereld bent. De boot deint zacht in het water. De horizon is in nevelen gehuld, de lucht trilt. Er heerst een vredige stilte rondom, die alleen verstoord wordt door de kreet van een meeuw die zich op de preekstoel neerzet.

Alle jachteigenaren respekteren de wet van de stilte. Vreemd, de onderkant van de vleugels van meeuwen zijn blauw en de pelikanen lijken turquoise of zelfs groene vleugels te hebben, terwijl ik straks toch echt heb gezien dat ze wit waren. Het moet de weerspiegeling van het water op de vleugels zijn. Een reuzenschildpad komt geluidloos langs peddelen met z'n roeispaanpoten, een jong in z'n kielzog meevoerend. De schim van een evenzo grote rog verschijnt even aan de oppervlakte maar is meteen weer verdwenen naar de diepte. Moet je kijken, een meeuw landt op de kop van een pelikaan. Even denk je dat het een vergissing is, dat het bij toeval gebeurt, maar als je even later een andere meeuw precies hetzelfde ziet doen, weet je dat het geen toeval is. Die twee vogels hebben een verbond. De zee is rimpelloos, donkerblauw in het licht van de scheidende zon. De zon hangt bloedrood boven de bergen en probeert het ondergaan nog even tegen te houden. Ineens is hij toch verdwenen. Weer geen groene flits gezien. Twintig jaar geleden leerden we over die groene flits van eerste stuurman Smit van de Achilles, het KNSM-vrachtschip waarmee we de oversteek naar Curaçao maakten. Ik heb eigenlijk nooit begrepen of die flits nu werkelijk te zien is of alleen maar een illusie is.

Een dag later liggen we voor anker in de Bright van Norman Island, niet meer dan een uur varen vanaf Peter Island. In de verte ligt de William Thornton, een prachtig donkerbruin geschilderd houten schip, een voormalige Baltisch koopvaardijschip uit 1915, dat dienst doet als restaurant. We liggen te luieren aan boord, lezen wat, of liggen gewoon te mijmeren. Ineens klinkt het geluid van een ronkende motor op. Een bebaarde

oudere man, zie ik door het raam van de kajuit, komt langszij en vraagt of we geïnteresseerd zijn in een boek met schetsen en pentekeningen uit het gebied, door hem zelf getekend. Het blijkt Roger Burnett te zijn, die met zijn 'Born free' een eindje verderop in de baai voor anker ligt.

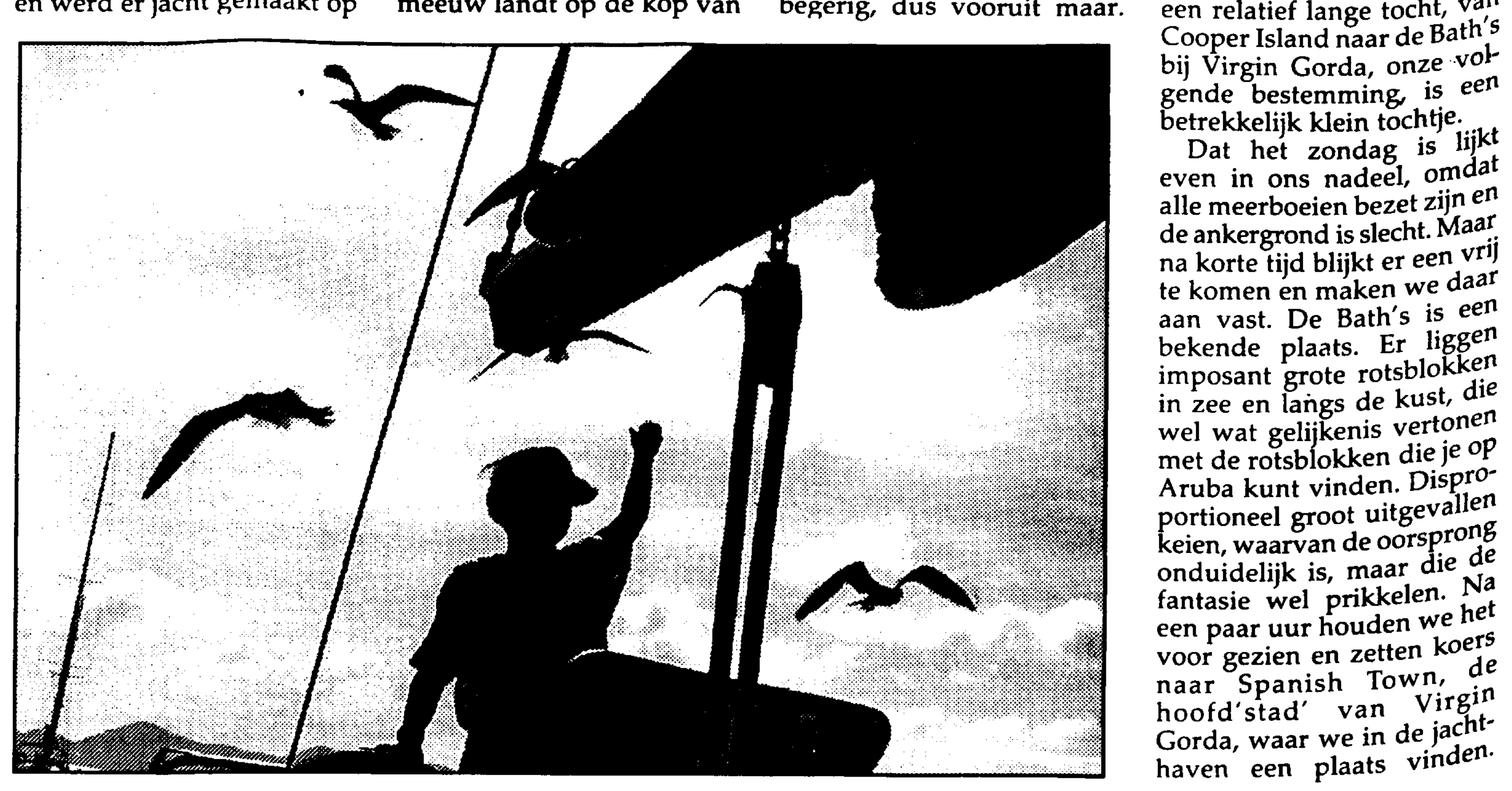
Sinds 1974 woont en vaart hij in de Virgins. Hij heeft enige boeken vol getekend en vele plekjes van het eiland vast gelegd in tekening en aquarel. We besluiten een boek te kopen. Het bootje vaart weer weg en de stilte neemt weer bezit van ons. Een uur later klinkt er plotseling een belletje. "De ijsco-man komt er aan", zeg ik grappend. Maar niet te geloven, het blijkt echt waar te zijn. Een onooglijk sloepje, met de naam Zorba, met een zeer bebaarde man op leeftijd en een wat jongere vrouw, komt aan varen. Ze verkopen ijs. Eén scoop twee dollar. Goedkoop is het niet, maar het warme weer maakt begerig, dus vooruit maar. Voor luxe moet je betalen. Het blijken ook nog hele kleine bolletjes te zijn. Negoshi's kun je kennelijk niet alleen op Curaçao vinden. Het ijs verfrist even maar we worden er niet minder loom van. Wat later op de middag als de temperatuur wat is afgenomen, maken we een duik en gaan dan met het bijbootje richting grot om zelf te onderzoeken of er nog schatten verborgen liggen.

De volgende dag zijn we, bij stralend weer en een wind van twintig tot vijfentwintig knopen, onderweg naar Cooper Island. We hebben een lekkere vaart. Deadmen's Chest is net gepasseerd en Salt Island ligt recht voor de boeg als we uit de VHF ineens een heldere stem horen zeggen: "Delta bravo, delta bravo, hier de foxtrot delta, foxtrot delta, ontvang je me? Over..." Met de verrekijker speuren we het gebied af en zien in de verte, achter ons, een jacht met een bekende vlag. "Foxtrot delta, foxtrot delta, hier de delta bravo, we ontvangen je. Klopt het dat jullie op koers 120° liggen en richting Cooper Island varen?" Het blijken vrienden te zijn die, een paar dagen later dan wij, ook een jacht gehuurd hebben, en eveneens onderweg zijn naar Cooper Island. We spreken af elkaar 's avonds in het restaurant te ontmoeten en samen de maaltijd te gebruiken. We hebben ons laten vertellen dat je er heerlijk kunt eten. Veel méér dan een restaurant is er ook eigenlijk niet. Je moet van te voren via de VHF reserveren. Het valt ons op dat er erg veel op kanaal 16, het nood- en oproepkanaal, wordt gepraat, gekletst.

De naam 'Underwater Safaris' klinkt met name vaak op uit de radio. Een enkele keer wordt het de Coastguard van San Juan kennelijk teveel en worden de praters verwezen naar andere kanalen om hun conversaties voort te zetten. Als je echt in nood bent kom je er haast niet tussen. Gelukkig is het klimaat zódanig dat je nooit echt veel risico loopt, maar het is niet correkt. De zusterorganisatie van de Citro op Tortola, die we later een bezoekje brengen, bevestigt dat er inderdaad te veel op het alarmkanaal geleuterd wordt. De mahi-mahi maaltijd laat zich uitstekend smaken. We blijven tot sluitingstijd aan tafel, en zetten dan het borrelen aan boord voort. Het is een prachtige heldere avond. De maan is vol en er staan veel sterren aan de hemel. We houden een dag rust bij Cooper Island, onze vrienden gaan verder. Via de VHF houden we contact. Misschien ontmoeten we elkaar later nog een keer. De jongens gaan spelevaren, het eiland verkennen en snorkelen. Wijzelf brengen de dag met lezen door. In de middag komt er een bootje langszij om boeigeld te innen. 's Avonds barbequen we aan boord.

Was het varen van Peter Island naar Cooper Island een relatief lange tocht, van Cooper Island naar de Bath's bij Virgin Gorda, onze volgende bestemming, is een betrekkelijk klein tochtje.

Dat het zondag is lijkt even in ons nadeel, omdat alle meerboeien bezet zijn en de ankergrond is slecht. Maar na korte tijd blijkt er een vrij te komen en maken we daar aan vast. De Bath's is een bekende plaats. Er liggen imposant grote rotsblokken in zee en langs de kust, die wel wat gelijkenis vertonen met de rotsblokken die je op Aruba kunt vinden. Disproportioneel groot uitgevallen keien, waarvan de oorsprong onduidelijk is, maar die de fantasie wel prikkelen. Na een paar uur houden we het voor gezien en zetten koers naar Spanish Town, de hoofd'stad' van Virgin Gorda, waar we in de jachthaven een plaats vinden.

Caribbean

Dat blijkt maar een matig genoegen, want we liggen tussen grote motorboten uit Puerto Rico ingeklemd, die 's nachts allemaal de airco aan boord aan moeten hebben, zodat wij in het lawaai liggen van de generatoren. We kijken onze ogen uit naar die grote jachten, waarvan de waarde, zeker van een aantal, de miljoen zeker te boven gaat. Sommige lijken een onderhoudsploeg mee te hebben genomen, die de hele dag van alles staat te poetsen. Onze buren zijn zonder uitzondering nogal luidruchtig en lijken meer op gang te komen naarmate de avond vordert.

Als het niet vanwege de winkeltjes, het restaurant, de kroeg en het verse water was zou ik zo'n haven liever mijden. We maken een wandeling langs de kust. Erg boeiend ziet het er niet uit. We belanden in een wat saaie bar waar een jonge vrouw met een bezorgd en afwezig gezicht bedient. Het ziet er kaal en ongezellig uit. Een groepje mannen zit aan tafel te dominoën, een paar anderen staan te biljarten. De vrouw is afkomstig uit Grenada. Ze heeft net bericht gekregen dat haar zoon van dertien, die bij familie was achtergebleven, bij een auto-ongeluk was betrokken en in het ziekenhuis ligt. Ze is naar Virgin Gorda gekomen om er te werken en geld te verdienen en is nu aan het dubben of ze wel of niet naar huis moet vliegen om haar kind op te gaan zoeken. Ze verkeert duidelijk in tweestrijd. Aan de ene kant wil ze bij haar zoon zijn, maar aan de andere kant is ze dan meteen al haar verdiende geld weer kwijt. Het is een moeilijk dilemma, waar ze niet zo gemakkelijk uit kan komen, maar ze is blij er even over te kunnen praten.

Gorda Sound is de volgende bestemming. Het weer is wat wisselvallig en we hebben last van draaiwinden. De zee is een beetje rommelig. Waarschijnlijk heeft de steile kust waar we vlak langs varen er ook wel iets mee te maken. Windstiltes worden afgewisseld met windvlagen, die ons net op tijd doen besluiten toch maar een rif in het zeil te zetten. Desondanks krijgen we op een goed moment zo'n harde windvlaag over ons heen, dat de boot uit het roer loopt. Gelukkig gebeuren er geen vervelende dingen. We verheugen ons op Pusser's in Leverick Bay. Pusser's is een succesvolle combinatie van een restaurant met een zaak met een bepaalde vaststaande collectie artikelen, hoofdzakelijk kleding. Er zijn diverse Pusser's in de Virgins en ze verkopen allemaal precies dezelfde artikelen. Pusser's rum, oorspronkelijk voor de Britse marine bestemd, is niet alleen beroemd, maar ook smakelijk. We moeten om Mosquito Island heen varen om Leverick Bay aan te kunnen doen, omdat de doorgang tussen Mosquito Island en Virgin Gorda te ondiep is. Ook hier liggen weer meerboeien, waar je je boot aan vast kunt leggen. Het kost je wat geld, maar het bespaart je de moeite van het anker ophalen en de zorgen om een krabbend anker.

Leverick Bay is naast Pusser's niet meer dan een paar winkeltjes, een hotel, resort en een duikclub. Bij Pusser's laten we ons een pizza heerlijk smaken, genieten we van een strawberry-daiquiri en snuffelen wat rond in de winkeltjes. Een jongedame achter de balie van het hotel, waar ik wat postzegels ga kopen, spreekt me in het Nederlands met een Engels accent aan. Ze denkt dat ik Nederlandse ben, te oordelen naar de wijze waarop ik Engels spreek. Ze blijkt zelf Nederlandse ouders te hebben, maar is opgegroeid in Canada, hoewel ze in haar vroege jeugd nog wel een tijdje in Limburg heeft gewoond. Een dag later verleggen we het anker naar de Bitter End Yacht Club, waar we de etensvoorraden aan kunnen vullen. In het Piratesnest, een gezellige bar op Saba Rock, een klein eilandje voor de kust, genieten we bij zonsondergang van een borrel en zijn we weer getuige van die broederschap tussen de pelikanen en de meeuwen. Het wemelt hier van de bruine pelikanen die om de haverklap naar beneden schieten om een visje uit het water op te duiken. Er is een bekende limerick over deze vogel:

A wonderful bird is the pelican,
His beak holds more than his belican
He can take in his beak
Enough food for a week,
But I'm damned if I know how in helican!

De volgende dag ankeren we in Marina Cay bij Scrub Island. Een mooie plek, met ondiep helder blauwgroen water, verscholen achter een rif. Zelfs als de wind aan zou wakkeren zouden we hierdoor rustig en veilig liggen. De rust wordt wel verstoord door een jacht dat met veel te hoge snelheid op de kust afstormt en met luid geratel het anker laat zakken. Fout, helemaal fout. Zo moet je dat helemaal niet doen. Ze varen over het anker heen dat natuurlijk helemaal niet pakt. Het anker gaat weer omhoog de boot vaart achteruit, weer naar voren.

Ze zijn meer dan een uur aan het modderen voor ze echt goed geankerd liggen. Een landingsvaartuig vaart af en aan met groepen mariniers aan boord. Eén draagt een T-shirt met opdruk: Hard Rock Café Curaçao. Waarschijnlijk heeft hij mee gedaan met een internationale marine-oefening, een paar weken terug op Curaçao. Het weer dat tot nu toe mooi is geweest begint om te slaan. De zon laat zich minder zien en de volgende ochtend is het zelfs uitgesproken grijs. Als we tussen Great en Little Camanoe zijn doorgevaren en net Guana Island voorbij zijn, trekt de lucht helemaal dicht. Voor we het weten zijn de bergen volledig uit het zicht verdwenen en is de kustlijn absoluut niet meer te zien. We zitten in de mist. Er komen harde windvlagen, tot soms over de dertig knopen en regen plenst ongenadig hard op ons hoofd. Dit is niet de afspraak. Volgens de berichten moet het in deze tijd niet harder dan vijftien tot twintig knopen waaien. Ik krijg associaties met het weer in Nederland, met zeiltochten vroeger op het IJsselmeer, waar het weer soms ook zo plotseling kon omslaan. Een jacht dat achter ons voer laat de zeilen zakken, wendt de steven en kiest het hazepad. Na een uur zijn we gelukkig onder de regenwolken uit gevaren. We naderen Brewer's Bay, waar we jammer genoeg niet kunnen ankeren, omdat het vol riffen zit. Spijtig varen we verder, want het zou een ideale, zelfs een beetje romantische plek zijn geweest. Op onbegroeide plaatsen is de kust grof en rommelig. In Cane Garden Bay, waar we de nacht doorbrengen, ontmoeten we onze vrienden weer. De baai is omzoomd met een groot wit zandstrand in halve maanvorm waar de palmen schuin over heen hangen. In de kroeg waar we een pilsje drinken hangt een man aan de bar die zó veel op heeft dat hij absoluut niet meer weet of hij nog op aarde verkeert. Hij heeft moeite z'n ogen open te houden en kijkt met lege niets ziende ogen voor zich uit. Soms valt er onverstaanbaar een onbegrijpelijk woord uit z'n mond.

We laten het anker vallen in de baai van Great Harbour op Jost van Dyke. Foxy's gezang klinkt ons tegemoet als we de aanlegsteiger oplopen. Foxy, eigenaar van een sfeervolle en zeer bekende bar met dezelfde naam, is calypso-zinger en een echte levensgenieter. Hij zit op een tafel, gekleed in een verschoten T-shirt en dito broek, gitaar in de hand, fles pils — van een gast gekregen — binnen handbereik. Z'n twinkelende en opmerkzame ogen ontgaat niets en iedereen die hij ziet wordt bezongen. Ook wij krijgen een beurt. Een groep bewonderaars zit om hem heen. Een aantal deint mee op de maat van z'n gitaarmuziek. Dan stopt hij met spelen en vraagt het publiek: "You see that black dog over there? It's a typical dog. And you know why? No? Well, I'll tell you. First: he's black. Second: he doesn't know who his father is. Third: he is not doing anything the whole day but sit om his ass". Hij schatert het uit. Dan gaat hij verder met zingen: "There lies an island across the ocean, a beautiful island, beckoning to me, across the ocean, Jost van Dyke island, a paradise to me... to me."

We raken aan de praat met een Amerikaanse vrouw, die chartertochten maakt. Als ze hoort dat we uit Curaçao komen vertelt ze dat ze een aantal jaren geleden met een klein charterschip ook een tijdje op Curaçao heeft gecharterd. We maken een wandeling langs de waterkant. Er staan knusse huizen, typisch Caribische huisjes, in allerlei kleuren geschilderd. De weg loopt langs het strand, kokospalmen hangen er schuin over. Er staan talloze dreifi di laman zwaar beladen met trossen vruchten. Sommige zijn rijp en donkerblauwpaars. Zulke volle bomen heb ik nog niet vaak gezien, maar op deze eilanden zie je dat wel meer. Midden in Great Harbour ligt het kerkhof met grafstenen van vroegere bewoners, bijna allemaal Callwood. Foxy heet ook Callwood. De graven maken een onverzorgde indruk. Eigenlijk is het een grote rommel. Er liggen stapels afval gedumpt en bergen kokosnoten. Er lopen een paar schurftige honden te snuffelen naar wat eetbaars. Op Jost van Dyke, oorspronkelijk een Quakernederzetting wonen niet meer dan ongeveer tweehonderd mensen, maar het watertoerisme en de jaarlijks terugkerende Wooden Boat Regatta, door Foxy georganiseerd, trekken grote groepen toeristen naar het eiland.

's Avonds is het wekelijks buffet, dat er zeer verzorgd uitziet en bijzonder goed smaakt. Het restaurant is goed gevuld. Bij avond ziet het er nog gezelliger uit dan overdag. In feite is het niet eens een gebouw, maar een afdak boven het strand met simpele ruw houten tafels. De palen waar het dak op rust en het dak zelf zijn versierd met visitekaartjes, vlaggen, een T-shirt, petten en allerhande andere trofeeën, achtergelaten door varensgasten die Foxy's hebben aangedaan. Overal zijn spreuken of opmerkingen neergeschreven. Het is een levendig geheel. Een van de kinderen merkt op dat Jost van Dyke iets bekends en herkenbaars heeft en dat het qua sfeer erg op Curaçao lijkt. Niet in het minst door Foxy. Maar eigenlijk levert de hele entourage daar een belangrijke bijdrage aan. Dat water schaars is op Jost van Dyke wordt duidelijk in het toilet, waar een spreuk op de muur zegt: 'Is it yellow let it mellow, is it brown flush it down'.

PARADIJS

Van Jost van Dyke varen we naar het nabijgelegen Sandy Spit, een paradijselijk onbewoond eilandje, waar de meeuwen en strandlopers het voor het zeggen hebben, ten minste zolang er geen bezoekers zijn. We zijn vroeg vertrokken, om een uur of zeven. Er ligt één ander jacht voor anker. De lucht is scherp en hel blauw, het water smaragdgroen. Het beeld is zó mooi, dat het bijna niet in woorden is te beschrijven. Op het strand is het een drukte van jewelste. Honderden vogelpootjes trippelen driftig over het vochtige zand. We proberen te genieten van de sfeer vóór er meer boten komen. Dit is werkelijk één van de mooiste plekjes die we tot nu toe gezien hebben. Het eiland heeft een zandstrand rondom. Op het centrale hogere deel groeien palmen en dreifi di laman, die op deze eilanden in overvloed voorkomen, en dichte velden witte lelies, dezelfde die we ook op Curaçao hebben.

Aan één zijde loopt het eilandje uit in een rif. Ik zou me zo kunnen voorstellen in een huisje midden op het eiland, zachtjes schommelend in een hangmat gespannen tussen de bomen, lezend, luierend, mijmerend. Als er andere boten komen wordt de serene sfeer verstoord, zeker door dat ene motorjacht dat gewoon op het koraal vaart en z'n anker er bruut ingooit. Voor ons een reden het anker te hijsen en te verdwijnen. We koersen aan op de punt van Tortola. Aan de overzijde van het water ligt St. John, een van de Amerikaanse Maagdeneilanden. Iets om de bocht links ligt Soper's hole, de voormalige zeeroververstiging, het einddoel van vandaag. Hoewel het aardig oogt is het er toch een beetje saai. Alles is gesloten, het is karnaval. Sinds op 1 augustus 1834 de 'Proclamation of Freedom' is voorgelezen wordt de opheffing van de slavernij jaarlijks gevierd met festiviteiten als calypso-wedstrijden, paardenraces en als hoogtepunt karnaval en een karnavalsparade op de eerste maandag in augustus. Op die dag is alles gesloten, al wordt er drie dagen lang feest gevierd en is er live music als soca, reggae en calypso te horen.

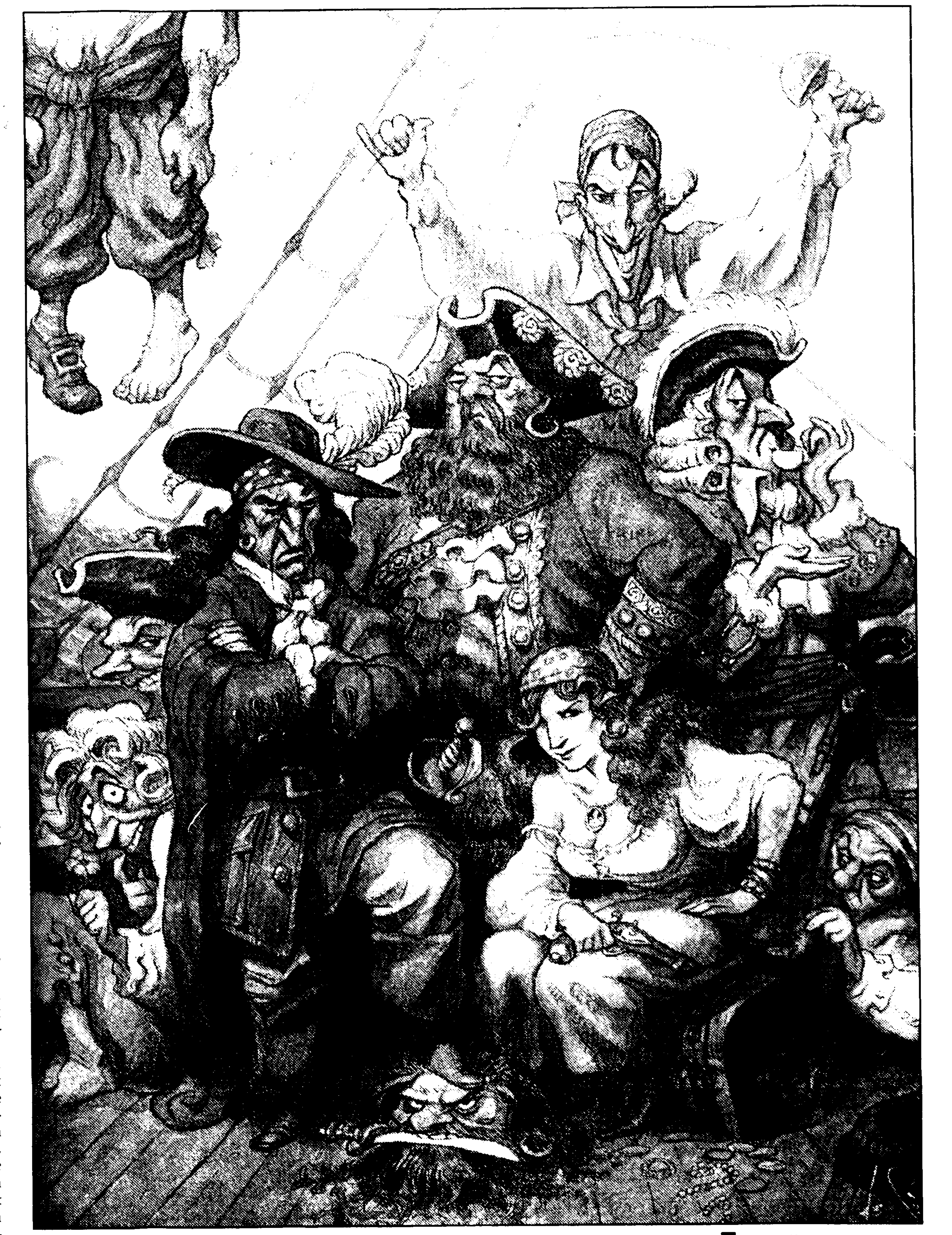
Er rest ons nog één dag, dan is het op. De laatste nacht brengen we door in Little Harbour bij Peter Island. We zijn een van de eersten die arriveren en kunnen de beste plaats uitzoeken. De zon gaat opnieuw schitterend onder. Een

reuzenschildpad zwemt langs. Een meeuw zet zich neer op de verschansing, spert z'n snavel wijd open en laat een luide schreeuw horen. De pelikaan duikt nog een keer steil naar beneden voor hij klapwiekend wegvliegt. De zon is onder. De schemer zet in. Wij gaan onze laatste nacht in. Wat melancholiek gestemd zitten we bijeen in de kuip van de bood die twee weken ons varend huis is geweest. Een kop koffie, een borrel, nog wat lome herinneringen. Voor we het merken is het stikdonker, er is geen maan vannacht. Nog wat lezen? Net als ik omlaag wil gaan om de cockpitverlichting te ontsteken, houdt een van de jongens me tegen: "Kijk daar eens!"

Om de zich vaag aftekenende zuidelijke kaap schuift de boegspriet, het hoge voorschip, dan de romp met de twee masten van een oud schip dat ons bekend voorkomt... Het is de 'William Thornton', het schip dat toch als restaurant geankerd lag in 'the Bight'. Alleen nu zijn de zeilen gehesen, en daar aan de grote mast ontplooit zich in de zwakke wind nog net een vlag — een zwarte vlag met een witte doodskop.

Prikkels in mijn nek, zweet op mijn voorhoofd, als aan dek gekleefd zien we het schip op het laatste zuchtje de baai indraaien. Wat schorre commando's en de zeilen worden opgegeid. Daar ratelt de ankerketting. Er worden olielampen aangestoken. Grove stemmen, ruwe vloeken en vals gezang weerklinken terwijl met zwaar materiaal over dek gesleept wordt. Er lijkt een ruzie te ontbranden, geschreeuw, zware slagen en dan een paar musketschoten. Iets zwaars ploft in zee. Er lijkt een pauze in de onrust ingetreden, maar van een zware, dreigende aard. Terwijl wij aan boord van ons schip tot de conclusie komen dat daar iets helemaal niet pluis is en we wanhopig ons 't hoofd breken over de vraag waar de hangsloten van de luiken liggen, wordt daarginds ineens een bijboot uit de davits gevierd. Een paar mannen springen erin, er wordt naar boven geroepen, wat forse voorwerpen worden afgevierd. De boot wordt losgegooid, riemen plassen in het water, de boot komt onze richting uit! We wachten niet langer, hals over kop vluchten we in de kajuit, allemaal bij elkaar. We barricaderen de uitgang en wachten, wachten... Eindeloos wachten we, er gebeurt niets. Te langen leste vallen we uitgeput in slaap. Als we wakker worden is de zon al hoog en breed op. De pelikaan en de meeuwen zijn alweer aan het vissen. Van een piratenschip geen spoor. "Het was maar een droom, jongens, een zinsbegoocheling." We gaan ons gereedmaken voor de laatste oversteek. De jongste wil nog even met het bijbootje naar het strand, voor een paar schelpen. Al gauw komt hij terug, opgewonden. "Op het strand waren allemaal voetsporen en er was met een zwaar ding gesleept, tot bij het bordje verboden toegang heb ik het spoor gevolgd, daar verdween het in de struiken. En kijk eens wat ik meegebracht heb." Op de bodem van de dinghy liggen zijn schelpen, maar er ligt meer: een handjevol gouden munten en een roestige dolk. Met bloed er nog aan....

■ ***Het illustere gezelschap zeerovers vlnr: Stede Bonnet, Howell Davis, Captain Kidd, Sir Henry Morgan, Thomas Tew, Bartholomew Roberts, Anne Bonny, Henry Every, Blackbeard's hoofd. Onderaan: Charles Vane bungelt aan de strop.***

Geraadpleegde bronnen:

- 'Celebrating B.V.I. Festivals', Jill Tatersall. In: The British Virgin Island Welcome Tourist Guide, vol. 23, no.4 juni/juli 1994.

- 'Cruising Guide to the Virgin Islands', Nancy and Simon Scott. Cruising Guide Publications, Inc. Dunedin, Florida. 1993

- 'On the Treasure Trail', William G. Scheller. In: 'Islands', augustus 1994

- 'Pirates Hall of Fame'. A rogues' gallery of scoundrels from the Golden Age of Piracy. In: 'Islands', augustus 1994.

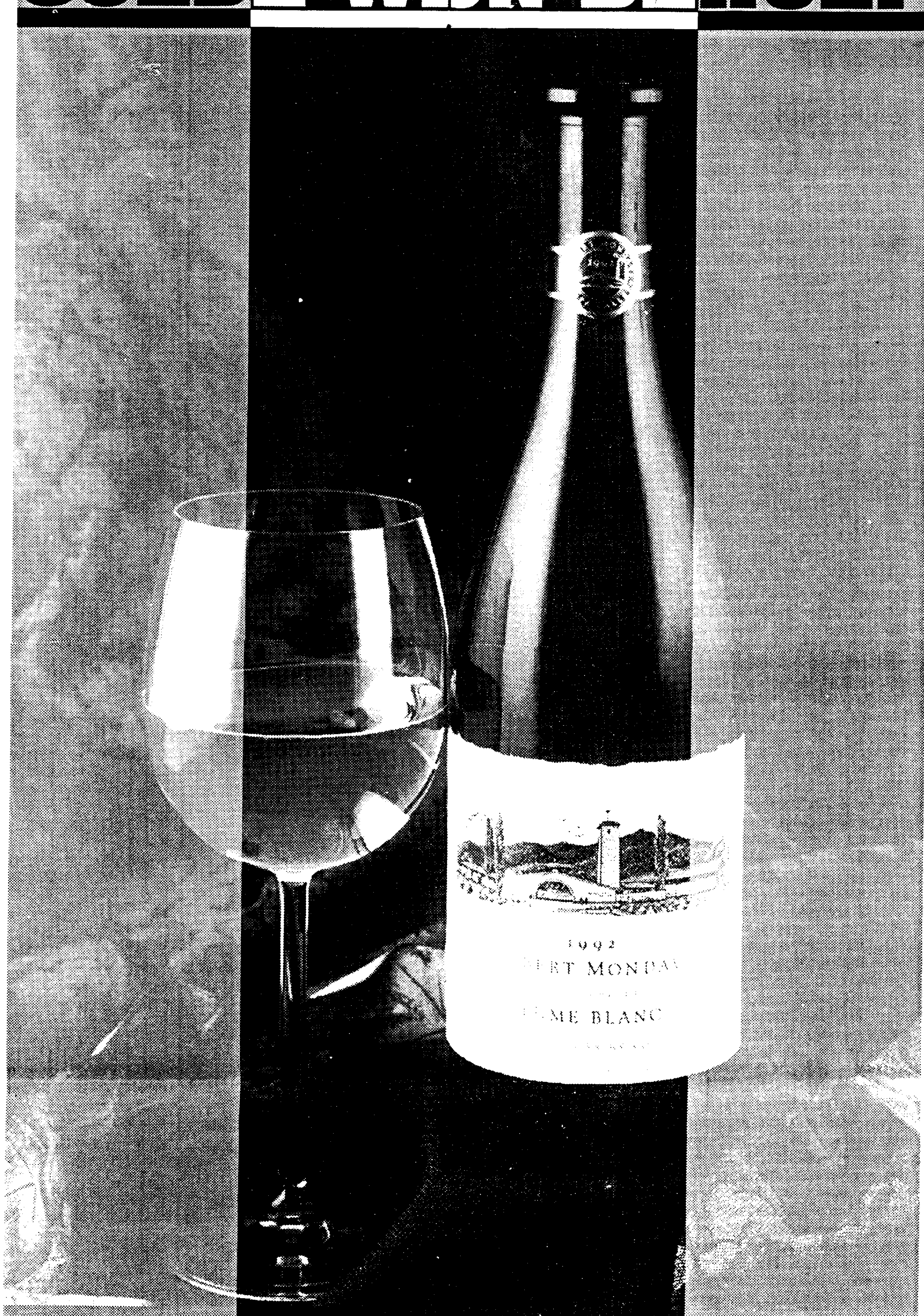
- 'Treasure Islands', A Guide to the British Virgin Islands. Lary and Reba Shepard. Mac Millan Publishers, Londen 1989.

- 'Virgin Island Sketches', Roger Burnett, in 1980 door hem in eigen beheer uitgebracht.

- 'Zeerovers', Douglas Botting. Time-Life Boeken, Nederlandse uitgave: 1979.

GOEDE WIJN BEHOEFT GEEN KRANS

Een mooi gedekte tafel, met op het Kerstkleed uw beste servies. De servetten artistiek gevouwen, of om het wijnglas geknoopt als een strik. Kristallen glazen, flonkerend in het kaarslicht. `Stille nacht, Heilige nacht...' en `Oh denneboom...', en natuurlijk: `Proost, gelukkig Kerstfeest!' Het glas wordt geheven, de wijn is rood, rosé of wit. Zoet of droog. Welke wijn past het beste bij uw zorgvuldig uitgedachte dineetje? Hoe kiest u die wijn en waar moet u op letten? Dit artikel geeft informatie over wijnen, cadeau-tips en nog veel meer.

GESCHIEDENIS VAN DE WIJN

Wijn bestaat al sinds de grotbewoners, die voor de grap een tros druiven met een knuppel kapot hadden geslagen. Het sap was gaan gisten, en de man die er voorzichtig een slokje van nam werd er heel vrolijk van. Dit was het begin.

De eeuwen verstreken, maar de wijn bleef. De Egyptenaren dichtten aan wijn mystieke gaven toe, en omfloersten het gebruik ervan met rituelen. Later, toen de Grieken kwamen, werd het wijn drinken door hen klakkeloos en met veel enthousiasme overgenomen. Tegenwoordig drinkt men overal ter wereld wijn. Het wijnmaken is zelfs tot een kunst verheven.

ONEINDIGE VARIATIE

Het klinkt zo simpel: druiven worden geperst, het sap gaat gisten, de suiker wordt omgezet in CO_2 en alcohol, waarna de wijn gezuiverd en gebotteld wordt. Maar er is een enorme variatie in wijnen. Hoe komt dit eigenlijk?

De dru'ven bepalen het type wijn dat gemaakt wordt; de grond is bepalend voor mineralen; het klimaat, de geografische positie en de oogst zijn bepalend voor de suiker- en zuurtegraad. Het werk dat tijdens het groeiproces van de druif is verricht, is ook bepalend voor het suikergehalte en de vinificatie (wijnwording).

De wijnmaker is verantwoordelijk voor dit laatste onderdeel en hij is als het ware de dirigent van een groot orkest. Hij moet het werk van vele mensen samensmeden tot een subliem produkt. Zijn werk vereist veel kennis, een goede neus en toch ook wel wat geluk.

Een wijnmaker kan kiezen tussen blaasbalg (persen) of ketting (slaan) voor het kapotmaken van de druiven. Hij kiest ook voor persen mèt of zonder stelen (minder bitter), gisting in houten vaten of in roestvrij-stalen vaten, onder temperatuurcontrole of een met een wilde gisting. Hij bepaalt of de wijn een rusttijd van drie jaar krijgt of dat er meteen gebotteld wordt. Mengt hij met andere druiven of wordt maar één druivensoort gebruikt.

DE KLEUR VAN DE WIJN

Een rode wijn wordt gemaakt van donker gekleurde, paarse druiven. Bij het persen wordt ook de schil meegeperst, en dit geeft de rode kleur. Om witte wijn te krijgen gebruikt men witte, of lichtgroene druiven en wordt de schil eerst verwijderd. Om rosé te krijgen wordt de schil gedurende korte tijd bij de wijn gelaten, om zo de kleur en smaak van rosé te krijgen.

Druiven dragen namen als Cabernet Sauvignon, Cabernet Franc, Merlot, Pinot Noir, Sangiovese, Zinfandel (allemaal rood) en Sauvignon Blanc, Chardonnay, Chenin Blanc, Palomino en Riesling (wit). Staat de druifnaam op het etiket van de fles, dan betekent dit dat ten minste 75 procent van de wijn van deze soort druiven is gemaakt.

Leuk om te weten is, dat alle nieuwe wijnlanden, zoals de Verenigde Staten, Chili, Argentinië en Australië etiketten hebben met de druifnaam erop. Behalve in Duitsland en in de Elzas, wordt dit in Europa niet gedaan. De Franse wijnen, die nog steeds favoriet zijn bij de Europese consument, zijn naar de regio genoemd waar zij vandaan komen. Zo zijn er Bordeaux, Bourgogne, Côtes du Rh"ne, Champagne en Loire-wijnen.

HOOFDPIJN-WIJN

's Avonds was alles nog in kannen en kruiken, plezier en vertier, en menige fles werd ontkurkt... Maar de volgende ochtend: knallende koppijn. Beter voorkomen dan genezen, is het bekende gezegde, maar hoe kan je aan de buitenkant van een fles zien of je er hoofdpijn van zal krijgen of niet?

In een goed restaurant of in een wijnwinkel zal men wel weten welké wijnen regelmatig, en zonder klachten verkocht worden. Ook weten zij welke wijn zoet, droog, licht of zwaar is. Zelf kan men ook op informatie-jacht gaan; er zijn genoeg boeken en tijdschriften met tests en scorekaarten die de wijnen tot in detail analyseren. Zo is er bij voorbeeld de publicatie: `Wine-spectator', die maandelijks een analyse geeft van honderd wijnen.

Maar het beste advies krijgt men door zelf de wijn te drinken. Als beginnend wijndrinker, kan men het beste een goedkope wijn kopen van een gereputeerd wijnhuis. Dit huis zal alles eraan doen om zijn naam hoog te houden, dus ook een goedkope wijn zal toch heel goed zijn. Valt deze wijn in de smaak, probeer dan eens een duurdere wijn van hetzelfde huis. Daarna kan langzaam maar zeker het hele assortiment van het wijnhuis de revue passeren. Gerenomeerde wijnhuizen zijn onder andere: Duboeuf, B & G, Moreau & Fils, Baron de Ladoucette, Robert Mondavi, Glen Ellen, Sterling Vineyards, Santa Rita en Lindemans. Deze huizen hebben een mooie serie van verschillende wijnen.

DE FLES IS ER; HOE NU VERDER?

Het bezoek is er, de sfeer is er, de wijn moet geopend worden. Hoe weet u of de wijn wel te drinken is? Kijk voor het openen in de fles. Zweeft er iets in een jonge wijn, dan is hij over de top. Oude wijnen kunnen wel residu (depôt) hebben. Ruik na het openen aan de kurk. Wanneer deze naar wijn ruikt, is de fles correct bewaard (horizontaal). Ruikt de kurk naar iets anders, dan kunt u een probleem-fles hebben gekocht.

Schenk een glas in, kijk of er een soort mistige sluier (fout), een te donkere kleur (heel fout) of kleine beestjes (helemaal fout) in de wijn zitten. Gebruik deze wijn dan zelfs niet meer in de keuken.

Vervolgens ruikt u aan de wijn. Ruikt deze naar kurk, azijn, of, erger nog, naar asfalt of benzine, dan is deze niet meer te drinken, maar eventueel nog wel te gebruiken in een sausje.

Nu moet de wijn gedrònken worden. Heeft de wijn de vorige tests met glans doorstaan, dan is de kans op een tegenvaller erg klein.

Bent u in een restaurant en blijkt de wijn niet goed, laat dan uw vrienden of ober proeven of zij ook uw mening zijn toegedaan. Laat uw gezellige avond in ieder geval niet eindigen met hoofdpijn de volgende ochtend.

KERSTCADEAUS CADEAU-TIPS

Behalve een goede fles wijn, bestaan er ook veel leuke cadeaus die met wijn te maken hebben. De volgende cadeau-tips variëren van 10 florin tot 150 florin:

Een wijnfles-opener. De nieuwe opener (van B&G) heet de Screw-pull en is geschikt voor de nieuwe wijnfles, die in 1995 op de markt gebracht wordt. Deze fles heeft de loden capsule boven de kurk vervangen door een zegel van bijenwas. Het Californische wijnhuis Robert Mondavi heeft dit type fles ontworpen, en dit wijnhuis verpakt de flessen in recycled karton met labels van recycled papier erop geplakt.

Een wijnkoeler. Deze is in twee soorten verkrijgbaar: een emmertje waar ijs in moet worden gedaan en een ijsemmertje waar een dubbele plexiglas wand de wijn koel houdt. Deze dubbele wanduitvoering is voor de tropen ideaal, want het ijs smelt en de temperatuur verandert, maar toch houdt de plexiglasuitvoering uw wijn zeker 45 minuten koel. De prijs bedraagt ongeveer 25 florin.

Een goed wijnboek. Voor Francofielen de Guide Hachette of een abonnement op Wine-spectator zijn echt aanraders. Een abonnement hierop kost veertig dollar per jaar.

Glazen worden weinig cadeau gedaan, maar zijn vaak zo mooi. Een mooi kristallen wijnglas voor een Bourgogne of Bordeaux kost ongeveer 35 florin per stuk. Zoek eerst de wijnvoorkeur van de gastheer of gastvrouw uit.

Een carafe, voor de liefhebber van oude Bordeaux en oude Ports is een leuk geschenk. Carafes zijn in alle prijsklassen te vinden.

HET LEUKSTE CADEAU

Een leuk en onverwacht cadeau dat u een wijnliefhebber kan geven, is wel een lidmaatschap van de Wijnclub van Aruba. Dit kost 120 florin per jaar (150 florin per paar). U kunt zich als abonnee opgeven bij Michael van den Berg, Aruba Trading Company. Als abonnee krijgt u elke twee maanden een nieuwsbulletin met speciale aanbiedingen en nieuws plus een wijnproeverij aangeboden.

Dit jaar werden proeverij-en georganiseerd met als thema: Amerika tegen Frankrijk, 25 jaar Mondavi (het beste van dit fenomenale wijnhuis kwam ter tafel); Sterling Wine Seminar (een seminar van één dag), Italië en Champagne. Het Champagne-evenement was ongetwijfeld het hoogtepunt van het wijnclub-jaar: er werden tientallen champagnes geproefd, met hors d'oeuvres van het gerenommeerde restaurant L'Escale, waarna een boottocht volgde.

LABELS

Daar staat u dan... Ongeveer tweehonderd flessen wijn lonken u tegemoet. Niemand aanwezig om u van advies te dienen. Wat nu? Kijk eerst rustig naar de flessen die in de prijscategorie vallen die u in uw hoofd had. Staat er een fles bij met een medaille, dan vindt zeker één persoon deze wijn goed. Helaas worden er zoveel medailles uitgereikt, dat de meeste wijnhuizen geen medailles meer op hun labels zetten. Alleen wijnhuizen die dit nodig hebben, doen dit, zo wordt spottend beweerd.

Zoek een fles uit die niet stoffig is. Die staat er al zo lang, die wil niemand hebben, dus u ook niet. Kijk uit naar specials, speciale aanbiedingen van nieuwe wijnen die relatief goedkoop worden geïntroduceerd. Zoek op het label informatie over de producent. Staat er bij voorbeeld alleen maar op: gebotteld door A. Brunet met een nummer erachter, dan schaamt deze man zich een beetje voor zijn produkt. Koop dan liever een fles waarop staat:

Mis en Bouteille par
Georges A. Duboeuf
Romaneche Thorins,
France

Als de wijn u niet bevalt, dan kunt u deze man daar persoonlijk op aanspreken.

Koop een fles met een jaartal erop. De druiven zijn dan in dat jaar geoogst. In een fles zonder jaartal wordt vaak wijn van een lagere kwaliteit uit verschillende jaren gebruikt, en soms zelfs alles wat over is van vorig jaar.

Als u in een restaurant een fles wijn drinkt die u lekker vindt, vraag dan om het label. Aruba is zo klein, dat u de fles zeker in een van de goed geoutilleerde drankenwinkels kunt krijgen. Zo kunt u een eigen data-bank van wijnen opzetten.

Goede wijn behoeft geen krans. Wijn is gewoon lekker, of complementeert het eten, of andersom. Bij een feestelijk gedekte tafel, gezellige vrienden of familie op bezoek hoort zeker het heffen van een glas: Proost! Op uw gezondheid! Vrolijk Kerstfeest allemaal! ●

Tekst: Heleen Bongers

Vormgeving: Joël Labadie

AMIGOE-prijsvraag
wijnkenners opgelet!

1. In welk land wordt géén wijn gemaakt:
a. Nederland
b. Australië
c. Zuid-Afrika
d. Zweden

2. In welk rijtje staan alleen maar Franse wijnregio's?
a. Bordeaux, Bourgogne, Elzas
b. Loire, Rhône, Chianti
c. Rheinpfalz, Elzas, Champagne
d. Rioja, Minervois, Bordeaux

3. Welk aspect heeft géén invloed op de wijn?
a. het klimaat
b. de oogst
c. de labels
d. de druif

Stuur uw antwoorden vóór 30 december naar: Amigoe di Aruba, Postbus 323, Oranjestad, met de vermelding WIJN.
Onder de goede inzendingen verloot de Amigoe drie prachtige flessen Domaine Chandon Brut, een fantastische Amerikaanse champagne. Met dank aan Aruba Trading Company.

Behoefte aan Papiamentstalige lectuur

Diana Pinto maakt indruk met jeugdroman 'Valerie'

= door Ithel Brute =

Het feit dat het jaar naar zijn einde loopt, maakt dat je in een bepaalde stemming raakt. De bedrijvigheid alleen al om je heen van al die mensen die zich als mieren aan het voorbereiden zijn, stemmen je vaak tot het nadenken. Sommigen noemen het bezinnen, anderen terugblikken. Hoe kan het ook anders, het einde van een periode - maand, jaar, eeuw, - schept immers altijd verwachtingen. Een weerspiegeling van deze eindejaarsstemming vinden we doorgaans dan ook terug in de media. De supplementen van de kranten, bij voorbeeld, staan dan meestal bol van artikelen waarin teruggekeken wordt op de gebeurtenissen van de afgelopen periode, maar ook wordt er druk gespeculeerd over hetgeen het nieuwe jaar ons zou kunnen brengen. We hebben gemeend dit keer met de kinderboekenschrijfster, Diana Pinto, terug en vooruit te moeten blikken. Gezeten op het rustige terras aan zee van het Avila Beach Hotel in de Penstraat, sprak zij zonder enige schroom over haar schrijverschap en al datgene wat ermee verband houdt.

*Mei vorig jaar (1993) werd je eerste jeugdroman **Valerie** uitgegeven. De eerste in zijn soort blijkbaar, want vóór jou schijnt niemand ooit een roman voor de jeugd in het Papiaments te hebben geschreven. We kunnen daarom best stellen dat je in dit opzicht baanbrekend werk hebt verricht. Maar hoe ben je er eigenlijk toe gekomen om een jeugdroman in het Papiaments te gaan schrijven?*

Je kunt 'Valerie' zeker als de eerste jeugdroman beschouwen voor de leeftijdsgroep van veertien jaar en ouder. Ik ken zelf verder geen enkele jeugdroman in het Papiaments, die op die categorie jongeren focust. Dus wat dat betreft, heb ik zeker pionierswerk verricht. Voor ik ertoe overging om 'Valerie' te schrijven, heb ik, min of meer in opdracht van het INDI (Instituto Nashonal di Papiamentu), het voormalige Sede di Papiamentu, een tweetal kinderboeken in het Papiaments geschreven.

Het INDI had namelijk enkele jaren geleden een advertentie in de kranten geplaatst, waarin ze naar mensen zocht, die verhalen voor kinderen wilden schrijven in het Papiaments. Ik heb toen gereageerd, en enkele verhalen ingestuurd. Deze en enkele andere die ik daarna schreef, verschenen in de bundels *Ai - bin tende un kuenta* (1988) en *Pustamentu i dos otro aventura* (1989). Daarna heb ik een tijdje in een evaluatiecommissie gezeten, ook van het Sede di Papiamentu, om de verhalen die binnenkwamen op hun geschiktheid voor publikatie te beoordelen.

In diezelfde tijd werkte ik ook al aan het verhaal van Valerie, want ik zou het eerst als een kort verhaal uitgeven. Maar door allerlei andere drukke bezigheden heb ik het manuscript een tijdje laten liggen. Toen ik het weer oppakte, zag ik dat er meer in zat dan een kort verhaal, dus heb ik het uitgebouwd tot een jeugdroman. Ik heb er tevens bewust een roman voor de jeugd van gemaakt, want er was gewoonweg niets in het Papiaments voor onze jeugd, die volgens velen niet genoeg lezen.

Maar hoe is het sindsdien gegaan? Ik neem aan dat je na de publikatie van een boek, bepaalde aktiviteiten moet ontplooien om het te promoveren en te verkopen natuurlijk. En hoe is het boek ontvangen? Hoe waren de reacties erop?

Ik zal met je laatste vraag beginnen. Ik heb veel reacties op 'Valerie' gekregen. De meeste in de vorm van mondelinge opmerkingen van hen die het boek hadden gelezen. De meeste waren trouwens zeer positief, aanmoedigend te noemen. De weinige negatieve die ertussen zaten, waren, neem ik aan, ook goed bedoeld.

...vanaf de basisschool...

Maar wat mij opviel is dat de meeste reacties afkomstig waren van volwassenen, in het bijzonder vrouwen.

Zeer waarschijnlijk konden ook zij zich heel best met de hoofdpersoon -een meisje van 14 jaar- van het boek identificeren. Verschillende mensen hebben me verteld dat ze 'Valerie' in één adem hebben uitgelezen. Enkelen wilden weten of het echt was gebeurd. Zo was er een mevrouw bij, die langs kwam om me te vertellen dat wat ik had geschreven, precies zo, met haar was gebeurd. Dat zij als kind ook niet wist wie haar vader was. En dat toen zij het haar eindelijk hadden verteld, haar vader al oud was en snel daarna stierf.

Ze vindt het nog steeds erg jammer dat ze het zo laat te weten kwam. Al die mensen vinden het verhaal erg realistisch, in die zin dat het over iets gaat wat in onze maatschappij ook voorkomt. Dat kan wel zo zijn, maar toch is het helemaal uit mijn verbeelding gekomen.

Ik denk dus dat het boek goed is ontvangen. Ook in de kranten is er voldoende aandacht aan besteed. Twee recensies zijn erover verschenen die één en al lof waren.

Bovendien heb ik zelf verschillende scholen op Curaçao bezocht om het boek te introduceren. Bij voorbeeld de BVO-scholen waar Papiaments als instructietaal wordt gebruikt en twee MAVO-scholen waar ze in de brugklas begonnen zijn met Papiaments als vak op het rooster. Ik moet zeggen dat ik me had voorgenomen om zoveel mogelijk ijk te doen om het boek in de 'picture' te brengen.

Bijna alle radiostations op Curaçao hebben een exemplaar van mij ontvangen. Bij vier daarvan heb ik in een programa over het boek mogen praten. Tegelijk met het boek, heb ik ook een cassette uitgegeven. Het bevat een ballade die dezelfde titel draagt als het boek. Ik heb zelf de woorden geschreven en het wordt door onze Tony Sherman gezongen. Op de dag van de doop van het boek bij boekhandel Salas, hebben de eerste vijfentwintig kopers van het boek, een cassette van mij cadeau gekregen. Ik ben ook op Aruba geweest om het boek persoonlijk te promoten. Daar heb ik de boekhandels bezocht en de Openbare Bibliotheek, waar ik een aantal exemplaren achter heb gelaten. Ik ben aldaar ook door een Papiamentstalige krant geïnterviewd.

Ook op Bonaire hebben ze het in de bibliotheek.

'Valerie' is zelfs in Nederland te verkrijgen. En wel bij de Infotheek 'Sabi', een bibliotheek in Groningen, waar men allerlei informatie over de Antillen kan vinden. Ach, ik was het alweer bijna vergeten. Het boek is ook tentoongesteld geweest, op de Frankfurter Buchmesse, een jaarlijks terugkerende boekenbeurs in Duitsland. Ik moest toen zelf in het Nederlands en het Engels een samenvatting van de inhoud maken. Ik heb er trouwens daarna niets meer van gehoord, dus ik weet niet hoe men in Duitsland er op heeft gereageerd.

BOODSCHAP

Wilde je een boodschap overbrengen met 'Valerie'?

Niet direct. Ik houd niet van 'boodschappen'. Voor mij is het leven iets heel unieks. Er bestaan niet twee mensen die op dezelfde manier reageren in eenzelfde situatie. Wat voor boodschap moet ik dan geven? Wat ik goed vind, vind jij misschien heel slecht, of omgekeerd. Persoonlijk vind ik het belangrijk dat een jongere zich bewust wordt van het feit dat er altijd een keerzijde is in levenssituaties.

Dit geldt, helaas, ook voor de leuke momenten. Een medaille heeft immers ook twee kanten. Niet waar? Dit is zo'n beetje wat de jonge lezers in mijn boeken terug kunnen vinden. Laat ik het zo zeggen; geen wanhoop duurt eeuwig. Trouwens de vreugde ook niet. Of je zult boven de paren moeten gaan staan, waar vreugde en verdriet dezelfde waarde krijgen.

Maar dat eist weer een heel andere levensinstelling en discipline. Daar is een tiener nog niet rijp voor. Die is slechts nieuwsgierig naar het leven, dat hij graag beleven wil. 'Valerie' heb ik dus geschreven omdat, zoals ik al zei, er een urgente behoefte bestaat aan leesboeken in het Papiaments voor onze schoolgaande jeugd. Het gaat over dagelijkse voorvallen die zich in de sfeer van jongeren voordoen.

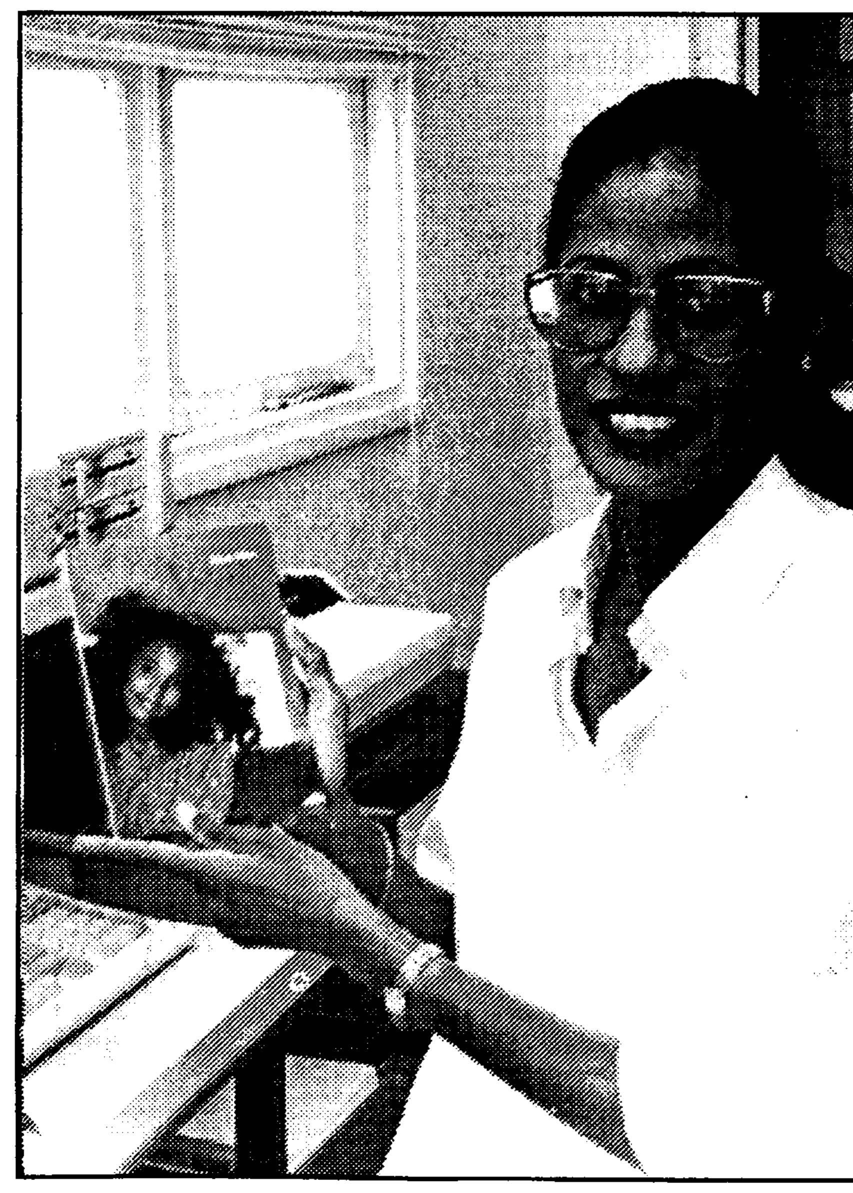
Het gaat over die dingen die jongeren in het algemeen meemaken en daardoor zou het hen ook moeten aanspreken. Ik denk zelf dat de jongeren zich volledig kunnen identificeren met hetgeen in het verhaal gebeurt.

Een en ander is op eigen ervaring gebaseerd, al is het verhaal, wat de hoofdlijnen betreft, helemaal verzonnen. Ik ben bij voorbeeld als tiener ooit verliefd geweest op één van mijn leraren op de middelbare school.

Nee, het was geen docent Spaans, maar eentje die wiskunde gaf. Zo'n ervaring komt elke keer weer voor bij jongeren in de groei. Maar om het verhaal van Valerie niet al te oppervlakkig te laten lijken, heb ik het belang van de vaderfiguur in het leven van een kind als thema erin verwerkt. Ook de verhouding moeder - dochter neemt een zeer belangrijke plaats in in het boek. Dit zal de jeugdige lezer misschien niet direkt opvallen, maar de volwassenen die het boek lezen zullen het meteen opmerken.

Over het algemeen worden kinder- en jeugdboeken met een tekening geïllustreerd. Heb je soms een speciale reden gehad om de voorkant van je boek met de foto van een bestaand persoon te illustreren?

Ik vind dat een foto veel meer zegt dan een tekening. Het is levendiger en het spreekt direct tot de verbeelding. Voordat ik besloot een foto te gebruiken voor het kaft, heb ik de mening van enkele tieners erover gevraagd. Zij vonden het allemaal een goed idee en ze waren ook bereid om voor de foto te poseren.

... veel reacties ...

Ik moet zeggen dat de foto's allemaal mooi zijn geworden. Maar omdat ik er slechts één kon gebruiken, liet ik tien andere meisjes een keuze maken. Het resultaat van hun keuze kunnen we nu op het boek bewonderen. Het meisje dat erop staat, woont nu in Nederland waar zij studeert.

Jouw taalgebruik in 'Valerie' neigt soms naar het Spaans. Heb je bewust Spaanse woorden erin gebruikt?

Wanneer ik in het Papiaments geen woorden kan vinden om bepaalde dingen kort en krachtig te zeggen, neem ik woorden uit de Spaanse taal. Als ik het niet doe, dan moet ik veel te veel omschrijven. Nederlandse woorden wil ik in elk geval niet gebruiken wanneer ik schrijf, want ik vind dat we dat al genoeg doen wanneer we spreken.

Persoonlijk probeer ik zoveel mogelijk het gebruik ervan te beperken. Maar wanneer ik schrijf en het niet anders kan, neem ik de woorden die ik nodig heb uit het Spaans, want qua klank zijn er meer overeenkomsten tussen het Papiaments en het Spaans. Bovendien vind ik het Papiaments doorspekt met Nederlandse woorden helemaal nergens op lijken. Het verhaal van Elis Juliana, 'Tutu', vind ik een goed voorbeeld van wat ik zeg.

MAAGDELIJK WIT

Wanneer ben je eigenlijk met het schrijven begonnen? Is het iets wat je dagelijks doet?

Ik ben met het schrijven begonnen vanaf de basisschool. Sindsdien ben ik er nooit meer mee opgehouden. Ik weet nog dat ik als kind op de lagere school heel erg gefascineerd raakte van witte vellen. Ik kan me herinneren dat ik bij het begin van de grote schoolvakanties, alle onbeschreven blaadjes uit de gebruikte schriften scheurde, om ze gedurende de vakantie met allerlei verhalen vol te schrijven. Ik weet niet precies wat het is, maar het maagdelijk wit van een blad papier, oefent een heel sterke kracht op me uit.

Ik krijg altijd de drang om het vol te schrijven. Aangezien ik iemand ben die niet gemakkelijk praat over haar gevoelens, is het witte papier misschien een uitweg voor me. Ik denk dat ik me zo een beetje uit. Als kind verslond ik ook de leesboeken die ik krijgen kon, want ik hield erg veel van fantaseren. Ik kon bij voorbeeld een eind weg fantaseren over de personages uit die boeken.

Zo kon ik bij voorbeeld helemaal in de huid van mijn personage 'Valerie' kruipen en aan het fantaseren slaan over haar. Het geeft mij een gevoel van voldoening, te vergelijken met mensen die schilderen of zich met muziek bezig houden. In de jaren zeventig heb ik meegedaan met een verhalenwedstrijd georganiseerd door Eddy Pieters Heiliger van het programma 'Echa Palabra'. Ik heb toen de eerste prijs gewonnen met een kort verhaal, getiteld *Correta*.

Ik schrijf niet elke dag, maar toch wel regelmatig. Als ik met iets specifieks bezig ben, dan probeer ik meestal dagelijks twee à drie uren te schrijven, inclusief de zater- en de zondagen. Veel meer zou mij lukken, maar mijn dagelijkse bezigheden eisen ook tijd. De hele week verzorg ik Hatha Yogalessen aan volwassen. Deze vorm van Yoga legt de nadruk op het fysieke deel van het lichaam. Bij voorbeeld het innemen van bepaalde houdingen werkt heel erg ontspannend. Op zaterdagmorgen hebben wij verschillende activiteiten voor jonge kinderen. Zij krijgen Hatha Yoga, handenarbeid en spel. Die worden ook door mij verzorgd.

Mensen hebben heden ten dage nog altijd het romantische idee, dat de schrijver de wereld rondtrekt met zijn schrijfmachine onder de arm en in de vrije natuur, onder een boom of aan de oever van een rivier zijn gedachten aan het papier toevertrouwt. Hoe komen jouw boeken tot stand?

Ik werkte in het begin op een typemachine. Later heb ik een computer aangeschaft, waar ik zeer tevreden over ben. Het schrijven op het scherm is namelijk ook erg fijn. Alle correcties kun je meteen op het scherm zelf verrichten. Je bespaart zo veel papier, want het printen doe je pas wanneer je het verhaal voldoende bijgeschaafd vindt.

DENKKRACHT

Onlangs nog in het televisieprogramma 'Curaçao spreekt-Kòrsou ta papia' zei de bekende Nederlandse expoliticus en jeugdschrijver Jan Terlouw, in het kader van de kinderboekenweek in de maand november dat de kennis van de eigen taal van het allergrootste belang is voor de belevingswereld, de denkkracht en het communicatievermogen van de jeugd en dat hij het feit dat hij als schrijver aan de ontwikkeling van het taalgevoel en de taalkennis van de jeugd kan bijdragen, reden genoeg vindt om zijn jeugdboeken te schrijven. Daarom moet onze jeugd beslist over meer leesmateriaal in het Papiaments kunnen beschikken.

Heb jij misschien enig idee waarom de produktie van kinder- en jeugdliteratuur in het Papiaments toch niet echt op gang wil komen?

Als de gangbare gedachte is dat er een behoefte is aan boeken in het Papiaments, waarom niet in het Papiaments schrijven dan? Dat is mijn mening. En als je iemand bent die schrijven kan, waarom niet ook in het Papiaments? Ik denk namelijk dat we al voldoende kinder- en jeugdboeken hebben in het Nederlands. En het is ook niet zo dat er geen mensen zijn die in het Papiaments kunnen schrijven. Die zijn er genoeg en ze kunnen ook goed schrijven.

Ik heb verschillende van deze mensen persoonlijk ontmoet op de vele schrijfcursussen en workshops die ik in de loop der jaren heb bezocht. Nu moet ik er wel bij zeggen dat schrijven voor kinderen niet zo gemakkelijk is als het misschien lijkt. Je moet je echt in de verbeeldingswereld van kinderen kunnen verplaatsen, wil je hen bereiken. Je moet als het ware weer een kind worden. Want wat je op papier zet moet hen direct kunnen boeien. Ik weet nog dat toen ik in de evaluatiecommissie van Sede di Papiamentu zat, er heel weinig mensen manuscripten instuurden.

En aan datgene wat binnenkwam, moest heel veel gebeuren, voordat het gepubliceerd kon worden. Ik denk dus dat naast het veel gehoorde gebrek aan tijd, dit ook één van de redenen is, waardoor men niet echt aan het schrijven toekomt, al lopen velen met die wens rond.

Ben je als schrijfster ook betrokken geweest bij de kinderboekenweek in de maand november?

Ja, ik heb ook meegedaan. Het was voor de eerste keer. Het was erg leuk, ik heb er veel van genoten. Het thema dit keer was 'De nacht'. Het was echt heel leuk om te zien hoe de kinderen van de diverse scholen met dat thema bezig zijn geweest. Ik heb enkele kleuter-, basis- en MAVO-scholen bezocht. Op de meeste scholen waren de kinderen heel goed voorbereid, en erg enthousiast over mijn bezoek. Op enkele scholen hebben ze gedichten gemaakt en die voorgedragen.

Heb je verder contact met de andere schrijvers op het eiland?

Ik ken ze niet allemaal persoonlijk, maar met hen die ik wel ken heb ik een heel fijn contact. Als ik een verhaal af heb laat ik het hen meestal lezen voor commentaar. Ik kan de opmerkingen van andere schrijvers over wat ik schrijf heel erg waarderen, want mijn ervaring is dat zij als ervaren schrijvers het meestal bij het rechte eind hebben. En ik ben van mening dat we elkaar moeten helpen en steunen, aangezien we wat het schrijven betreft hetzelfde karretje moeten voorttrekken.

Wat kunnen we van je verwachten het komende jaar? Een verhalenbundel, een nieuwe jeugdroman of heb je misschien iets anders in petto?

Moet ik dat nu al verklappen? Eigenlijk... weet ik het nog niet helemaal. Het liefst schrijf ik altijd, en zin in een nieuwe jeugdroman heb ik momenteel ook... Ik moet ook zeggen dat ik in grote lijnen al een verhaal heb, alleen heb ik voor mijzelf nog niet uitgemaakt, wie er allemaal een rol in zullen moeten gaan spelen naast de hoofdpersoon. Wat ik wel op dit moment klaar heb, zijn enkele korte kinderverhalen. Daar is altijd veel vraag naar. Maar of ze volgend jaar uitkomen, hangt van verschillende factoren af. Dus ik kan nog niets beloven!

De Daf 66 als Volvo 66 GL, ofwel Grande Luxe met 1300 cc motor. Enige tijd het trotse bezit van de auteur van dit artikel. De extra zware bumpers werden als cosmetisch middel door Volvo toegepast om bij de Daf de zo spreekwoordelijke Volvo-veiligheid te suggereren. Feitelijk werd er aan de constructie niets veranderd.

Drie generaties op een rij: de Daffodil 61, opvolger van de Daf 600; de Daf 46, opvolger van de Daf 44, en de Daf 66, het laatste zelfstandig uitgebrachte vlaggeschip van de Daf-personenauto-divisie.

De historie van de Daf en het pientere pookje

Neerlands trots op wielen

Nederland geniet zelfs onder de Nederlanders geen bekendheid als autoproducerend land. Maar weinigen weten dat een niet onbelangrijk deel van de modellenlijn van het prestigieuze automerk *Volvo* niet alleen in Nederland wordt geproduceerd maar daar ook is ontworpen. Wat nog veel minder mensen weten is dat de Nederlandse *Daf* zowel aan de wieg heeft gestaan van de huidige populaire *Volvo* 400 serie als één van de meest geavanceerde automatische transmissies ter wereld.

De meeste Nederlanders zullen bij het horen van de naam *Daf* denken aan de grote vrachtwagens waarmee *Daf* internationaal grote bekendheid verwierf. Op de tweede plaats zullen zij zich afvragen of opa en oma vroeger ook niet 'zo'n ding' hadden. Want de *Daf* personenauto stond met name bekend als een bejaardenauto.

BEJAARDENAUTO

Nee, vleiend is het vaak niet wat de mensen is bijgebleven van de Nederlandse trots op autogebied. Andere typeringen naast 'bejaardenauto' zijn onder andere de 'truttenschudder' en 'limbotrabbi', ofwel de Trabant uit Limburg. Hoewel de auto ontegenzeggelijk erg populair was onder bejaarden doen deze typeringen de *Daf* geen recht. Voor zijn tijd waren de prestaties van de *Daf* helemaal zo gek nog niet. En tegelijk met de *Daf* werd de Variomatic uitgevonden, de eerste geheel traploze automatische versnelling. Een absolute primeur in autoland.

Het begon allemaal in de provincie Brabant, vlak na de Eerste Wereldoorlog. De vrachtwagen was daar een belangrijk transportmiddel, omdat men er, vergeleken bij de rest van het land niet veel spoorwegen had. Om de laadcapaciteit van deze vrachtwagens te vergroten ging men gebruik maken van aanhangwagens en opleggers. Eind jaren '20 richtten de gebroeders Huub en Wim van Doorne een bedrijfje op dat zich naast de produktie van allerlei apparatuur als magazijnrekken, trappen en stalen ramen, vooral toe ging leggen op de produktie van deze aanhangwagens en opleggers.

Op deze opleggers stonden voor het eerst de letters D, A en F, namelijk voor Van Doorne's Aanhangwagen Fabriek. Door de innovatieve produktietechnieken die Huub van Doorne, een geboren technicus, toepaste maakte het bedrijf binnen enkele jaren een zeer sterke groei door.

De plannen voor de ontwikkeling van een heuse personenauto stammen uit de periode van vóór de Tweede Wereldoorlog. Tijdens de oorlog werden die plannen verder uitgedacht en uitgewerkt. Na het einde van de oorlog echter was er veel meer behoefte aan vrachtwagens dan aan personenwagens. In 1949 startte de fabriek van de gebroeders Van Doorne daarom met de produktie van vrachtwagens. De A in de naam *Daf* veranderde nu van A voor Aanhangwagen naar de A voor Automobiel. Van Doorne liet echter zijn droom voor de produktie van een personenauto niet los. Zijn doel was het creëren van een kleine betaalbare auto die zich zou onderscheiden van het op de markt gangbare door bij voorbeeld een automatische transmissie en een aardig uiterlijk. Bijna 10 jaar later werd de droom werkelijkheid en was de eerste *Daf* een feit; de *Daf 600*.

Of de auto zich nou wel of niet van de rest van het op de markt verkrijgbare onderscheidde door een aardig uiterlijk is nog voor discussie vatbaar. De *Daf* onderscheidde zich in elk geval door het revolutionaire automatische versnellingssysteem, de Variomatic, ook wel liefkozend het Pientere Pookje genoemd. De Variomatic maakte de *Daf* tot de eerste in deze prijsklasse verkrijgbare auto die met een automaat was uitgerust. Het revolutionaire van het versnellingssysteem zat in het feit dat het hier voor het eerst in de automobielindustrie een geheel traploze automaat betrof. Dit in tegenstelling tot de conventionele automaat, die weliswaar zonder tussenkomst van de bestuurder zorgde voor de overschakeling van de ene naar de andere versnelling maar die zeker niet traploos was. De conventionele automaat kent ook nu nog net als handgeschakelde modellen 3 of vier versnellingen en al naar gelang de snelheid van de auto schakelt het versnellingsmechaniek 'schoksgewijs' naar een volgende versnelling.

ZONDER SCHOKKEN

Bij de *Daf* geschiedde het schakelen echter geheel zonder schokken. Als het ware kende de Variomatic door haar ontwerp een oneindig aantal versnellingen, en zorgde ervoor dat de motor bij elke snelheid het gunstigste aantal toeren maakte.

De *Daf* liep bij een constante snelheid op die manier altijd in een 'overdrive'. De overbrenging van een vermogen bij de Variomatic geschiedde door middel van 2 rubberen V-riemen die over schijven (poelies) liepen met een variabele diameter. Doordat de diameter van de poelies vergrootte of verkleinde onder invloed van snelheid en motorbelasting, veranderde ook de overbrengingsverhouding. Door het unieke systeem van de Variomatic kende de *Daf* (bij een rustige rijstijl) een veel gunstiger benzineverbruik dan in die dagen gewoon was.

Een goed geconserveerde Daf 66 coupé op een parkeerplaats in het Duitse Bad Zwischenahn.

Wie de conventionele automaat gewend was keek vreemd op van de versnellingshendel in de *Daf*. De hendel kende maar twee standen; vooruit en achteruit. Eigenlijk veel logischer dan de conventionele automaat, waarbij men ongeacht of men naar voren of naar achteren wil rijden, de hendel altijd naar achter moet bewegen. Bij de *Daf* betekende de hendel naar voren, vooruit rijden, en de hendel naar achteren achteruit rijden. Terwijl de conventionele automaat altijd in de P- of N-stand gestart moet worden, werd de *Daf* in zijn 'vooruit' of 'achteruit' gestart. Het starten van de auto met behulp van de choke of het gaspedaal heeft in de loop der tijd dan ook de nodige blikschade veroorzaakt. Een bijzondere eigenaardigheid van de door de Variomatic aangedreven *Daf* is dat je er net zo hard achteruit mee kan als vooruit! De *Daf* was de enige auto waarbij dat mogelijk was. Dat heeft in de zeventiger jaren geleid tot de unieke *Daf*-races op Zandvoort, waarbij het de enigszins vreemde sport was om met sloop-rijpe *Dafjes* zo hard mogelijk achteruit te racen.

Door het bedieningsgemak van de *Daf* en de Variomatic was de *Daf* al snel populair bij bejaarden en bij andere personen die moeilijk konden leren rijden met een normale handgeschakelde auto. Ook bleek de *Daf* gemakkelijk aanpasbaar voor besturing door de gehandicapte medemens. Helaas bleek het imago dat de *Daf* daardoor opbouwde als 'bejaardenauto' nog maar heel moeilijk af te schudden. Toch heeft men zich daarvoor de nodige moeite getroost. De opvolger van de *Daf 600* en de *Daf 33*, de *Daf 44*, liet men ontwerpen door de befaamde Italiaanse carosserie-ontwerper Giovanni Michelotti, die onder andere ook modellen heeft ontworpen voor het Engelse Triumph, Italiaanse Ferrari en het Duitse BMW. Het resultaat mocht er inderdaad zijn.

Vergeleken bij de eerste twee modellen zag de 44 er beslist vlotter uit. Het uiterlijk was overigens niet de enige verbetering die de *Daf 44* met zich meebracht. Het motorvermogen werd zo'n 30% groter, de topsnelheid kwam op 123 km./uur te liggen en de acceleratie van 0 - 80 kilometer per uur vergde in de 44 nog maar 15 seconden, vergeleken bij 20 seconden in de vorige modellen. Toch waren de verbeteringen relatief. Het geluid van de luchtgekoelde 2-cylinder *Daf 44* motor riep nog steeds eerder de associatie op aan een koffiemolen, dan aan een snelle bolide. De naam en faam van Michelotti ten spijt. Desalniettemin werd de auto door haar kopers gewaardeerd om zijn betrouwbaarheid, zuinigheid en relatief goed comfort. De geproducerende aantallen waren dan ook niet gering. In 1971 werd de produktie van de verschillende *Daf* modellen samen begroot op 100.000 auto's per jaar.

Maar *Daf* ging door. In 1967 introduceerde men de 55, voor het eerst met een watergekoelde 4-cylinder motor van het merk Renault. Uiterlijk onderscheidde de *Daf 55* zich, behoudens enkele details, nauwelijks van de 44. Wel plakte *Daf* een grote sticker op de achterruit van elke 55 met de tekst; 1100 cc. Hoewel de moter aanzienlijk groter was dan de 2-cylinder uit de 44 waren de prestaties niet zo verschrikkelijk veel beter. De *Daf 55* accelereerde wat sneller dan de 44 en had een hogere topsnelheid, echter wel tegenover een fors hoger benzineverbruik.

In 1968 verscheen op basis van de 55 een coupé, voorwaar een streling voor het oog, met voor het eerst een ècht vlot lijnenspel. Een stationwagen op basis van de 44 werd in datzelfde jaar in produktie genomen. Om het truttige imago verder af te schudden deed *Daf* in 1968 mee aan de London-Sydney marathon, met 2 *Daf's 55*. De wagens behaalden eervolle vermeldingen. Naar aanleiding van dit succes bracht de *Daf* later de 55 Marathon uit; een opgevoerde 55, met open uitlaat en dikke sportpijp en een dubbele streep over de zijkant. In 1972 introduceerde *Daf* de 66. De belangrijkste wijzigingen waren een sterk verbeterde achteras, een nieuwe grille, achterlampen, en nieuwe bumpers. Uiteindelijk werd de 66 ook met een 1300 cc motor op de markt gebracht.

In 1975, het rampjaar voor de echte *Daf* fans lukte het de *Daf* personenauto divisie niet langer om zelfstandig voort te bestaan.

Het Zweedse Volvo nam een meerderheidsaandeel in het bedrijf, en de *Daf* hield op om als personenautomerk te bestaan. Volvo had voornamelijk interesse in de overname van *Daf* in verband met de *Daf 77* die op de tekentafel al in een vergevorderd stadium verkeerde. Deze *Daf 77* werd de nieuwe Volvo 343, een model dat de met name grotere modellen die Volvo tot dan toe zelf op de markt bracht prima complementeerde. De *Daf 66* sedan en stationwagen werden nog wel enkele jaren door Volvo als Volvo 66 met enkele, voornamelijk optische, wijzigingen op de markt gebracht. De wagen werd echter nooit meer in die aantallen verkocht als dat bij *Daf* het geval was geweest.

VARIOMATIC

De Variomatic, een belangrijke succesfactor van de Daf, blijkt achteraf de *Daf* niet alleen te hebben overleefd, maar is na verdwijning van zijn *Daf-moeder* een eigen leven gaan leiden. Van Doorne's Transmissie (VDT) heeft enkele jaren besteed aan de verdere ontwikkeling van de Variomatic. Hoewel het principe van de automaat ongewijzigd bleef, bleek de constructie met de rubberen riemen niet geschikt voor motoren met grotere vermogens. Deze zijn inmiddels vervangen door metalen schakel-duw banden. De opvolger van de Variomatic wordt onder verschillende namen, zoals Transmatic en Electronsche Continue Variabele Transmissie (E.C.V.T.), ingebouwd in een scala van hedendaagse automerken. Zo bracht Subaru jarenlang de Justy met E.C.V.T. op de markt, De Fiat een Uno met Unomatic en Lancia de Ypselon met de Selectronic.

Zonder de Nederlanders te willen beledigen kan gezegd worden dat de *Daf* niet voor niets een Nederlandse auto was. Een eenvoudige auto, toch vooral zonder overbodige 'opsmuk', degelijk, maar bovenal zuinig en niet te duur. Het paste allemaal prima in het plaatje van het Nederland van die tijd. Toch betekent dit niet dat de *Daf* alleen in Nederland populair was. Met name in Engeland, België en Duitsland werden niet onaanzienlijke aantallen *Daf-jes* aan de man gebracht. Verder liet de Zweedse posterijen op basis van de vloergroep van de *Daf* een met de Variomatic uitgeruste postbestelwagen bouwen die uitstekend dienst deed voor het doel waarvoor deze werd gebruikt.

Op de Antillen is de *Daf* nooit echt aangeslagen. Wel reden er een jaar of 25 nog aardig wat over met name de Curaçaose wegen. Dat kwam omdat de Shell er voor koos om de *Daf* als bedrijfswagen aan haar stafpersoneel te verschaffen, waarschijnlijk op basis van haar goede ervaringen met het zwaardere *Daf* materieel op de Shell-terreinen. Verder nam een enkele uitgezonden familie die geen afstand kon doen van haar *Daf* de auto samen met de inboedel mee naar de eilanden. Dat de bewoners van de Antilliaanse eilanden niet echt gecharmeerd waren van de *Daf* behoeft geen verwondering te wekken. Zeker in de 60'er en 70'er jaren werd het beeld op de Antilliaanse wegen nog grotendeels bepaald door de grotere en luxere Amerikaanse modellen. Tekenend voor de manier waarop tegen de *Daf* werd aangekeken is de grap van een Amerikaan die eens een blik wierp onder de motorkap van een *Daf* en zei: 'leuk hoor, die airco, maar waar zit nou de motor?'

Zelf herinner ik mij nog een chocolade bruine *Daf 66* van een uitgezonden onderwijzer die daar aan het begin van de jaren '80 enige tijd op Bonaire mee rondreed. Toen de eigenaar voldoende was ingeburgerd werd de *Daf* prompt omgeruild tegen een Amerikaans/Japanse Ford Telstar. Het *Daf-je* werd zonder pardon in de kunuku achter Playa geparkeerd waar het in de loop van de jaren langzaam is weggeroest. Daarnaast herinner ik mij een kanariegele *Daf 66* Marathon, compleet met racestrepen, die eveneens aan het begin van de jaren '80 op Curaçao rondreed. Ik vermoed dat het *Daf* tijdperk op de Antillen daarmee ook wel ten einde kwam.

In Nederland leeft de *Daf* echter dapper voort dankzij een actieve club *Daf* liefhebbers die er alles aan doet om deze unieke auto's van Nederlandse bodem voor de ondergang te behoeden.

CLUB

Zij hebben zich verenigd in de *Daf* club Nederland. De vereniging organiseert verschillende bijeenkomsten en rally's voor *Daf* eigenaren. Daarnaast geeft de vereniging een clubblad uit, de Variomatic (hoe kan het ook anders?) met interessante informatie over alle ooit geproduceerde *Daf's*, foto's over opgeknapte exemplaren en een lijst van koop- en verkooplustigen.

Ook in Engeland bestaat trouwens een vereniging van *Daf* eigenaren. Hoe simpel en truttig de *Daf* ook mocht zijn, blijkbaar was hij toch zo apart dat hij zelfs vandaag nog bij veel mensen het hart sneller doet kloppen. En dat zegt toch wel wat!

Wie het leuk vindt verdere informatie te hebben over de *Daf* of de Dafclub Nederland kan schrijven naar de secretaris van de club. Dit is Geertje Hadderingh-Haan, Geert Waldastraat 1b, 9801 AV Zuidhorn, Nederland.

Mensen die zelf nog fotomateriaal hebben van de *Dafjes* op de Antillen of iets van de geschiedenis weten van de *Daf* op de Antilliaanse eilanden worden uitgenodigd deze informatie te sturen aan H. Linkels, Postbus 122, op Bonaire. Indien genoeg materiaal verzameld wordt zal dit worden gebruikt voor het samenstellen van een artikel voor het Nederlandse Daf-club-blad Variomatic. Alle opgestuurde materiaal zal na gebruik worden geretourneerd!